

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI**

MEHRINISO KAYUMOVA

**IJTIMOIIY-SIYOSIY MATNLAR TARJIMASI
(O‘QUV QO‘LLANMA)**

TOSHKENT – 2024

Ijtimoiy-siyosiy matnlar tarjimasi. – T., 2024. – 131 b.

Ushbu qo‘llanma O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim muassasalaridagi “Qiyosiy tilshunoslik, lingvistik tarjimashunoslik (turk tili)”, “Sinxron tarjima (turk tili)” mutaxassisliklari bo‘yicha tahsil olayotgan magistratura talabalari uchun mo‘ljallangan bo‘lib, kitobdan respublikamiz universitetlarida turk tilini o‘rganayotgan bakalavriat yo‘nalishi talabalari va soha mutaxassislari ham foydalanishlari mumkin.

ISBN 978-9910-8941-2-1

UDK: 811.512.161

KBK: 81.2-9(5)

K-15

Mas’ul muharrir: X.Hamidov, filologiya fanlari doktori, prof. v.b.

Taqrizchilar: N.Ismatullayeva, PhD, dotsent

A.Tilavov, filologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti rektorining 2024-yil 3-fevraldagi 25-UM-sonli buyrug‘iga asosan nashr etishga ruxsat berildi (ro‘yxatga olish raqami 25-03)

TURK TILIDAN O‘ZBEK TILIGA TARJIMA

Matnni quyida berilgan lug‘atdan foydalanib tarjima qiling.

HAYATA FARKLI BİR BAKIŞ AÇISI

Amerika'da bir adam lotodan bir milyon dolar kazanıyor, arabasına giderken bir bayan kızının çok ağır, ölümcül bir hastalığa yakalandığını ve beşyüzbin dolar bulamazsa yarın kızının öleceğini söylüyor.

Adam hiç düşünmeden parasının beşyüzbin dolarını veriyor.

Ertesi gün bu olaya şahit olan biri, adama o parayı verdiği bayanın bir dolandırıcı olduğunu ve onu kandırdığını söylüyor (adam gerçekten de kandırılmış).

Bu konuşmanın sonunda adam sadece gülüyor. Bu duruma barmen oldukça şaşırıyor.

-Nasıl olur, kadın seni kandırdı hiç mi üzülmedin?

Barmenin aldığı cevap ilginçtir:

-Benim sevincim yarın ölecek bir kızın olmaması!

Yangi so‘zlar:

kazanmak - yutmoq

ölümcül – o‘lim bilan tugovchi

hastalığa yakalanmak – kasallikka chalinmoq

şahit - guvoh

dolandırıcı – yolg‘onchi

Matnni quyida berilgan lug‘atdan foydalanib tarjima qiling.

YOLUMUZDAKİ ENGELLER

Eski zamanlarda bir kral, saraya gelen yolun üzerine kocaman bir kaya koydurmuş, kendisi de pencereye oturmuştu.

Bakalım neler olacaktı? Ülkenin en zengin tüccarları, en güçlü kervancıları, saray görevlileri birer birer geldiler, sabahtan öğlene

kadar. Hepsi kayanın etrafından dolaşıp saraya girdiler. Pek çoğu kralı yüksek sesle eleştirdi. Halkından bu kadar vergi alıyor, ama yolları temiz tutamıyordu.

Sonunda bir köylü çıkageldi. Saraya meyve ve sebze getiriyordu. Sır-tındaki küfeyi yere indirdi, iki eli ile kayaya sarıldı ve ıkına sıkına itmeye başladı. Sonunda kan ter içinde kaldı ama, kayayı da yolun kenarına çekti.

Tam küfesini yeniden sırtına almak üzereydi ki, kayanın eski yerinde bir kesenin durduğunu gördü. Açtı... Kесе altın doluydu. Bir de kralın notu vardı içinde... "Bu altınlar kayayı yoldan çeken kişiye aittir" diyordu kral.

Köylü, bugün dahi pek çoğumuzun farkında olmadığı bir ders almıştı.

"Her engel, yaşam koşullarınızı daha iyileştirecek bir fırsattır .."

Yangi so‘zlar:

engel – to‘siq

tüccar - savdogar

dolaşmak - aylanmoq

eleştirmek – tanqid qilmoq

vergi - soliq

küfe - savat

indirmek - tushirish

kan ter içinde kalmak- mashaqqat chekmoq

firsat - fursat

Matnni quyida berilgan lug‘atdan foydalanib tarjima qiling.

BAKIŞINI DEĞİŞTİRMEK

Bir zamanlar, bir delikanlı bir bilgeye talebe olmak istedi.

"Bana talebe olmak zordur" dedi bilge. "Korkarım, sen bunu başaramazsın."

Ama genç kararlıydı. Kendisinden ne isterse yapmaya hazır olduğunu söyledi. Bilge de ona manevi yoldaki ilk vazifesini verdi:

“Bir yıl boyunca, kim seni kızdırmaya çalışırsa ona bir lira vereceksin.”

Genç denileni yaptı ve tam bir yıl boyunca kendisini öfkelendirmeye çalışan insanlara para verdi. Bir yılın sonunda genç bilgeye geldi ve bundan sonraki vazifesine hazır olduğunu bildirdi:

“Önce şehire git ve bana biraz yiyecek al” dedi bilge.

Genç yanından ayrılır ayrılmaz, bilge, dilenci kıyafetine bürünüp sadece kendisinin bildiği kısa bir yoldan gençten önce şehre ulaştı. Gencin geçeceği yola oturdu ve onu bekledi. Tam genç yanından geçerken, dilenci görünümündeki bilge ona hakaret etmeye başladı. Başkalarının duyacağı kadar yüksek sesle onun ne kadar aptal görüldüğünü söyledi. Ama gençte hiçbir öfke işareti yoktu. Tam aksine:

“Ne kadar harika!” diye karşılık verdi genç sakin bir şekilde. “Tam bir yıl bana hakaret eden herkese para ödemek zorunda kaldım, şimdi tek kuruş ödemek zorunda değilim.”

Bunun üzerine üzerindeki dilenci kıyafetini çıkaran ve yüzünü gösteren bilge gence şöyle dedi:

“Başkalarının ne dediğine aldırmış etmemeyi başaran bir kişi bilgelik yoluna adım atmış demektir. Eminim ki, sen bundan böyle hakeretlere aldırmış etmeyeceksin ve doğru bildiğin yoldan asla şaşmayacaksın.”

Yangi so‘zlar:

bilge - donishmand

talebe - talaba

çalışmak – ishlamoq, harakat qilmoq

dilenci - tilanchi

kuruş - tiyin

aldırış etmemek - parvo qilmaslik

Matnni quyida berilgan lug‘atdan foydalanib tarjima qiling.

GÜL BAHÇESİ

Zamanın birinde bir kasabada yaşayan dünyalar güzeli bir kız varmış. Bu kız öyle güzelmış ki çok uzak şehirlerden ve ülkelerden çok zengin, çok yakışıklı, asıl pek çok delikanlı onu görmeye gelirmiş. Kendisiyle evlenmek isteyen nice prensi nice şövalyeyi reddeden güzel kız kimseleri beğenmezmiş. Bu arada aynı kasabada yaşayan ve bu kıza aşık olan genç bir delikanlı da bu kıızı istemiş. Ama kız onu da reddetmiş. Aradan uzun yıllar geçmiş. Bizim delikanlı kasabadan ayrılmış. Kendine başka bir hayat kurmuş ve evlenmiş, çoluk çocuğa karışmış.

Bir gün yolu bir zamanlar yaşadığı güzel, küçük kasabaya düşmüş. Orada aklına o güzel kız gelmiş ve ona ne olduğunu sormuş. Yaşlı adam önünde gül bahçesi olan bir evi göstererek kızın evlendiğini söylemiş. Bizimki bir zamanlar herkesi reddetmiş olan kızın kocasını pek merak etmiş. Bir gün gizlenip kocasını evden çıkarken görmüş. Kızın kocası şişman, kel ve çirkin mi çirkin bir adammış. Üstelik zengin bile değilmiş. Çok merak eden adam kocası gittikten sonra evin kapısını çalmış.

Kız kapıyı açınca kendini tanıtmış ve neden böyle bir adamla evlenmiş olduğunu sormuş. Kız da ona arkasındaki gül bahçesinden en güzel gül koparıp getirirse cevabı vereceğini bu arada tek şartının bahçede ilerlerken geriye dönmemesi olduğunu söylemiş. Adam da bunun üzerine yüzlerce güzel gülün olduğu bahçede ilerlemeye başlamış. Birden çok güzel sarı bir gül görmüş. Tam ona doğru eğilirken biraz ilerde kocaman pembe bir gül gözüne çarpmış. Tam ona uzanırken daha ilerde mühteşem güzellikte kırmızı bir gül goncası görmüş. Derken bir de bakmış ki bahçenin sonuna gelmiş ve mecburen oradaki bir gül koparıp kıza götürmüş. Bahçenin en güzel gülünü getirmesini beklerken kız bir de ne görsün, yaprakları solmuş cılız bir gül. Bunun üzerine adama dönen kız şöyle demiş: "Bak, gördün mü? Her zaman daha iyisini bulmak isterken ömür geçer ve

sen en kötüsüne razı olmak zorunda kalırsın. Bu yüzden gençlik gitmeden elindekiyle yetinebilmeyi öğrenmek gerekir."

Yangi soʻzlar:

kasaba - shaharcha

şövalye - ritsar

çoluk çocuk – bola-chaqa

gizlenmek - yashirinmoq

ilerlemek – davom etmoq, odimlamoq

gonca – gʻuncha

cılız – ozgʻin

ÜNLÜ SEYYAHLAR

Evliya Çelebi

25 Mart 1611’de İstanbul’da doğdu. Babası Osmanlı İmparatorluğu Sarayı’nda çalışıyordu, bu sayede iyi bir öğrenim gördü. Önemli devlet görevleri için önemli bir adamdı ama o, küçük yaşlardan itibaren gezmek, farklı yerler görmek, yeni insanlar tanımak istiyordu. Bu yüzden sarayda fazla kalmadı bir gün bir rüya gördü. Bu rüyayı bir işaret olarak kabul etti ve uzun yıllar seyahat etti, birçok yer gezdi. Bu gezilerini “Seyahetnâme” adlı eserinde anlattı. Bu eser 10 ciltten oluşmaktadır ve içindeki tarihî, coğrafi ve kültürel bilgiler sebebiyle Türk kültür tarihi ve gezi edebiyatı konusunda çok önemli bir yere sahiptir. Evliyâ Çelebi, Seyahetnâme’de İstanbul, Anadolu, Orta Doğu, Doğu Avrupa, Balkanlar, Kuzey Afrika ve Arap Yarım- adası’nın bazı bölgelerini anlatır.

İbn-Battuta

24 Şubat 1304’te Fas’ın Tanca şehrinde doğdu. Zengin bir müslümandı ve 1325 yolculukta yaşadığı maceralar, onda başka yerleri görme hevesi uyandırdı. Orta Çağ’ın en büyük seyyâhı olan İbn-i Battuta, Afrika, Orta Doğu ve Uzak Doğu’yu gezdi. Buralardaki anılarını “Rihlet-ü İbn Battûta ”(İbn-i Battuta Seyahatnâmesi) adlı kitabında anlattı.

Marco Polo

15 Eylül 1254'te Venedik'te doğdu. Babası bir tüccardı ve Marco Poloda babasıyla birlikte pek çok yer gezme ve görme imkânı bulmuştur. Çocukluğundan itibaren pek çok yer gezmiştir ama onun gezilerinin en meşhuru Uzak Doğu gezileridir. Önceleri babası ve amcasıyla birlikte, sonraları da devlet göreviyle Anadolu, Mezopotamya, İran, Türkistan, Pamir Dağları, Gobi Çölü, Çin, Koromandel kıyıları ve Dekkan Yarımadası'nı gezdi. Bu gezilerinden sonra ticarete başladı fakat bir savaş sonucu esir düştü. Esareti sırasında bir arkadaşından seyahat anılarını yazmasını istedi. "Il Milione" adlı kitabında çeşitli halkların hayatlarını, geleneklerini, tarihlerini ve coğrafyalarını anlattı ve özellikle Uzak Doğu ve Afrika'yı, Avrupa'ya tanıttı.

Savol va topshiriqlar:

1. *Bu üç seyyahın ortak noktası nedir?*
2. *Sizin kültürünüzde böyle kitaplar yazan kişiler var mı? Bu kişiler ve kitaplar hakkında kısaca bilgi verelim.*

KÜLTÜRDEN KÜLTÜRE**Türkiye**

İstanbul Oyuncak Müzesi, 2005 yılında yazar Sunay Akın tarafından Göztepe'de kurulmuştur. Oyuncak müzesi fikri, şairin 20 yıl önce Almanya se-yahetinde ortaya çıkmıştır.

Müzedeki en eski oyuncak, 1817 yılında Fransa'da yapılan bir oyuncak kemandır. 1820 yılında Amerika'da yapılan bir bebek, yine aynı ülkeden 1860 yılına ait misketler, Almanya'da yapılan 100 yıllık teneke oyuncaklar ve porselen bebekler müzenin en eski oyuncakları arasındadır.

Beş atlı oyuncak müzesinin en alt katında kendinizi bir deniz atının içinde bulacak ve keyifle oyuncakların dünyasında yolculuk yapacaksınız.

Almanya

Nürmberg Oyuncak Müzesi'nde tarihî değeri olan oyuncaklar, oyun ve oyuncak konusunda resimler ve belgesel malzemeler yer almaktadır.

Müze binası 1600'larda yapılmış, 1880'de içinde bir oyuncakçı dükkânı açılmıştır. Daha sonra burası müze haline getirilmiş ve 1971'de halka açılmıştır.

Müzede 17. yüzyıldan kalma bebek evi, 18. ve 19. yüzyıldan kalma oyun-cak mutfaklar vardır. Mekanik oyuncaklar bölümünde tren (1903), uçak (1930), demir yolu (1830), tramvay (1908), motosiklet (1934) gibi örnekler sergilenmektedir.

Fransa

Poissy kentindeki oyuncak müzesi 14. yüzyıldan kalma bir binada 1976'da açılmıştır. Müzenin üç katında 19. ve 20. yüzyılın oyuncakları ve oyunları sergilenmektedir.

Müzedeki oyuncaklar 1.Dünya savaşı'ndan önceki aile yaşamını ve gündelik hayatı yansıtmaktadır.

Paris'teki etnografya müzesindeki oyuncak bebek koleksiyonu ise dünyaca ünlüdür. Bu müzede dünyanın her yerinden toplanmış folklorik bebekler sergi-lenmektedir.

Savol va topshiriqlar:

1. Sizin ülkenizde milli oyuncaklar var mı?
2. Hiç oyuncak müzesine gittiniz mi? Bu müzelerle ilgili neler düşünüyorsunuz?

TUZ VE SU

Hayattaki acılar tuz gibidir, ne azdır, ne de çok.

Hintli bir yaşlı usta, çırağının herşeyden sürekli şikayet etmesinden bıkmıştı. Bir gün çırağını tuz almaya gönderdi. Hayatındaki herşeyden mutsuz olan çırak döndüğünde, yaşlı usta ona, bir avuç tuzu, bir bardak suya atıp iç-mesini söyledi. Çırak, yaşlı

adamin söylediğini yaptı ama içer içmez ağızın-dakileri tükürmeye başladı.

"Tadı nasıl?" diye soran yaşlı adama öfkeyle "Çok Tuzlu" diye yanıt verdi.

Usta kıkırdayarak çırağını kolundan tuttu ve dışarı çıkardı. Sessizce az ile-rideki gölün kıyısına götürdü ve çırağına bu kez de bir avuç tuzu göle atıp, gölden su içmesini söyledi. Söyleneni yapan ıracak, ağızının kenarlarından akan suyu koluyla silerken aynı soruyu sordu:

"Tadı nasıl?"

"Ferahlatıcı" diye yanıt verdi genç ıracak.

"Tuzun tadını aldın mı?" diye soran yaşlı adamı, "Hayır" diye yanıtladı ırağı.

Bunun üzerine yaşlı adam, suyun yanına diz çökmüş olan çırağının yanına oturdu ve şöyle dedi:

"Hayattaki acılar tuz gibidir, ne azdır, ne de çok. Acının miktarı hep aynıdır. Ancak bu acının acılığı, neyin içine konulduğuna bağlıdır. Acın olduğunda yapman gereken tek şey, acı veren şeyle ilgili duygularını genişletmektir. Onun için sen de artık bardak olmayı bırak, göl olmaya alış.

Yangi so‘zlar:

ıracak - shogird

sürekli - davomli

bıkmak – joniga tegmoq, zerikmoq

tükürmek- tuflamoq

ferahlatıcı - rohatbaxsh

yanıt vermek – javob bermog

genişletmek - kengaytirmog

YEDİ KUTSAL GERÇEK

(Bir bilge ile kendisine yirmi yıl talebelik yapan birinin arasında geçen bir konuşma)

- Kaç yıldır benim yanımdasın?

- Yirmi yıldır, efendim.
- Bu zaman süresince benden ne öğrendin?
- Hiçbir şeyle değişmeyeceğim yedi gerçek öğrendim.
- Ömrüm seninle geçtiği halde topu topu yedi gerçek mi öğrendin?
- Evet!
- Söyle, bakalım öyleyse, neler öğrendin?

- Baktım ki herkes bir şeye dost ediniyor, ona gönül verip bağlanıyor. Ancak, bunların hemen hepsi insanı yarı yolda bırakıyor. Ben ise, beni hiç bırakmayacak, ölümden sonra bile benimle gelecek şeyleri aradım. Ve dost olarak iyilikleri seçtim kendime. Ki, onlar sonsuz bir yükselme yolculuğuna çıkmış insanoğlunun hiç tükenmeyecek azığı ve en gerçek dostlarıdır.

- Çok güzel, ikincisine bakalım?

- Baktım ki, insanların birçoğu geçici dünya değerlerine dört elle sarılmış onları koruyor, kasalarda saklıyor, kaybolmaması için her çareye başvuruyor. Kimi zenginliğine, kimi güzelliğine, ününe tutunmuş sınıksız, onları elden çıkarmamak için çırpınıp duruyor. Oysa ben varlığımı ve bütün isteklerimi O'na satıp, gönlümü yalnız O'nun sevgisine açtım.

- Devam et!

- İnsanların üstün olmak için birbirleriyle yarıştıklarını gördüm. Ancak birçoğu üstünlüğü yanlış yerlerde arıyor ve birbirinin üstüne basarak yükselmek istiyordu. Bunun üzerine üstünlüğü geçici dünya değerlerinde değil, akıl ve ahlakça yükselmekte, kötülüklerin her çeşidinden el etek çekip, iyi-liklere vasıta olmakta aradım.

- Devam et yavrum!

- Yine baktım ki, insanlar sabahtan akşama birbirleriyle uğraşüyor, boş yere hayatı zehir ediyorlar kendilerine. Bütün bunların benlik, bencillik ve çe-kemezlikten ileri geldiğini gördüm. Ve gönlümü bu kirlerden arıtarak, herkesle dost olup, huzur ve güven içinde yaşamamanın yolunu buldum.

- Sonra?

- Nedense herkes hatasının sebebini hep dışta arıyor ve başkalarını suçlamak yoluna sapıyordu. Böylece suçlarının örtüsü altına saklanıyordu. Oysa insanın başına ne geliyorsa, kendi yüzünden ve kendi eliyle geliyordu. Bunu bilip yalnız kendimle cenge girerek, nefsimin iradesine uymamaya ve vesvese verenin ağına düşmemeye çalıştım.

- Doğru!

- Baktım ki insanlar şu bir lokma ekmek ve dünya geçimi için helal haram demeden, her türlü hakkı çiğnemekten çekinmiyorlar. Hem başkalarının hakkını alıp onları yoksul bırakmakla, hem de bu haksızlığın azabını ağır bir yük gibi vicdanlarında taşımakla iki kere kötülük etmiş oluyorlar. Oysa doğru yaşanıldığında ve hakça bölüşüldüğünde, dünya nimetleri insanlara yeter de artar bile.

- Ve yedincisi nedir evlat?

- Yedinci olarak şunu gördüm ki, insanlar bir şeye dayanmak ve güvenmek ihtiyacındadırlar. Kimi zenginliğine, kimi güzelliğine... Bunların hepsi de bir süre sonra yıkılacak iğreti desteklerdir. Ben ise yalnız O'na sığınıp yalnız O'ndan yardım diledim. Ve bunun karşılığı sonsuz bir güven oldu.

- Seni tebrik ederim evladım. Ben de yıllar yılı bütün din kitaplarını inceledim. Hepsinin bu yedi gerçek etrafında toplandığını tespit ettim.

Yangi soʻzlar:

bilge – bilimdon

ancak – faqat

seçmek – tanlamoq

oysa – vaholanki

yarışmak – musobaqalashmoq

uğraşmak – mashgʻul boʻlmoq

çekinmek – tortinmoq

incelemek – oʻrganmoq, tekshirmoq

gerçek – haqiqat

KUŞ CENNETİ

Düşünün bir kere, ilkbahar gelince, çiçeklerin açtığını, gökyüzünde bir sürü kuşun art arda dizilerek sevinçle uçtuğunu...Hatırladınız değil mi?

Günlerden bir gün, bu kuşlardan bazıları gelip, köyün birine konmuşlar. Köy halkı o güne kadar böyle güzel kuşları görmemiş. Toplanıp köyün en bilgili kişisi olan öğretmene gitmişler. Öğretmen: –Sakın bu kuşları vurup, korkutmayın. Köyümüzü süsleyen, renk katan, mücevher değerindeki bu kuşlar, belki gelir kaynağımız olur, demiş.

Köyün avcısı bu sözlerden bir anlam çıkaramamış.

Avcı gün doğar doğmaz, tüfeğine saçmaları, barutları doldurup, avlamak için yola koyulmuş. Nihayet, geniş, dümdüz ovaya gelmiş. Köyü çevreleyen uzun kavak ağaçlarının altına uzanmış. Dalları arasında bir sürü kuşun ötüşüp söyleştiğini görmüş. Bu durum avcının ilgisini çekmiş. Bu mücevher gibi değerli kuşları bir süre izlemiş. Birden, öğretmenin «Köyümüzün kalkınmasında önemli bir etken olacak». Sözlerini hatırlamış. Kendince, öğretmenin sözlerinden yanlış bir yargıya varmış. Bu küçük, güzel kuşların karınlarında mücevher saklı olabileceğini düşünmüş. Hemen tüfeğini kapıp, güzel kuşlara yöneltmiş. Tüfeğin sesinden kuşlar paniğe kapılıp dağılmışlar. Ancak içlerinden birisi isabet alıp pat diye yere düşmüş.

Silah sesini duyan köy halkı, bir anda avcının çevresinde toplanmış. Güzel kuşun yaralı kanadını sarmışlar. Mücevher derdinde olan avcı, köy halkına çok kızmış.

–Mücevherlerimi vermem de vermem, diye tutturmuş. Köy halkı, önce, onun söylediklerinden hiç bir şey anlamamış. Daha sonra durumu öğrenince, küçük çocuklardan yaşlısına kadar herkes öyle gülmüş, öyle gülmüş ki, hepsinin gözlerinden yaşlar gelmiş.

Köylüler, güzel kuşun yarasını iyi etmişler. Güzel kuş, uçup arkadaşlarının arasına katılmış.

Kuşların güzelliği kısa zamanda çevreye yayılmış, dillere destan olmuş. Uzak yörelerden yüzlerce insan bu kuş cennetine akın etmiş. Bu küçük bakımsız köy, kısa zamanda zenginleşmiş, kalkınmış. İnsanları daha rahat, daha mutlu yaşamaya başlamış.

Bilgisizliğini iyice anlayan avcı, çok üzülmüş. Böyle akılsızca işler yapmayacağına dair kendi kendine söz vermiş...

Sevim Dağkiran

Savol va topshiriqlar:

1. Matnni o 'qing va o 'zbek tiliga tarjima qiling.
2. Matn mazmunini gapirib bering.

MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN RUMÎ

Asıl adı Muhammed Celâleddin olan Mevlânâ, Horasan'ın Belh (bugün Afganistan'da) şehrinde doğdu. Babası Bahaeddin Veled, Sultanü'l Ulema (Bilginler Sultanı) olarak anılan ünlü bir bilgin ve mutasavvıftı.

Moğol akınları sırasında Belh'ten ayrılıp Mekke'ye giderek hacı olan ve oradan da Anadolu'ya gelip Konya'da müderrisliğe başlayan Bahaeddin Veled, 11-12 yaşlarındaki oğlu Mevlânâ'ya din vetasavvıf alanındaki bütün bilgilerini öğretmeye çalıştı. Babası 1231 yılında ölünce müderrislik Mevlânâ'ya verildi.

1244'te Konya'ya gelen İranlı mutasavvıf Şems-i Tebrizî'yle tanışan Mevlânâ bütün ilgisini tasavvufa yönetti. Üç yıl sonra Tebrizî ortadan kaybolunca Mevlânâ içine kapandı ve şiirler yazmaya başladı. 6 ciltlik Divan-ı Kebir'i böyle yazdı. O yıllarda Anadolu Moğol istilasına uğradı. İnsanları Yunus Emre ve Mevlânâ'nın düşünceleri tuttu.

Mevlânâ'nın en ünlü eseri olan Mesnevî işte böyle bir dönemde yazıldı. Mesnevî, 26 bin beytten oluşan dev bir eserdir. Mevlânâ, Konya'da öldükten sonra sohbetleri, dostları tarafından derlenmiş.

Fihî Mafih adı verilen bir eser ortaya konmuştur. Ayrıca, rübaîleri ve mektupları da vardır.

Mevlânâ'nın herkesi dergâhına davet eden hoşgörülü ve insan sevgisi, ölümünden sonra oğlu Sultan Veled'in kurduğu Mevlevîlik tarikatı yoluyla yüzyıllarca devam edegelmiştir.

Savol va topshiriqlar:

1. *Matnni o 'qing va o 'zbek tiliga tarjima qiling.*
2. *Matn mazmunini gapirib bering.*

MEDENÎ OLABİLMEK

Medeni olabilmek, şehir hayatına, toplum hayatını içimize yerleştirebilmek demektir. Bunun temeli de insanlara ve çevreye saygı duymaktır. Aksi hâlde, büyük şehirlere ve güzel binalara sahip olabiliriz ama asla medeni olmayız.

Şehir hayatını güzelleştirmek öncelikle insanları eğiterek bilinçli birer fert hâline getirmekle mümkündür. Buna da “nezaket” eğitimiyle başlamak yerinde olacaktır. Yani kişiye nezaket kurallarını ve bunların önemini öğretmekle işe başlamak gerekir.

Bir durakta beklerken veya yürüyüş yaparken insanlarla göz göze geliyoruz. İşte böyle anlarda insanlara gülümseyerek bakabiliriz. En azından surat asmayabiliriz. Çünkü her an birbirimize iletişimhâlindeyiz. İletişim, yalnızca sözle olmaz. Çoğu zaman sözsüzi letişim kurmaktayız insanlarla. Apartmana girerken ya da apartmandan çıkarken insanlara “İyi günler!” dilemek çok zor olmasa gerek. Bir dükâna girince de “Kolay gelsin!” veya “Hayırlı işler!” diyebiliriz. Medeni olabilmenin en önemli göstergelerinden biri de temizliktir. Kendi temizliğimizin dışında evimizin, sokağımızın ve çevremizin de temiz olmasına dikkat etmemiz gerek. Ayrıca gürültü kirliliğini de önlememiz gerek. Bazı evlerden, dükkânlardan ya da arabalardan müzik sesleri yükselmekte ve insanları rahatsız etmektedir. Bu çok yanlış bir davranış biçimidir. Bağıra çağıra konuşmak veyagülüşmek de hiç doğru değildir. Telefonla konuşurken

de kendimize göre hareket edemeyiz. Telefonda nazikçe konuşmamız gerekir. “Buyurun efendim!” demek kendimizi tanıtmak, gereksiz cümlelerle sözü uzatmamak, yerinde davranışlardır. Bu örnekleri çoğaltabiliriz. Bütün bu davranışların altında, insanın kendine, diğer insanlara ve çevresine saygı yatmaktadır. Öyle de, medenî olabilmenin tarifi de kısaca budur.

Savol va topshiriqlar:

1. *Matnni o ‘qing va o ‘zbek tiliga tarjima qiling.*
2. *Matndan imkoniyat fe’llarni toping, ularning ma’nosini izohlang.*
3. *Matn mazmunini gapirib bering.*

ACABA NERELİYİZ?

Bir vatandaş, sabah uyandığında Yakın Doğu’da icat edilen ve Orta Avrupa’da geliştirilen bir yatakta gözlerini açar. İlk defa Hindistan’da kullanılan pamuktan yapılmış yorganını atar. Yorgan ilk defa Yakın Doğu’da yetiştirilmiş keten bir çarşafı kaplıdır. Yatağını düzeltir ve üzerine ilk defa Çin’de elde edilen İpek bir örtü örter.

Vatandaşımız, Amerikan yerlilerinin icadı olan makosenlerini giyerek Avrupa-Amerika karışımı olan banyoya girer. Galler tarafından icat edilen sabunla yıkanır. Sonra tıraş olur ki, Sümer ve Eski Mısır âdetidir. Banyodan çıktığında, Avrupa icadı olan iskemleden elbisesini alır ve Asya steplerinde yaşayanların ilk defa kullandığı pantolonu giyer. Kahvaltıya oturmadan önce Mısır’da keşfedilen pencere camından dışarı bakar ve yağmuru görünce Amerikalıların icadı olan lâstikten yapılmış şasonları giyer ve Güneydoğu Asya’da icat edilmiş şemsiyesini yanına alır. Başına da Orta Asya Türklerinin buluşu olan keçeden yapılmış şapkasını geçirir. Cüzdanına da Lidya icadı paralarını yerleştirir. Öğleyin lokantada Çin icadı bir tabaktan yemek yiyip ilk defa Türklerin kullandığı çelik bıçak kullanacaktır. Çatalı Orta Çağ İtalyası’ndan, kaşığı da eski

Roma'dandır. Yemeğin sonunda Habeşistan kaynaklı bir Türk kahvesi içer. Kahvesinin içine süt ve şeker koyar ki her ikisinin kaynağı da küçük

Asya ve Yakın Doğu'dur. Yediği omletin yumurtası da, ilk defa Hinde Çin'de yetiştirilen tavuğun ürünüdür. Derken Amerikan yerlilerinin icadı olan sigarasını yakar. Okuduğu gazete Çinliler tarafından icat edilip Almanlar tarafından geliştirilen matbaada basılmıştır. Alışveriş çıkar; caddeler yabancı isimlerle doludur. Avrupa'nın her ülkesi sanki görücüye çıkmış gibidir. İsimleri okumakta, telâffuz etmekte zorlanır. Nerede olduğunu düşünür... Ait olduğu yer üzerine şaşkınlık yaşamaktadır. Mc Donald'lar, Ferre'ler, Luis Vuitton'lar onda karmaşa yaratmıştır. Sonunda birkaç banka adı ona yardımcı olur, derin bir "Ohh!" çeker, kendi dininde ve dilinde yaradana şükreder.

Savol va topshiriqlar:

1. Matnni o 'qing va o 'zbek tiliga tarjima qiling.
2. Matn mazmunini gapirib bering.

İLİM VE MÜZİK... YA SONRA?

10.yy'da Semerkant, Buhara ve Merv şehirleri sahip oldukları üniversiteleriyle Batı Türkistan'ı dünyanın ilim merkezi haline getirmişlerdi. Kitapların oluşturduğu kütüphaneleri ise bir başka ünlüydü. Sayısız araştırmancının ve tercümelerin oluşturduğu buhazineden faydalanmak isteyenlerin sayısı, şehir nüfuslarının 100000 kişiye kadar yükselmesine sebep olurdu.

Astronomi, tıp, matematik, edebiyat öğrenmenin yanı sıra, günde dört saat müzik ile ilgilenme zorunluluğu vardı. İnsan ruhunun müzik ile terbiye görebileceği fikri, bu mecburiyeti yaratmıştı. Bu üniversitelerde yetişenlerden El-Farabi ve İbn-i Sina'nın müzik üzerine yazdıkları kitapları bile vardır.

Aynı yüzyılda bir başka İslam medeniyeti Endülüs (İspanya) da Avrupa'nın gelişimindeki ilk ışığı yakıyordu. Müzikteki oluşum ise,

Ziryab adlı Bağdatlı bir Arap ile başlayacaktı. Asıl adı Ebu'l Hasan Aliy'ubn Nafi olan Ziryab, siyahi bir köleydi ve Mavsili ekolündendi. Rasd, Al-m'şarkî, Saba gibi makamların ilk olarak bulunduğu bu okuldan yetişmişti. Harun'ür-Reşid'in sarayında saygı ve ikram gören sanatçı, aynı zamanda ilim ve edebiyat adamı olarak da seçkin bir duruma gelmişti. Aynı konularda onun gibi şöhret olan hocası İshak'ül – Mavsilî'nin kıskançlık ve hasedini üzerineçekince yollara düşmüştü. Aslında Endülüs'ün başkenti Kordoba'yı ikinci bir Bağdat yapma fikrinin uzun zamandır kafasında olması, yola çıkmasını çabuklaştırdı.

822 yılında Kordoba'ya vardığında, Endülüs Sultanı Abdür-Rahman, atı ile şehrin dışına çıkararak bu Orta Çağ alim ve sanatçısını saygı ile karşıladı. Kendisine 40.000 dinarlık bir ev hediye edildi ve 300 dinar maaş bağlandı. Kısa zamanda ülkeyi eline alan Ziryab, eğitime de el attı. Kendini geliştirirken çevresine de öğrenciler topluyordu. Yazılanlardan öğrendiğimize göre sanatçının 10000 şarkının söz ve müziğini ezbere biliyor olması, halk arasında geceleri gelen bir “cin” tarafından şarkıların öğretildiği söylentisinin çıkmasına sebep olmuş.

Bu yüksek kabiliyetinin yanı sıra, şair, astronom ve coğrafyacı olarak da parlak mevkiler elde etti. Müzikte yeni makamlar dabaldu. Söylendiğine göre Al-Hossain ve Al-Maya onun bulduğu makamlarmış.

Ziryab, son derece karizmatik bir kişiliğe sahipmiş. Şakacı, zeki, ilgi çekici ve bir o kadar da eğlendirici olan sanatçı, kendini topluma öyle kabul ettirmiş ki kısa zamanda hareketleri ve giyim-kuşamı bile taklit edilir olmuş. Hatta o günün modası ondan sorulur hale gelmiş. O devreye kadar Endülüs'te saçlar uzun bırakılıp tepeden ikiye ayrılırken, Ziryab zamanında kaşların üzerine kadar gelip alnı örtecek şekildeki kesim tarzı tutulur olmuş. Kuşkonmaz gibi bazı yemek ve yiyecek çeşitleri halk arasında tutulmazken Ziryab seviyor diye gözde yemekler haline gelivermiş.

İlim ve sanatın insanlığı ne kadar ve nasıl etkilediğine dair geçmişte yaşanmış gerçek olayları sizlere aktarmaya çalıştım...

Sanatçının ilme, ilmin insana nasıl yol açtığının ve topluma ne derece ışık tuttuğunun gerçek bir hikayesi...

Savol va topshiriqlar:

1. Matnni o 'qing va o 'zbek tiliga tarjima qiling.
2. Matndan ko 'chma ma 'noda ishlatilgan so 'z va iboralarni toping, ularning tarjimasiga e 'tibor qiling.
3. Matn mazmunini gapirib bering.

BÜNYAN HALILARI

Al, beyaz, mor iplikler... Bir tezgâh, bir kirkıt, bir makas. Ve tezgâh önünde iki, üç, dört kadın... Parmaklarında sevda, parmaklarında sanat... Kirkıt sesleriyle başlayıp, kirkıt sesleriyle biter günleri. Dudaklarında türküler, yüreklerinde doyumsuz bir meşgale, Onlar Orta Anadolu'nun yiğit anaları, fedakâr gelinleri, çalışkan kızları, Kayseri iline 40 km ötede bir ilçede yaşıyorlar. Adını bütün dünyanın bildiği bir ilçede... Bünyan'da.

Halı dokuyorlar durmaksızın. Ninelerin ninelerinden kalma bir miras bu onlara. Asırlar boyu aynı makas şıkırtılarını, aynı kirkıt seslerini duyuyorlar. Gözlerini dünyaya çoğunda halı dokunan bir odada açıyor o kadınlar.

Dolaştınız mı Bünyan sokaklarında hiç? Sağlık mahallesinin bir ucundan başlayıp, Şefik'in bayırından tırmanıp.

Camikebir'i geçip, o eski mezarlığa kadar yürüdünüz mü? Kulaklarınıza hemen her evden gelen içli türküleri, kirkıt seslerini duydunuz mu? Ve hiç Bünyanlı kadınların halı dokuyuşlarını gördünüz mü? Onların sanatkâr parmaklarının kırışlar arasındaki gidiş gelişlerini seyre daldınız mı?

Bu yazı boş bir odada yazılıyor. Ama sırtımı verdiğim duvarın arkasında halı dokuyor evin kızları. Aynı tempoda, aynı güzellikte kirkit vuruyorlar.

Gözlerini sabah ezanları okunurken açtı onlar. Oturdular tezgâhın başına. Öğle ezanı okundu, mola verdiler biraz. Evin yemeğini hazırladı birkaçı. Biraz dinlendikten sonra tekrar işlerinin başına döndüler. Yolcu nasıl yolunda gerekse, onlar da halılarının başında gerek. Halı çoktan yarılandı... On beş güne kalmaz bitirirler. Sonra evin erkeği alır götürür bir aylık emeğin mahsulünü. Pazarlık yapıp satar. Alıcılar da anlar halıdan. Yumuşak mı, sert mi, nakışlarda eksiklik, noksanlık var mı, makasını güzel vurmuşlar mı bilir bütün bunları halı alıcısı... Şöyle bir ikiye katlar ve dört köşesinin birbirine eşit olup olmadığını, halının eğri dokunup dokunmadığını bilir böylece. Az sonra evin erkeği halısını satmış, parasını eve getirmiştir. O parayla eve gaz, tuz, yiyecek, giyecek alınacaktır. Kızların çeyizini hazırlamak için de ayrılır biraz para... Kızlar parmaklarının derileri soyulsa, parmakları kütlese bile mutlu ve mesutturlar. Alın terleriyle çeyiz düzeceklerdir çünkü... Zorolmasına zordur halı dokumak ama alışmışlardır onlar. Koca bir ev onların göz nuru ile geçinir gider. Bir gelinin, eğer askerdeyse kocası dokuduğu halı parasını ona gönderir. “Haşlık et...” der. Ve böyle sürer gider yıllar. Bünyan'da dünyanın güzel halıları dokunur. Türk kadınının sanatkâr parmakları, ne eşsiz desenler ve nakışlarla süsler halıları...

Siz o halılarda Anadolu kızlarının yüreklerini okursunuz, pırılpırlı sevgi dolu, ışık dolu yüreklerini...

Hem bir geçim aracı, hem bir tatmin aracıdır halılar onlar için. Halı başında doğar, büyür ve ölür onlar. Ölürler ama, arkalarında daha nice asırlar ya bir cami içinde üzerinde namaz kılınan, ya bir ev içinde dedesinden torununa miras kalan, sanat şaheseri bir halı bırakır Bünyan kadınları...

Ahmet Efe (Çocuklar Güle Benzer)

Savol va topshiriqlar:

1. Matnni o‘qing va o‘zbek tiliga tarjima qiling.
2. Matndan ko‘chma ma’noda ishlatilgan so‘z va iboralarni toping, ularning tarjimasiga e’tibor qiling.
3. Matn mazmunini gapirib bering.

İMDAT

O akşam mesaiye kalmıştı. Gece geç saatlere kadar çalışmış ve çok yorgun düşmüştü. Bir an önce eve gitmek ve kendini yatağına atmak istiyordu.

Çalıştığı işyeri ile evi arasında dört sokak bir de küçük orman vardı. Hep yürüyerek gidip gelirdi. Bugüne kadar hiç bir kötü olaya rastlamamıştı. Bir yandan bunları düşünüyor bir yandan da gözlerini yavaş yavaş kapandığını hissediyordu.

Evlerin seyrekleştığı ve küçük ormanın olduğu yerden geçerken bir tıkırtı işitti. “Kedidir herhalde” deyip devam etti yoluna. Ama biraz sonra o tıkırtı kendini biraz daha netleştirdi. Netleşt...Netleşt... Kendini bir kızın ara ara kısılan çığlık sesine bıraktı. İyice yaklaşıncı birden kendini geriye attı. Evet, bir kız meçhul kişiler tarafından saldırıya uğruyordu.

“Ne yapmalıyım acaba?” diye düşündü bir an. Müdahale etse kendi can güvenliği ne olacaktı? Düşündü...Düşündü...

“Polise haber vermeliyim?” dedi. “Ya o zamana kadar iş işten geçerse?” diye ekledi kendi kendine. Çok çaresizdi. “Yoksa hiç kimse görmeden evime mi gitmeliyim?” deyince vicdanı müdahale etti. Nasıl uyuyabilirdi o zaman? Nasıl yaşayabilirdi?

O arada kızın sesi yavaş yavaş zayıflıyordu.

“Gitmeliyim!” dedi. “Hayatım pahasına da olsa kızı kurtarmalıyım”.

Hemen ormanın içine daldı. Karanlıkta kimlerin olduğu belli olmuyordu. Hemen eline geçirdiği sopayla adamların üzerine yürüdü.

Adamlar onu görünce bir an şaşırdılar. Sonra kavgaya tutuştular. Kavganın sonunda saldırganlardan birisinin:

“Kaçalım, yoksa paçayı ele vereceğiz”, dediğini işitti.

Hemen uzaklaştılar. Kızın yanına koştu. Karanlıkta kim olduğu belli olmayan bu küçük kız hıçkırıklarla ağlıyordu. “Sesi ne kadar da tanıdık!”, diye geçirdi içinden bir an.

“Tamam kızım geçti” , dedi adam. “Saldırganlar gittiler”.

Kız hala ağlıyordu. Konuşacak mecali kalmamıştı. Kız başını kaldırdığında adamın gözleri yerinden fırlayacak gibi olmuştu.

“Babacığım sen misin?” dedi küçük kız.

Evet kurtardığı küçük kız kendi kızıydı. Akşam mesaiye kaldığını haber vermediği için kendisine bakmaya gelen küçük kız.

Savol va topshiriqlar:

1. *Matnni o 'zbek tiliga tarjima qiling.*
2. *Matndagi so 'z birikmalarini ajrating.*
3. *Matn bo 'yicha savollar tuzing va ularning javobini yozing.*

MİLLİ BAYRAMLAR

Şehir ve kasabalarda bir şenlik Havası içinde kutlanan bu bayramların (30 Ağustos Zafer Bayramı, Cumhuriyet Bayramı, Kurtuluş Bayramları gibi) Askeri geçitler fener Alayları v.b.) "resmi" gösterilerinde gelenek olan tek öge seğmenler zeybeklerin özel kıyafetleriyle gösterilere katılmalarıdır.

Ama bu bayramlar nedeniyle resmi gösteriler bittikten sonra kimi yer-lerde gece geç vakitlere kadar işçilerin esnafın kendi aralarında hükümet ya da Belediye meydanında düzenledikleri eğlenceler bu şenliklere farklı bir anlam katmaktadır.

Bu eğlencelere davul zurna takımları da katılır. Anadolu kasabalarında her yerin kendi oyunları oynanmasına karşılık İstanbul Ankara gibi büyük şehirlerde bu toplantılara farklı gruplar

gösterileriyle katıldıklarından eğlenceler bir tür "halk dansları festivali" görünümündedir.

Resmi bayramlarda birçok yerlerde resmi törenlerden sonra bayram yeri olarak nitelendirilen çayırda güreşler koşular ve başka çeşit yarışmalar düzenlenir.

Geçmiş yıllarda millet resmi bayramlarda davullu zurnalı eğlenceler düzenleyerek bir yandan bayramların daha Canlı geçmelerini sağlamış bir yandan da bir yarışma ortamına girmişlerdir. Böylece bayram gelenekleri de değişimden payını almışlardır.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı. 23 Nisan 1920 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin açıldığı günün yıldönümü olarak kutlanmaya başlanan ulusal bayram ilk kez 23 Nisan 1920'de "Hakimiyeti Milliye Bayramı" olarak kutlanmıştır.

1930'lu yıllarda Çocuk Esirgeme Kurumunun gelenekselleştirdiği "Çocuk Haftası"nın (23 Nisan – 1 Mayıs) başlangıcının da bu bayramla aynı Güne rastlaması sebebiyle "Milli Hakimiyet Bayramı "ile Çocuk Bayramı aynı Gün kutlanmaya başlamıştır. 27 Mayıs 1935'te bu gün 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak kutlanılmaya başlanmıştır. 1979'un UNESCO tarafından 'çocuk yılı' ilan edilmesiyle de bu bayram uluslararası nitelik kazanmıştır.

Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk ve tek ulusal bayramıdır. Atatürk'ün Türk çocuklarına armağan ettiği bayram dünya çocukları arasında sevgi ve dostluk bağlarının geliştirilmesi ve tüm insanların barış içinde yaşayacakları bir dünyanın oluşmasına katkıda bulunmak için her yıl düzenlenmektedir.

Atatürk'ün çocuk sevgisi herkes tarafından bilinmektedir. Atatürk'ün manevi çocuklarıyla ilişkisi o yıllarda yaşayan kişilerin anı kitaplarında yer almaktadır. Atatürk her fırsatta "Bugünün küçükleri yarının büyükleri" diyerek çocukların toplumların gelişimi için ne denli önemli olduğunu belirtmiştir.

Geleceğin çocukların elinde olduğunu düşünen Atatürk 1924'te ilk Meclis'in açılış tarihi olan 23 Nisan gününün bayram olarak kutlanmasına karar vermiş ve daha sonra bu bayramı çocuklara armağan etmiştir.

Savol va topshiriqlar:

- 1. Matnni o 'zbek tiliga tarjima qiling.*
- 2. Matnda keltirilgan bayramlar haqida suhbat uyushtiring.*
- 3. O 'zbek milliy bayramlari haqida so 'zlab bering.*

AŞKIN SIRRI

Bu akşam eve geldiğimde eşim akşam yemeğini servis ediyordu. Elini tuttum ve ona söyleyeceğim şeyler olduğunu söyledim. Masaya oturdu ve sessiz yemeğini yemeye başladı. Ve yine gözlerinde o korkuyu gördüm. Bir anda kasıldım, ağzımı açamıyordum ama düşüncelerimi söylemem lazımdı. «Ben boşanmak istiyorum.» dedim. Sinirlenmedi. Sözlerime karşılık vermedi, sadece sebebini sordu. Bir cevap veremedim ve buna çok sinirlendi. Elindeki çatal bıçağı fırlattı. Bana bağırdı ve çok kötü bir insan olduğumu söyledi. O akşam tek kelime konuşmadık. Eşim bütün gece ağladı. Evliliğimizin ne olacağını merak ediyordu ama onu tahmin edecek bir şey söyleyecektim. Evi, arabayı ve şirketin % 30'unu ona verecektim. Sözleşmeye kısa bir süre baktı ve yırttı. 10 yıl hayatımı paylaştığım bu kadın bana yabancı olmuştu. Onun harcadığı zamana ve enerjiye üzülüyordum, ama geri dönemezdim, Jane'e çok âşık olmuşum. Sonra hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başladı, bu benim beklediğim bir tepkiydi. Onun ağlaması benim hafiflememe sebep olmuştu. Bir süredür aklımdan geçiriyordum boşanmayı, bu fikir bende. Saplantı haline gelmişti gelmişti. Şimdi bu duyguya daha da güölü hissediyordum ve doğru karardı.

Bir sonraki akşam eve gelmiştim ve eşimi masada yazı yazarken gördüm. Çok uykum vardı ve akşam yemeğini yemeden uyumaya

gittim. Bir ara uyandım ve onu hâlâ yazı yazarken gördüm. Ama bu benim umurumda değildi ve başımı çevirip uyumaya devam ettim. Ertesi sabah bana şartlarını yazı hâlinde sundu. Benden hiçbir şey istemiyordu, sadece boşanmamızı ilan etmek için 1 ay müsaade istedi. Bu zamanda normal bir aile gibi davranmamızı istedi. Bunun sebebi olarak da oğlumuzun bir ay sonra sınavları olduğu için bu dönemde ona bu yükü bindirmektir. Bir şey daha vardı: Benden onu evlilik gecesinde olduğu gibi bir ay boyunca her sabah yatak odasından kapıya kadar taşımamı istedi. Kafayı yediğini düşündüm, ama son günlerimizin iyi geçmesi açısından kabul ettim. Sonra bu şartlardan Jane'e bahsettim. Yüksek sesle gülüp bunun çok saçma olduğunu ve eninde sonunda boşanmayı kabul etmek zorunda kalacağını söyledi.

İlk gün onu kucağıma alıp kapıya götürdüğümde tuhaf bir duygu yaşadım. Oğlumuz arkamızda duruyordu ve alkış yapmaya başladı: «Babam annemi kucağında taşıyor.» bu onu çok sevindirmişti. Sözleri canımı acıtmıştı... Yatak odasından evin kapısına kadar 10 metre taşdım. Eşim gözlerini kapattı ve kulağıma, «Oğlumuzu boşanmamızdan bahsetme.» diye fısıldadı. Ben de başımı one eğerek «Tamam» dedim ve içime bir üzüntü çöktü. Kapı önünde onu bıraktım. Eşim otobüs durağına giti onu işe götürecek olan otobüsü bekledi. Ben de tek başıma ofise gittim.

İkinci gün bu oyunu oynamak bize daha kolay gelmişti. Eşim başını göğsüme yasladı ve onun kokusunu duydum. Birden eşime uzun süredir bakmadığımı anladım ve onun evlendiğimiz zamanki kadar genç olmadığını fark ettim. Yüzünde hafif çizgiler oluşmuş, saçlarına ak düşmüştü. Geçen yıllar öylesine yanından geçmemişti.

Dördüncü gün onu kucağıma aldığımdaya bir güven duygusu yaşadım. Bu bana hayatının 10 yılını hediye eden kadındı.

Beşinci gün bu güven duygusu daha da büyümüştü. Bundan Jane'e bahsetmedim. Günler geçtikçe onu taşımak daha da kolaylaşmıştı. Belki de bu sayede yaptığım antrenmandan dolayıldı bu.

Bir sabah onu ne giyeceğini düşünürken izledim. İsyan ederek her gün kıyafetlerinin biraz daha bol geldiğini söyledi. Birden onun ne kadar süzüldüğünü ve kilo verdiğini fark ettim. Demek ki onu her sabah daha kolay taşıyabilmemin sebebi buydu. Birden bir düşünce yüzüme yumruk gibi vurdu. Bu kadar acıyı ve üzüntüyü kalbinde taşıyordu. Farkında olmadan başını okşadım. O an oğlumuz da geldi ve «baba, annemi taşıman lazım» dedi. Bu hayatımızın bir parçası olmuştu. Babasının annesini odadan kapıya taşıması. Eşim oğlumuzu yanına çağırdı ve ona sıkı sıkı sarıldı. Ben başımı çevirdim, şu anda kararımдан vazgeçmek istemiyordum. Onu kucağıma aldım ve yatak odasından kapıya kadar taşıdım. Elini enseme koymuştu ve ben onu sıkı sıkı tutmuşum. Tıpkı evlendiğimiz gün gibi. Artık huzursuzlanmıştı bu kadar kilo vermesinden. Son gün onu kucağımda taşıdığımda hareket etmedim. Oğlumuz okuldaydı ve eşime hayatımızdaki yakınlığın ne kadar eksildiğini söyledim. Ofise gittim. Kapıyı kilitlemeden arabadan fırladım. Bunun için zaman yoktu. Her anın kararımı değiştirmesinden korkuyordum. Merdivenden yukarı koştum, yukarı varınca Jane kapıyı açtı. Ona karımdan boşanmayacağımı söyledim. Şaşkın bir ifadeyle elini alnıma koydu ve

«Senin ateşin mi var?» diye sordu. «Üzgünüm Jane ama ben artık boşanmak istemiyorum.» dedim. Evliliğimizin renksiz kalması sevgi eksikliğinden değil, birbirimizin değerini unuttuğumuzdandı. Jane olayı anlayınca yüzüme bir tokat attı ve kapıyı kapatarak ağlamaya başladı. Hemen aşağı koşup ilk çiçekçiye gidip eşime bir buket çiçek aldım. Üzerindeki karta da «Seni her sabah hayatımın sonuna kadar taşıyacağım» yazdım. Eve vardığımda yüzümü bir gülümseme kapladı. Elimde çiçeklerle yatak odasına gittim ve eşimi yatağın üstünde ölü olarak buldum. Eşim aylardır kanser ile savaşıyordu ve ben Jane ile ilgilenmekten bunu fark etmemiştim. Fazla yaşamayacağını bildiği için, beni oğlumun negatif tutumundan korumaya çalışmıştı. En azından oğlumun gözünde iyi bir eş olarak kalmamı istemişti.

İlişkideki küçük şeylerdir önemli olan. Villalar, arabalar çok paralar değil. Bunlar hayatı kolaylaştırır ama asla mutluluğun temeli olamazlar. İlişkiye zaman ayır ve ilişkiye güven, huzur verecek şeylere meşgul ol. Mutlu bir beraberlik yaşa.

Savol va topshiriqlar:

I. Aşağıdaki cevaplara uygun sorular soralım.

1. Adam 10 yıl hayatı paylaştığı eşinin kendisine yabancı olduğunu düşünüyor.
2. Oğularının bir ay sonra sınavları olduğu için.
3. Kadın kocasından onu evlilik gecesinden olduğu gibi bir ay boyunca her sabah yatak odasından kapıya kadar taşımasını istedi.
4. Evliliklerinin renksiz kalmasının nedeni sevgi eksikliğinden değil, birbirlerinin değerini unutmalarıdır.
5. İlişkide küçük şeylerdir önemli olan. Villalar, arabalar çok paralar değil. Bunlar hayatı kolaylaştırır ama asla mutluluğun temeli olamazlar.
6. «Seni her hayatımın sonuna kadar taşıyacağım.»

II. Aşağıdaki cümleler doğru ise «D», yanlış ise «Y» yazalım.

1. Kadın, eşi kendisine yabancı olduğu için ondan boşanmak istemektedir. ()
2. Bir evlilikte zamanla değeri artan asıl mesele küçük şeylerdir. ()
3. Adam karısına boşanmak istediğini söylediği için kadın günden güne zayıflar. ()
4. Adam 10 yıllık evliliklerine son vermek istedi. ()
5. İyi bir ilişkinin temeli zenginlikle atılır. ()

TUZLU KAHVE HİKAYESİ

Kıza bir partide rastlamıştı.. Harika birşeydi. O gün peşinde o kadar delikanlı vardı ki... Partinin sonunda kızını kahve içmeye davet etti.

Kız parti boyu dikkatini çekmeyen oğlanın davetine şaşırdı ama tam bir kibarlık gösterisi yaparak kabul etti. Hemen köşedeki şirin kafeye oturdular.

Delikanlı öyle heyecanlıydı ki, kalbinin çarpmasından konuşamıyordu.

Onun bu hali kızın da huzurunu kaçırdı...

“Ben artık gideyim” demeye hazırlanırken, delikanlı birden garsonu çağırdı.

“Bana biraz tuz getirir misiniz” dedi. “Kahveme koymak için.” Yan masalardan bile şaşkın yüzler delikanlıya baktı. Kahveye tuz! Delikanlı kıpkırmızı oldu utançtan ama tuzu kahvesine döktü ve içmeye başladı. Kız, merakla “Garip bir ağız tadınız var.” dedi. Delikanlı anlattı: “Çocukken deniz kenarında yaşadık. Hep deniz kenarında ve denizde oynardım.

Denizin tuzlu suyunun tadı ağızımdan hiç eksilmedi. Bu tatla büyüdüm ben.

Bu tadı çok sevdim. Kahveme tuz koymam bundan. Ne zaman o tuzlu tadı dilimde hissetsem, çocukluğumu, deniz kenarındaki evimizi ve mutlu ailemi hatırlıyorum... Annemle babam hala o deniz kenarında oturuyorlar. Onları ve evimi öyle özlüyorum ki...”

Bunları söylerken gözleri nemlenmişti delikanlının... Kız dinlediklerinden çok duygulanmıştı. İçini bu kadar samimi döken, evini, ailesini bu kadar özleyen bir adam, evi, aileyi seven biri olmalıydı. Evini düşünen, evini arayan, evini sakınan biri... Ev duygusu olan biri... Kız da konuşmaya başladı. Onun da evi uzaklardaydı. Çocukluğu gibi... O da ailesini anlattı. Çok şirin bir sohbet olmuştu... Tatlı ve sıcak. Ve de bu sohbet öykümüzün harikulade güzel başlangıcı olmuştu tabii...

Buluşmaya devam ettiler ve her güzel öyküde olduğu gibi, prenses, prensle evlendi. Ve de sonuna kadar çok mutlu yaşadılar. Prens ne zaman kahve yapsa prensine içine bir kaşık tuz koydu, hayat boyu...

Onun böyle sevdiğini biliyordu çünkü...

40 yıl sonra, adam dünyaya veda etti. “Ölümünden sonra aç” diye bir mektup bırakmıştı sevgili karısına. Şöyle diyordu, satırlarında: “Sevgilim, bir tanem. Lütfen beni affet. Bütün hayatımızı bir yalan üzerine kurduğum için beni affet. Sana hayatımda bir tek kere yalan söyledim.. Tuzlu kahvede.

İlk buluştuğumuz günü hatırlıyor musun? Öyle heyecanlı ve gergindim ki, şeker diyecekken ‘Tuz’ çıktı ağzımdan. Sen ve herkes bana bakarken, değiştirmeye o kadar utandım ki, yalanla devam ettim. Bu yalanın bizim ilişkimizin temeli olacağı hiç aklıma gelmemişti. Sana gerçeği anlatmayı defalarca düşündüm. Ama her defasında korkudan vazgeçtim.

Şimdi ölüyorum ve artık korkmam için hiçbir sebep yok...

İşte gerçek: Ben tuzlu kahveyi sevmem! O garip ve rezil bir tat.

Ama seni tanıdığım andan itibaren bu rezil kahveyi içtim.

Hem de zerre pişmanlık duymadan. Seninle olmak hayatımın en büyük mutluluğu idi ve ben bu mutluluğa tuzlu kahveye borçluydum. Dünyaya bir daha gelsem, herşeyi yeniden yaşamak, seni yeniden tanımak ve bütün hayatımı yeniden seninle geçirmek isterim, ikinci bir hayat boyu daha tuzlu kahve içmek zorunda kalsam da...”

Yaşlı kadının gözyaşları mektubu sıırılsıklam ıslattı. Lafı açıldığında bir gün biri, kadına “Tuzlu kahve nasıl bir şey?” diye soracak oldu.

Gözleri nemlendi kadının...

Çok tatlı!..dedi...

Savol va topshiriqlar:

- 1. Matnni o ‘zbek tiliga tarjima qiling.*
- 2. Matndan ma’no ko ‘chishiga misollar toping.*
- 3. Matnda qanday g‘oya ilgari surilayotganini ayting.*
- 4. Hikoyadagi ibratdan qanday hikmat yuzaga keladi?*
- 5. Matn mazmunini gapirib bering.*

PERİ BACALARI

«Peri Bacaları» Kapadokya bölgesinde bulunan doğal yapılara verilen isimdir.

Peri Bacaları, milyonlarca yıl boyunca akarsuların ve rüzgârın Kapadokya çevresindeki yanardağlardan püsküren lavaları aşındırması ile şekillenmiştir. Her yıl dünyanın çeşitli yerlerinden milyonlarca turist Kapadokya bölgesine getiren gizemli peri bacalarının sırrı nedir? Peri bacaları ile ilgili günümüzde birçok efsane bulunmaktadır. İşte bunların en meşhuru:

Bugün Kapadokya denen yerde bir zamanlar korkunç devler varmış. İnsanlar, bu korkunç devlerin gönlünü hoş tutup onları kızdırmamak için buraya hediyeler bırakıp kurbanlar kesermiş. Yine de bazen bu dev insanlara kızar, dağların tepesinden ateş dalgaları gönderirmiş.

Günlerden bir gün periler ülkesi padişahının yolu buraya düşmüş. Burada yaşayan insanları görmüş ve onların hâline acıyıp onlara yardım etmeye karar vermiş. Emrindeki tüm perileri çağırmış. Perilere, insanların çok zor durumda olduğunu ve zalim devleri durdurarak insanlara yardım etmek istediğini söylemiş. Eğer onlar zalim devlerin gönderdiği ateşleri söndürebilirlerse devlerin de yerin altına kaçacağını ve insanları bir daha rahatsız edemeyeceğini perilere anlatmış.

Padişahlarının konuşmasının ardından binlerce peri, ellerindeki kar ve buz tanelerini, onların yaşadığı dağın zirvesinde fokurdayan ateşe atmaya başlamışlar. Hiç durmadan, günlerce çalışmışlar ve ateşi, kar ve buzla söndürmeyi başarmışlar. Sonunda devler korkarak yerin derinliklerine kaçıp saklanmak zorunda kalmışlar. İnsanlar, perilerin bu zaferini büyük sevinçle karşılamışlar, günler, geceler boyunca şenlikler düzenleyip bu zaferi kutlamışlar. O günden sonra insanlar ve periler arasında çok sıkı bir dostluk oluşmuş. Bu dostluk uzun yıllar devam etmiş. İnsanlar kayalara oydukları mağaralarda yaşarken

periler de sivri kayalıkların üzerindeki küçük odacıklarda yaşamışlar. «Peri Bacaları»nın adı buradan gelmektedir.

Savol va topshiriqlar:

I. Aşağıdaki kelimeleri eş anlamlıları ile eşleştirelim.

1. zirve	a. eğlence
2. fokurdamak	b. merhamet etmek
3. şenlik	c. tepe
4. zafer	ç. kaynamak
5. acımak	d. galibiyet

II. Metinde geçen «**gönlünü hoş tutmak**» deyiminin anlamı aşağıdakilerden hangisidir? İşaretleyelim.

- a. kızdırmak
- b. üzme
- c. ümitlendirmek
- ç. mutlu etmek

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling.

ÇOK GÜLÜN, ÇOK YAŞAYIN

Gülmek, daha sağlıklı bir yaşam sürmek için en az diyet ve egzersiz kadar önemli. Araştırmalar, mizah duygusunun hastalıklara karşı direnci artırdığını ortaya koyuyor.

Atalarımızın yüz yıllar önce söylediği “Bir kahkaha, bir kilo pirzola bedeldir.” sözü, günümüzde bilimsel araştırmalarla kanıtlanmış bir gerçek hâlini aldı. Son 20 sene içerisinde mizahın tedaviye yönelik yararlarıyla ilgili yapılan çalışmalar, gülmenin ve mizah duygusunun insan sağlığı üzerine ne kadar etkili olduğunu gösteriyor. Neşe ve mutluluğun vücudumuzun hastalıklara karşı

direncini artırabildiğini gösteren bilimsel deliller ise her geçen gün artıyor.

Bir hastanede gerçekleştirilen “Gülmek Güçlü Bır İlaçtır” konulu toplantıda mizahın faydaları üzerine konuşan Hemşire Patty Wooten, “Mizah, zorluklar karşısında neşelenecek şeyler bulabilme yeteneğidir. Mizah duygumuz, herhangi bir zamanda veya yerde, mutluluk bulmamıza yardım eden idrak keskinliği verir. Mizah duygusu, stresten geri çekilebilme yeteneğimizi artırır ki vücudumuzun bağışıklık sistemi de mizaha karşı aynı tür tepki vermektedir,” diye konuştu.

Gülmenin insan bedeni ve ruhu için ne kadar önemli olduğunu ortaya çıkmasıyla birlikte, tedaviye yönelik mizah kavramı da günden güne değişiyor. Günümüzde hastaların, hastalıkları sırasında pozitif olabilmesi sadece kendi kişilik özelliklerine bağlı değil. Hastanelerde görev yapan hastane palyaçoları bunun için hizmet veriyor. Patty Wooten, hastane palyaçoluğunu şöyle tarif ediyor. “Hastane palyaçosunun amacı hastanede bulunan hastalara, ailelerine ve hastane personeline neşe, kahkaha ve keyif için fırsat oluşturmaktır. Birincil amaç, izleyicimizi gülünç maskaralıklarla oyalamaktır”.

Pozitif düşünen kişilerin hastalıkları daha kolay yendiğini belirten uzmanlar, araştırmaların bağışıklık sistemindeki hücrelerin birçoğunun, kişi yapıcı duygular içerisinde olduğunu daha güçlü, yıkıcı duygular içerisinde olduğundaysa daha zayıf olduğunu kaydediyor. Bu sebeple yıkıcı duygular bağışıklık sistemini zayıflatırken yapıcı duygularsa bağışıklık sistemini güçlendiriyor.

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling.

TAÇ MAHAL

Tac Mahal, Hindistan'nın Agra kentindeki Yamuna Nehri'nin doğusunda 75 metre yüksekliğinde, saf mermerden yapılmış bir anıt mezardır. Tac Mahal'i Şehzade Hürrem adıyla da bilinen Hint-Türk

imparatoru Şah Cihan, 1631'de doğum sırasında ölen eşi Ercümend Banu Begüm'ün anısına yaptırmıştır. Tac Mahal adı ise, Begüm'ün lakabı olan «Mümtaz Mahal»den gelmektedir.

Prenses Mümtaz, 1593 yılında doğmuştu ve İranlı bir soylulun kızıydı. Gerçek adı Ercümend'di ve göz kamaştırıcı bir güzelliği vardı. On beş yaşındayken geleceğin imparatoru Şehzade Hürrem'le nişanlandı. Beş yıl sonra, astrologlar tarafından belirlenen tarihe göre 20 Mayıs 1612'de düğün yapıldı. İmparator Cihangir, oğlunun göz kamaştırıcı güzellikteki genç eşine «Mümtaz Mahal» lakabını verdi.

Şehzade Hürrem, İmparator Cihangir'in ikinci eşinden olan üçüncü oğluydu. Yakışıklık bir aristokrattı. Pürsüz bir teni, kahverengi gözleri, düzgün bir burnu ve çok düzgün kesilmiş sakalları vardı. Modern bir tarihçi, Şehzade Hürrem'in eşi Mümtaz Mahal'e sonsuz bir aşk duyduğunu söylüyordu.

Çiftin on dört tane çocuğu oldu. Fakat bunlardan yalnızca yedisi yaşayabildi. İmparator Cihangir öldükten sonra Şehzade Hürrem tahta oturur oturmaz tüm erkek akrabalarının öldürülmesini ya da sürülmelerini emretti. Bundan sonra barış ve demokrasi içinde geçecek 31 yıllık saltanat dönemi başladı.

Tüm güzellikler sonsuz dek yaşasa da dünya, ölümlerin dünyasıydı. Ve güzeller güzeli Mümtaz Mahal, 1631 yılında doğum sırasında yaşamını yitirdi. İmparator bitkin bir durumdaydı. Eşinin cenaze töreni sırasında müzik çalınmasını kesinlikle yasakladı. Renkli giyselerini çıkarıp beyaz yas giyselerini giydi. Bir süre halkın önüne çıkamadı ve imparatorluğun hiç önemini kalmadığını ve bundan sonra yaşamının bir anlamı olmadığını söyledi. Şah Cihan, eşinin yokluğuna alışıp alışamayacağı korkusuyla ömrünü sürdürdü. Onu ölümsüzleştirmek için bir anıt mezar yaptırmaya karar verdi ve Tac Mahal'in yapımına başladı.

Mümtaz Mahal'in bir başka yerde mezarının olup olmadığı ve Şah Cihan'ın kendi mezarını da Tac Mahal'in karşısına yaptırıp yaptırmadığı ile ilgili söylentiler vardır.

Savol va topshiriqlar:

I. *Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayalım.*

1. *Şah Cihan, Tac Mahal'i neden yaptırmıştır?*
2. *Mümtaz Mahal nasıl bir insandı?*
3. *Şehzade Hürrem tahta çıktıktan sonra ilk ne yaptı? Niçin?*
4. *Mümtaz Mahal'in ölümü imparatoru nasıl etkilenmiştir?*
5. *Sizni bildiğiniz bir anıt mezar var mı?*

II. *Aşağıdaki cümleleri doğru ise «D» yanlış ise «Y» yazalım.*

1. Mümtaz Mahal ile Şah Cihan'ın evlilik hayatı çok güzel geçmiştir. ()
2. Rivayetlere göre Mümtaz Mahal'in anıt mezarı farklı yerlerde de vardır. ()
3. Mümtaz Mahal lakabını Ercümend Banu'ya kocası vermiştir. ()

Matnni o'zbek tiliga tarjima qiling.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Filler asla unutmazlar.

Çekirgeler, dizleriyle duyarlar.

Bir karınca, ağırlığının 50 katını taşıyabilir.

Mavi balina, 6 ay yemek yemeden yaşayabilir.

Hörgücüne rağmen develerin omuriliği düzdür.

Yunusların beyni, insanların beyninden daha büyüktür.

Bebek zürafa, doğduğunda 182 santimetre uzunluğundadır.

Dünyada, erkeği doğum yapan tek canlı türü denizatıdır.

Bukalemunların dilleri, vücutlarından iki kat daha uzundur.

Bir kartal yavrusu, bir geyiği öldürüp onunla beraber uçabilir.

Atlar sadece ayakta uyuyabilir; üstelik bir ay boyunca ayakta durabilirler.

Kelime dağarcığı en geniş olan muhabbet kuşu, 1700 kelime bilmektedir.

Kuşların gözleri insanlarla aynı özelliktedir ancak insanlardan 2,3 kat daha iyi görürler.

Örümceklerin kanı saydamdır; bununla beraber çekirgelerin kanı beyaz, istakozların kanı mavidir.

Kırkayak türünün aslında 20 ile 6000 arasında değişen ayak sayısı vardır. Bu tür sadece Türkler «kırkayak» der. Fransızlar ise «binayak» der.

Sivrisineklerin yaydıkları hastalıklarından ölen insanların sayısı çok fazladır; hatta şimdye kadar yapılmış tüm savaşlarda ölen insanların sayısından da fazladır.

Kaptanlar, gemileri hareket hâlindeyken bir yunus gördüklerinde yavaşlarlar. Çünkü yaygın inanışa göre çok duygusal olan bir yunus, gemiyle girdiği yarış kaybederse intihar edebilir.

İtfaiye binalarının merdivenlerinin düz bir şekilde değil, dönerek yukarı çıkmasının sebebi atlardır. Çünkü motorlu araçlar kullanılmayı başlamadan önce itfaiye binalarının altında, arabaları çeken atlar beslenirdi ve bu zeki hayvanlar kısa sürede düz merdivenlerden çıkmayı öğrenmişlerdi.

Savol va topshiriqlar:

1. Sizce aynı hayvan türlerine farklı isimler verilmesinin sebebi ne olabilir?

2. Aşağıdaki kelimelerin eş anlamlıları hangileridir? Eşleştirelim.

1. hörgüç	a. kelime hazinesi
2. kelime dağarcığı	b. şeffaf
3. saydam	c. çıkıntı

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling.

SEBZE, MEYVE, BİTKİ VE DAHASI

Adaçayı: Boğaz, bademcik ve dişeti, iltihaplarını giderir. Göğsü yumuşatır. Dahası, mide bulantısına iyi gelir. Sindirim sisteminin düzenli çalışmasını da sağlar.

Brokoli: Kansere karşı bizi koruyan ve ömürümüzü uzatan müthiş bir sebzedir. Çok mikterda kalsiyum içerdği için kemik erimerine de birebirdir.

Ceviz: Yapraklarıyla ve kabuklarıyla hazırlanan ilaçlar kanı temizler, kansızlığı giderir. Şeker hastalığında tedavi edicidir. Here sabah kahvaltıda bir miktar ceviz içi yemek de zekâyı geliştirir.

Domates: Yaşlanmayı, zihinsel ve bedensel olarak yavaşlatıcı bir sebzedir. Yüksek kan basıncı düşürmeyi ve kalp hastalıklarından korunmaya yardımcıdır. Dahası, vücudun su tutmasına da engeller.

Elma: Günde bir elma yemek, doktoru evinizden uzak tutar. İki elma yerseniz problemlerini karşı korulmuş olursunuz. Elma sindirimi kolaylaştırır. Elmanın kokusu da rahatlatır.

Karabiber: İştah açar. Mide ve bağırsaklardaki mikropları öldürür. Enerji de verir.

Karpuz: Vücuttaki toksinleri temizler ve böbrekteki kumları eriterek sağlık ve zindelik verir.

Kiraz: Aspirin içmek yeine kıraz yemek ağrıların dindirilmesinde çok daha etkili olur. Günde 20 kıraz yemek bşr aspirin içmekle aynı etkiyi yaratır.

Mantar: Bağırsaklı sistemini güçlendirir. Özellikle Çinlilerin ilaç niyetine yedikleri bu sebze, vücudu hastalıklara karşı korur.

Marul: Kemik erimesine karşı etkilidir. Sütten bile daha fazla kalsiyum içeren bu sebze, kemikleri güçlendirmesi açısından çok etkilidir.

Maydanoz: Bir demir deposudur ve kan için yararlıdır. Vücuttaki zehirli maddeleri dışarı atar. Böbrek taşlarını düşürür, görme gücünü ve anne sütünü artırır.

Patlıcan: Karaciğerin düzenli çalışmasını sağlar. Kilo vermeye yardımcı olur. Sinirleri yatıştırır.

Savol va topshiriqlar:

1. Bitkilerin yararları ile ilaçların yararının benzer ve farklı yönleri nelerdir?

2. *Aşağıdaki durumlar karşısında hangi meyve, sebze ya da bitkiler kullanabilir?*

Durum

Tavsiye

1. Kendimi yorgun hissediyorum.
2. Sindirim problemleri yaşıyorum.
3. Kansere olmak istemiyorum.
4. Kemik erimesi hastalığım var.
5. İlaç içmeyi seviyorum.
6. Kansızlık yaşıyorum.

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling.

NE YAPMALI?

Hıçkırığı geçirmek için ne yapmalı?

Soluğunuzu tutarak parmak uçlarınızla karın boşluğuna bastırınız. Ayrıca sirke ya da limon suyunu bastırılmış bir kesme şekeri de emebilirsiniz

Mide bulantısı için ne yapmalı?

Mideniz bulanıyorsa bir tutam toz kahve yiyin; ayrıca araba tutması için de yola çıkmadan önce bir iki dilim çikolata yiyebilirsiniz.

Uykunuz kaçarsa ne yapmalı?

Yastıksız olarak sert bir yere yatın ve sırtüstü hiç kıınıldamadan 10 dakika bekleyin. Sonra gidip yatağınızda mışıl mışıl uyuyun. Bununla beraber, balla karıştırılmış gelincik şurubu ya da ıhlamur içebilirsiniz. Eğer hâlâ uyuyamıyorsanız ılık bir duş alabilirsiniz

Dişlerinizin beyazlaması için ne yapmalı?

Güzelliğin en önemli anahtarlarından biri sayılan dişler için en muhteşem iksirin çilek olduğunu söyleyebiliriz. Ezilmiş çileklerle dişlerinizi haftada bir ovalayabilirsiniz. Bu sayede, dişlerinizin beyazladığını göreceksiniz.

Sarımsak kokusunu çıkarmak için ne yapmalı?

Ellerde sarımsak kokusunu çıkarmak için avucunuza biraz tuz alıp hafifçe nemlendirdikten sonra iyice ovalayın, hatta sabunla da iyice yıkarsanız sarımsak kokusunun çıktığını göreceksiniz. Üstelik soğan ve balık kokusunu da...

Soğanın gözlerinize yaşarmaması için ne yapmalı?

Soğan soyarken gözlerinizin yaşarmaması için soğan içi su dolu bir kabın içinde soymalı ya da kullanmadan önce soğuk suda bekletmelisiniz, ayrıca soğanı önceden buzdolabında soğutmak da bir çözüm olacaktır...

Ayakkabılarınız sıkıyorsa ne yapmalı?

Ayakkabılarınız ayağınızı sıkıyorsa onları birkaç, dakika buhara tutun. Ayrıca ayakkabılarınızın daha sonra sıkılaşmaması için de ayakkabı almaya öğleden sonra hatta akşama doğru gidin. Çünkü sabah saatlerinde ayak daima küçüktür.

Savol va topshiriqlar:

1. *Metne göre hangi şekerli yiyecekler hangi durumlara iyi gelmektedir.*

2. *Aşağıdaki maddeler hangi durumlarda işe yaramaktadır? Yazalım.*

Hangi durumda işe yarar?

1. Kesme şeker
2. Toz şeker
3. İhlamur
4. Çilek
5. Tuz
6. Su
7. Çikolata

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling.

NASRETTİN HOCA'DAN HAYAT EKONOMİSİNE DAİR FIKRALAR

Yemeğin Buğusuna Akçenin Sesi

Nasreddin Hoca, Akşehir'de kadılık vazifesini yürütürken karşısına iki adam çıkmış. Birisi öteden beri cimriliği ile tanınmamış bir aşçı, diğeri de boynu bükük bir fakir. Aşçı sözü almış:

- Hocam, demiş, ben bu adamdan davacıyım. Dükkânın önünde fasulye pişiriyordum. Tencerenin kenarından buğusu çıkıyordu yemeğin. Bu adam elinde somunla geldi. Kopardığı lokmaları yemeğin buğusuna tutup başladı atıştırmaya. Nihayet koca bir ekmeği bitirdi. Ondan fasulye buğusunun parasını istedim, vermedi.

Nasreddin Hoca anlatılanları dikkatlice dinledikten sonra fakire dönüp:

- Doğru mu bunlar? Diye sormuş.
- Evet, demiş fakir adam.
- Öyleyse para kesesini çıkar bakalım.

Zavallı fakir, kadı efendiye karşı gelememiş. İçinde üç beş akçe bulunan para kesesini Hoca'ya uzatmış. Bu sefer aşçıyı çağırmış yanına. Keseyi kulağına yaklaştırarak şingırdatmaya başlamış.

Sonra da:

- Haydi demiş aldın işte alacağını. Aşçı:
- Nasıl olur? Diye şaşkınlığını belli etmiş. Paramı vermediniz henüz. Hoca cevap vermiş:

- Fazla uzatma, yemeğin buğusunu satan akçenin de sesini alır elbet!

Nesrettin Hoca ve Eşyaları

Nasreddin Hoca sürekli iklimeli konuşan bir arabacıya bir gün der ki:

«Efendi, benim eşyala taşınacak, gel de taşı». Arabacı,
«Neler var» diye sorar. Hoca,
«Dolap molap, yatak matak, sandelye mandalye» der Arabacı,

«50 akçeni alırım Hoca» der. Hoca,
 «Olur» der. Arabacı eşyaları taşır, Hoca adama 25 akçe verir.
 Adam,
 «Hoca, bu paranın yarısı» der. Hoca,
 «İyi ya işte! Sen de eşyaların yarısını taşıdın, dolabı götürdün,
 molap kaldı, yatağı götürdün, matak kaldı» der.

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling.

ÜNLÜ SOYGUNLAR

1. Büyük Tren Soygunu (İngiltere)

1963 yılında, 15 kişilik bir çete, Glasgow'dan giden Kraliyet Posta Treni'ni soydu.

Sinyalizatsiyon ışıklarını değiştirerek treni durduran soyguncular, makinist ve güvenlik görevlerini yaralarak etkisiz hale getirdikten sonra, toplam 12 çuvalda duran 5.2 milyon doları alarak kayıplara karıştı. Soyguncuların izini süren polis, çetenin toplandığı çiftlikten aldığı parmak izi örnekleriyle tüm soyguncuları yakaladı. 2 çete üyesi, hapisshaneden kaçmayı başaramışsa da daha sonra yeniden yakalanarak hapse atıldı.

2. British bank of Middle East Soygunu (Lübnan)

20 Ocak 1976 yılında beyrut'ta bulunan British Bank of Middle East'in şubhesinden tam 44 milyon dolar çalındı. İçeri girmek için banka duvarını patlayıcılarla havaya uçuran soyguncular, kasadaki külçe altınlar, nakit para ve mücevherleri çantalara doldurarak olay yerinden hızla uzaklaştı.

3. Brezilya Merkez Bankası Soygunu (Brezilya)

Ağustos 2005'te Brezilya Merkez Bankası'nın Fortaleza kentindeki binasının yakınında bir ev tutan hırsızlar, buradan kasanın bulunduğu odaya kadar yaklaşık 200 metrelik bir tünel kazdı. 130 milyon doları alarak kayıplara karışan soyguncuların, soygun günü olarak hafta sonu seçmesi nedeniyle, polisin olaydan ancak 2 gün

sonra haberi oldu. Soygunu 10 kişinin gerçekleştirdiğini belirleyen polisler, çeteden bugüne kadar ancak 2 kişiyi yakalayabildi. Çalınan parayı ise sadece 500 bin dolarlık kısmı bulundu.

4. Brinks Mat Deposu Soygunu (İngiltere)

26 Kasım 1983 yılında, 6 silahlı kişi, Londra'daki ünlü Heathrow Havaalanı'nda bulunan yüksek güvenlikli Brinks Mat deposuna girdi. Güvenlik görevlisini etkisiz hale getirdikten sonra, hareket etmesi halinde ateşe vermekle tehdit eden soyguncular, 52 milyon dolar değerinde altın ve mücevher çaldı. Bugünkü değeri yaklaşık olarak 224 milyon dolar olan soygundan sonra çetenin tamamı yakalandı.

5. Security Express Deposu Soygunu (İngiltere)

1983'te bir grup soyguncu, Londra'nın doğusunda bulunan Security Express kasa merkezine silah zoruyla girerek, 12 milyon dolar aldıktan sonra kaçmayı başardı. Bugünkü değerinin 52 milyon dolar tahmin edilen soygundan sonra çete üyeleri teker teker yakalandı.

6. Büyük Tahvil Soygunu (İngiltere)

2 Mayıs 1990'da Londra'nın sakin bir caddesinde elinde tahmini değeri 58 milyon dolar olan hazine bonolarıyla dolu bir çanta taşıyan kurye soyuldu. Kuryenin öldürdüğü soygun sonrası bonolarla kaçan soyguncular, bir ihbar sayesinde kısa süre sonra yakayı ele verdi.

7. Da Vinci'nin Meryem'i (İskoçya)

Ağustos 2003'te İskoçya'da bir kalede sergilenen ünlü ressam Leonardo Da Vinci'nin «Yarnwinder'li Meryem» adlı tablosu 2 kişi tarafından çalındı. Hırsızlar, değeri 100 milyon dolar olan tabloyu, kalenin halk ziyaretine açıldığı saatler arasında içeri turist gibi girdikten sonra kendilerine eşlik eden rehberi etkisiz hale getirdikten sonra çaldıkları belirtiliyor. Tablo daha sonra bir evde bulundu.

8. Dar El Salem Soygunu (Irak)

Haziran 2007'de başkent Bağdat'ta bulunan Dar El Bankası'na giren güvenlik görevlisi kılığındaki soyguncular, tam 292 milyon dolar çaldı.

Savol va topshiriqlar:

I. Maqola xabarlarini tarjima qiling. Matn tarjimasida publitsistik uslubdan foydalaning.

II. Aşağıdaki cümleleri okuyalım. Doğru ise «D» yanlış ise «Y» yazalım.

1. Lübnan'daki soygunda hırsızlar sadece bankadaki mücevherleri çaldı. ()
2. Da Vinci'nin tablosunu çalan turist kılığında yakalandı. ()
3. Hırsızlar, Brezilya Merkezi Bankasını soymak için iki yüz metrelik tünel kazdı. ()

TELEVİZYON DİZİLERİ**İkinci bahar**

İstanbul'un en eski semtlerin denbirinde, Samatya'da bir kebabçı dükkânı olan «Antep Sofrası»nın sahibi Gaziantep'li kebab ustası Ali Haydar... Eşi ölmüştür. Babası ve kızlarıyla birlikte yaşar. Bilgedir, bu dünyayı okumadan devşirmiş, nazik, sevecen, mert ve dürüst bir insan.

Haksızlıklara karşı gelen, gururlu, inatçı, duygusal ama kızdığı anda dişi bir kaplana dönüşen, aklına koyduğunu yapan Hanım'ın kebabçı dükkânında başlayan bir sevdâ öyküsü... Eşlerini kaybetmiş Ali Haydar ile hanım'ın iş dolayısıyla başlayan ve aşka dönüşen hikâyesidir ve dizinin adından da anlaşıldığı gibi bu iki insane artık hayatlarının ikinci baharında yani 50'li yaşlardadır.

Bu dizi etrafındaki tüm karakterlerle birlikte, bize küçük insanların dünyasına destense bir yolculuk yaptırır; Ali Haydar'ın sert babası Zülfikar ile birinci «Melek» gibi munis, diğeri erkek gibi olan Cennet, üçüncüsü ise minik kızı Huriye. Hanım'ın ise asi çocukları Ulaş ve Gülsüm.

Mahalleliye gelince Haydar'a umutsuzca âşık, üç koca eskitmiş, afetidevran Neriman, Neriman'ın kardeşi ve esnafın belalısı, Seço ile Seço'nun eşi ve amiri Tansu.

Babasından sevgi görmediği için kankardeşi Haydar'ın can düşmanı Vakkas. Vakkas'ın Melek'e sevdalı pısrık oğlu Medet, Ali Haydar'ın dükkânında kendini bulan dünya gezgini Timoti ile kasap Melahat ve diğerleri...

Sevinçleri, kaygıları, umutları, umutsuzlukları, öfkeleri, acıları, mutlulukları ve sevdaları ile bir Türkiye hikâyesi.

Süper Baba

Çalıştığı soniş yerindende çıkarılan Fikret (Fiko), bir taraftan iş bulmak için uğraşırken diğer taraftan gençlik heyecanı yaşayan büyük kızını, futbol düşkününü, okul kaçkını oğlunu ve gözlerinden rahatsız küçük kızını yetiştirmek için çabalamaktadır. «Süper Baba»nın tek derdi tabii ki bunlar değildir. Yıllar önce evi terkeden karısı zaman zaman ortaya çıkmakta. «çok sevdiği yavrularını» babalarının elinden almaya kalkmaktadır. Mahkemeler, davalar, tehditler, sürer gider. Ağabeyi Cevdet, dertleriyle bir başka yüktür Fikret'in başında. Ev sahibi Elmas Hanım, evini muteahite verip yaşlılığında apartman dairesinden keyif sürmeyi aklına koymuştur bir kere. Bu amaç uğruna, yıllardır kısacası olan, oğlu yerine koyduğu Fikret'i üç çocuğu ile kapı önüne koymaktan çekinmez. Yıllar sonra mahalleye dönen, herkesin kullendiğini sandığı gençlik aşkı İpek ise Fikret'in 15 yıl önce kendisini terk edip Şule ile evlenmesinin intikamını almaya karardır.

Üç çocuğuna hem annelik, hem babalık yapan Fiko'nun (Şevket Altuğ) zorluluklarla geçen hayatını anlatıyordu. Ayrıca bu dizi İstanbul'un en güzel mahallerinden Çengelköy'de çekiliyordu.

Savol va topshiriqlar:

I. Maqola xabarlarini tarjima qiling. Matn tarjimasida publitsistik uslubdan foydalaning.

II. Sizce bu diziler hangi türdedir?

Macera Aile hikâyesi Korku Romantik

III. Aşağıdaki cümleler doğru ise «D», yanlış ise «Y» yazalım.

1. Urfalı Ali Haydar, Samatya'da kebabçı dükkânı sahibiydi. ()

2. Ali Haydar, o'g'retnim g'ormemişti ama hayatı okulundan mezun olmuştı. ()

3. Kebap ustası Ali Haydar, eşi ve çocuklarıyla birlikte yaşıyordu.()

4. İkinci bahar, gelecek bahar anlamındadır.()

5. Hanım, haksızlıklara karşı gelen, aklına koyduğunu yapan bir kişiliğe sahiptir.()

6. Dizide küçük insanların hayatı anlatılır. ()

7. İkinci Bahar, Türk insanların sevinçlerini, üzüntülerini, kaygılarını, aşklarını anlatır. ()

8. Neriman, Ali Haydar'ı karşılıksız sever. ()

Matnni o'zbek tiliga tarjima qiling, terminlar tarjimasiga e'tibor bering.

TAŞKENT

Çatkal dağlarının batısında, Çirçik vadisinde yer alan Taşkent, aynı zamanda Özbekistan'ın başkentidir. Çirçik ırmağına da bağlı bir dizi kanal kentin içinden geçer. Taşkent'in ilk kuruluşu M.Ö. I-II. yüzyıla kadar iner. Kent kuruluşundan bu güne kadar Çaç, Çaçkent, Şaşkent, ve Binkent gibi değişik adlarla anılmıştır. Taşkent adı ise kayıtlara ilk kez XI. yüzyılda geçmiştir.

Orta Asya'nın günümüzde kültürel ve ekonomik merkezi olan Taşkent'te çok sayıda Yüksek Öğrenim, Araştırma Kurumu, Enstitü Akademi ve 1920'de kurulan Üniversite, Başbakanlık, Bakanlıklar, yabancı ülkelerin Büyükelçilikleri bulunmaktadır. Nevai Halk Kütüphanesi önemli bir kuruluştur. Ayrıca kentteki 9 tiyatroların başında 1943'te kurulan Nevai opera ve Bale tiyatrosu gelir. Kentte çeşitli müzeler ve sanat sarayları bulunmaktadır.

Kentteki sanayi üretimin ağırlığını tarım ve tekstil makinalarıyla, tekstil ürünleri gibi pamukla ilgili ürünler oluşturur.

Taşkent, Orta Asya'nın en büyük kentidir. Batıya ve Doğuya giden kervan yolları üzerinde önemli bir ticaret ve el sanatları merkezi

olan kenttir. Taşkent'te Sanat Sarayları çeşitli müze, park ve stadyum lar da vardır. 300 bin kişinin evsiz kalmasına yol açan 1966'daki depremde sonra kent büyük ölçüde yeniden inşa edilmiştir. Depremde ayak ta kalan 15.ve 16. yüzyıla ait az sayıdaki dinsel yapı ve anıtın arasında Özbekistan Müslümanları Kurulu'nun merkezi olan Barakhan Medresesi de vardır.

Taşkent'te kaldırımların iki yanında dikilmiş çam ve geniş yapraklı ağaçların oluşturduğu yeşil tünelden yürüyerek, gökyüzünü görmeden şehrin yarısından fazlasını gezmek mümkün derse kabartmış olmayız.

Özbekistan'ın Bağımsızlığa ulaşması, Taşkent'in gelişmesi ve güzelleşmesinde en önemli yer alan faktördür. Bağımsızlık yıllarında şehrimiz bu kadar değişti ki, onu önce görenler tanıyamaz şekle geldi. Bağımsızlık Meydanı'ndaki yeni yapılar, yeni dikilmiş heykeller, Amir Timur Müze'si, Amir Timur Alanı'ndaki eşsiz binalar, yeni oteller, Hastımam Meydanı, İslam Enstitüsü ve Üniversitesi, Biznes Merkezleri, yeni Bankalar, "CAR" spor salonu, yeni pazarlar ve marketler, "Aqua Park", Taşkent City ve diğer parklar şehrimizi daha güzelleştiren yapılardır.

Son yıllarda kentimizin yolları da yenilendi. Düz ve geniş yeni yollar, büyük köprüler ulaşım araçlarının uzağını yaklaştırdı. Mükemmel metrosuyla, güzel taşıtlarıyla ulaşım sorunu halledilmiştir.

Özbekistan'ın kalbi olan Taşkent şehrimizi çok seviyoruz.

Matnni o'zbek tiliga tarjima qiling, terminlar tarjimasiga e'tibor bering.

SEMERKANT

Semerkant, Özbekistan'da Semerkant yönetim biriminin merkezi kentidir. Semerkant bölgesi, Özbekistan'ın orta kesiminde yönetim birimidir. Yüzölçümü 16400 km² dir. Güneyde Zerefşan Vadisinin kuzeyindeki Nurata ve Aktağ dağlarıyla birlikte Zerefşan Irmağının orta bölümünü, güneybatıda Karnabçol Bozkırını, güneydoğuda

Zerefşan Dağlarının batı ucunu kapsar. Karasal iklimivardır. Ekonomisi temelde tarıma dayanır. Zerefşan vadisinin sulama yapılan kesimlerinde en çok pamuk ekilir. Ayrıca meyve, üzüm ve tütün, kuru tarımla da buğday yetiştirilir. Otlaklarda karakul koyunu ve başka çifçilik hayvanları beslenir.

İpek böcekçiliği de önemli bir gelir kaynağıdır. Hafif sanayi kuruluşları yönetim merkezi Semerkant'ta toplanmıştır. Öbür önemli kentler Kattakurgan, Aktaş, Cuma ve Urgut'tur. Nüfusun 3/4'ün den fazlasını Özbekler oluşturur, bölgede Ruslar, Tatarlar ve Tacikler de yaşar.

SemerkantOrta Asyanın en eski kentlerindendir. Marakanda adıyla anıldığı M.Ö. 4. yüzyılda Sogdiana'nın başkentiydi.

Semerkant Moğol Yönetimine karşı girişilen ayaklanmanın ardından, Amir Timur'un kurduğu İmparatorluğun 1365'te başkenti oldu. Amir Timur, kenti Orta Asya'nın en önemli ekonomik vekültürel merkezi durumuna getirdi. Onun döneminde kentte Bibihanım Medresesi, Timur'un Türbesi Gür-Emir, Uluğ Bey, Şirdar ve Tillâ Kâri medreseleri , Registan Meydanı inşa edildi.

1924'ten 1930'a kadar Özbekistan SSC'nin başkentiydi. 1938'de Semerkant yönetim biriminin merkezi oldu.

Semerkant'ın önemli tarihi yapılarının başında Gür-Emir , yani Timur'un Semerkant'ın her tarafından görülebilen türbesi gelmektedir. Karakteristik mimari yapısıyla bir şahaser olan bu türbedeTimur, Uluğbey, Timur'un hocasının oğulları ve torunları yatmaktadır. Şehirdeki diğer önemli tarihi yapılar Uluğbey medresesi, Şirdar, Tillâ Kâri, Yalantuş medreseleri şehre hakim yeşil bir tepede yapılan kazılarla ortaya çıkartılan Uluğbey Rasathanesi, Şah'ı Zinde külliyesi, şehirden yarım saat uzaklıktaki Taşkent Buhara yolu üzerindeki Hertenk köyünde bulunan İmam Buhari türbesiyle Şahı Zinde külliyesinde bulunan peygamberimizin yeğeni Hz.Abbas'ın küçük oğlu Husam'ın türbesidir.

Semerkant'da günümüzde büyük ölçüde çırçırcılık, ipek eğirme ve dokuma, giyim eşyası, dericilik, ayakkabıcılık, ayrıca yaş ve ku-

rutulmuş meyve konserveçiliğı yapılmaktadır. Özellikle şarapçılık, pirinç, traktör ve otomobil parçası imalatı, sinema araçları imalatı ve ticareti gelişmiştir.

Kentte 1933'te kurulan bir üniversitenin yanı sıra birçok tarım, tıp ve ticaret yüksek okulları vardır.

Özbekistan Cumhuriyeti Bağımsızlığını kazandıktan sonra Semerkant daha gelişti ve güzelleşti. O dünyanın ünlü turizm kentine dönüştü. Semerkant'ın Registan Meydanı'nda ise Uluslararası “Şark Taronaları” yarışmasının düzenlenmesi bir gelenek oldu.

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling, terminlar tarjimasiga e’tibor bering.

BUHARA

Buhara, Özbekistan'da Buhara yönetim biriminin merkezi kentidir. Buhara vahasının ortasında, Zerefşan Deltasındaki ŞahrudKanalının kıyısında yer alır. M.S. 1. yüzyıldan önce kurulan kent 709'da Arapların eline geçtiğinde önemli bir sanat ve ticaret merkeziydi. 9. ve 10. yüzyılda Samanilerin başkenti oldu. Bir süre Karahanlıların ve Karahıtayların elinde kaldıktan sonra, 1220'de Cengiz Han'ın, 1370'te Amir Timur'un egemenliğine girdi, 16.yüzyıl ortalarında kenti alan Özbek kökenli Şeybaniler, burayı Buhara Hanlığı olarak bilinen başkent yaptılar.

Buhara Şeybaniler'in başkenti olduktan sonra en parlak dönemini yaşadı. 18.yüzyılın ortalarında Emir Muhammed Rahim kentte Mangıt Hanedanı'nı kurdu. 1868'de Rus Protektorası olan hanlık 1920'de Kızılordunun Mangıt Emiri'ni devirmesiyle ortadan kalktı. 1924'e kadar Buhara Sovyet Halk Cumhuriyeti içine alındı. 1950'de özellikle doğalgaz yataklarının bulunmasından sonra kentte hızlı bir gelişme ve canlanma başladı. Buhara'nın şehir duvarlarıyla eski yapıları hâlâ ayakta ve gerçekten insanı etkiliyor. Kocaman meydanda, eski havuzlar... Bunu kuşatan alandaki eski yapılar ise, tümüyle, geçmişin o görkemli dönemlerinin gölgesi gibi, günümüze yansıyor.

Eski kent, camileri, medreseleri, düz damlı kerpiç evleri ve kapalıçarşı kalıntılarıyla geçmişin izlerini taşımaktadır. Önemli yapılar arasında İsmail Samani Türbesi (9-10.yüzyıl) , Kelan cami ve minaresi (1127), Uluğ Bey (1417), Kukeldaş (16.yüzyıl), Cefcar-Minar cami'si ve medresesi, Abdulaziz Han (1652) ve günümüzde de açık olan Miri-Arap (1536) medreseleri ile Buhara'nın en eski yapısı olan kale sayılabilir.

Kent ekonomisi gıda işlemeciliği ve hafif sanayiye dayanır. Buhara'da en önemli sektör hayvancılık ve ziraattir. En önemli gelir kaynağı ise astragandır. Yılda 1 milyon koyun astragan için üretiliyor. Buhara'da karakul koyunu yününün işlendiği büyük bir fab-rika vardır.

Buhara, 1991'de Özbekistan Bağımsızlığı kazandığından bugüne kadar olan dönem içinde dünyaya ünlü turizm kentine dönüştü. Bağımsızlık yıllarında Buhara'nın tarihi yerleri restore edildi, yeni yapılar inşa edildi. Günümüzde dünyanın çeşitli ülkelerinden Buhara'ya gelen turistlerin sayısı giderek artıyor.

Matnni o'zbek tiliga tarjima qiling, milliy xos so'zlar tarjimasiga e'tibor bering.

ÖZBEKİSTAN'DA BAYRAM ve TATİL GÜNLERİ

Özbekistan'da kutlanılan bayramların bir bölümü eskiden kutlanılıyor. Örneğin, Yeni Yıl 1 Ocakta ve Kadınlar Günü 8 Martta kutlanılır. Özbekistan'ın Bağımsızlığa kavuşması halkımızın millî geleneklerinin yeniden doğmasına sebep oldu. Sovyetler döneminde kutlanması yasaklanan gelenek ve göreneklerimiz yeniden doğdu, insanlar ezelî arzularına ulaştılar.

Bağımsızlık yıllarında yeni bayram ve tatil günleri kabul edildi. Bunlar, 1 Eylül Bağımsızlık Günü, 21 Mart Nevruz Bayramı, 8 Aralık Cumhuriyet Anayasasının Kabul Günü, 1 Ekim Öğretmenler Günü, 9 Mayıs Anma ve Değerlendirme Günü'dür. Bu Millî Bayramların

dışında Dinî Bayramları: Ramazan ve Kurban Bayramlarını da kutluyoruz.

Ülkemizde kutlanılan en güzel ve ulu bayram Bağımsızlık Günü'dür. Bu Gün'ü milletimiz ayrı bir duyguyla kutlar. Özbekistan'ın her yeri süslenir, en büyük meydanlarında törenler düzenlenir, bütün halkımız eğlenir.

Özbekistan'da tatil günü olmayan kutlama günleri de var. Örnek olarak, Hasat Bayramı, Mihircan Bayramı, Lale Bayramı, Çocuklar Günü ve bazı meslek grubunun kendine has kutlama günleri: Doktorlar Günü, Militsiya Günü gibileri sayabiliriz.

Milletimiz Bayramları çok seviyor, her zaman akrabaları ve arkadaşlarıyla birlikte kutluyor.

Matnni o'zbek tiliga tarjima qiling, milliy xos so'zlar tarjimasiga e'tibor bering.

ÖZBEK MİLLİ KIYAFETLERİ

Giyim kuşamları ve hareket tarzları itibariyle Özbekler birbirine son derece yakınlar. Erkekler, çoğunlukla başlarına “doppi” adını verdikleri bir takke ve evlerinde “çapan” adını verdikleri cüppelerini giyerler. Kadınlar ise, hemen hemen her yerde ipek atlastan yapılmış entarilerini giyerler. Görünüş itibariyle oldukça sessiz ve son derece saygılıdırlar.

Özbekistan'da giysiler milli kıyafetlerle paralel olarak gelişme göstermişlerdir. Özbekler, milli kıyafetlerini, ev malzemelerini, renk ve nakışla süslemişler, giysilerinde genellikle özgün renklere önem vermişlerdir...

Özbekistan'da dekoratif nakış halk sanatları içinde önemli yer alır. Eskiden nakışçılık sanatı kendi nakış güzelliğiyle, renkler çeşitliliğiyle ve özgünlüğüyle meşhur olmuştur.

Eskiden gelinin çeyizi içine muhakkak üzerine nakış süslenmiş olan kıyafetler girerdi.

Kıyafetlerin çoğu aileyi büyüden, nazar değmesinden, koruma fonksiyonunu taşırdı. Damadın evine gelini nakışlarla süslenmiş olan şal altında götürürlerdi. Çift için ayrılmış olan odanın duvarlarını ve yatağı şallarla süslüyorlardı. Bu şalların adı, “şüzani” olup, asıl anlamı “iğneyle dikilmiş olan” demektir.

Günümüzde de bu atalarımızdan kalan adet saklanmıştır. Millî kıyafetler şimdi de orijinalliğini sağlamak amacıyla elle yapılıyor.

Ayrıca, bir çok kıyafetler makine yardımıyla da süsleniyor. Bunları: gülkürpa (çiçekli battaniye), şüzani, zardeval, kirpeç, palak vb. Millî kıyafetlerin orijinalliğini sağlamak için onlar seri şekilde çıkartılmıyor. Nakışın stili ve türlerini halk nakış sanatının ustaları yapıyor. Nakış genelde siyah kadife veya saten üzerine yapılır. Siyah kadife üzerine yapılan nakış çok güzel olmaktadır. Günümüzde Özbek kıyafetleri ise, modern çizgiler içerisinde kendini göstermeye başladı. Ünlü modacılar, geleneklere uygun dizaynları uygularken, batıya has yenilikçi çizgileri de ihmal etmiyorlar. Özbek giysileri artık çağdaş boyutlarda kendini gösteriyor.

Bir tutku, bir gelenek doppı. Özbekistan'da her şehrin doppısı farklı oluyor. Eskiden sadece erkeklerin kullandığı doppı, artık kadınlar tarafından da kullanılıyor. Doppı sadece geleneksel bir başlık değildir. Özbek halkı için bu şapkaların çeşitli anlamları da bulunmaktadır.

Klasik erkek doppıları kare şeklinde , siyah kumaştan yapılıyor. Üzerine beyaz renk ile dört adet sivri biber motifi nakşediliyor. Bu şapkaların Hokand, Margelan, eski Taşkent ve Semerkant olarak çeşitli türleri vardır.

Ülkede bedene giyilen elbiseye “köylek” deniyor. “v” yakalı, iki parçadan oluşan elbisenin üst kısmı vücuda oturacak şekilde, alt kısmı boldur. Etek uçlarına bir sıra fırır dikilerek süslenir. Yaka, ince plilerle hazırlanır. Kollar bileğe doğru bollaşarak el üzerine kadar iner, uçları yine ince plilerle süslenir. Elbisenin boyu da ayak bileği hizasındadır.

Matnni o'zbek tiliga tarjima qiling, milliy xos so'zlar tarjimasiga e'tibor bering.

BAĞIMSIZ ÖZBEKİSTAN BAYRAĞI

Özbekistan Cumhuriyeti'nin devlet bayrağı 1991 yılının 18 Kasımında kabul edilmiştir. Özbekistan Cumhuriyeti'nin devlet bayrağının dizaynı, eskiden Özbekistan bölgesinde hükmeden devletlerin geleneklerine kadar iniyor. Özbekistan bayrağı şimdiki Özbek halkının kültürel geleneklerini de içeriyor. Bayrakta birinci sırada bulunan mavi renk hayatın temel kaynaklarından biri olan göğün ve suyun sembolüdür. Arma bilgisi dilinde mavi renk iyilik, temizlik, namusluluk, doğruluk, şan ve sadakati ifade ediyor. Şunu da belirtmek gerekiyor ki, Amir Timur Emirliği'nin bayrağı da mavi renkteydi.

Özbekistan bayrağında ikinci sırada yer alan beyaz renk güneş ışığının çağırışımını veriyor. Ayrıca, ahlaki temizliği sembolize ediyor.

Üçüncü sırada yer alan yeşil renk, tabiatın yenilenmesinin simgesidir. Bir çok milletlerde gençlik, umut ve şenliği sembolize etmiştir. Bayraktaki renkler arasındaki kırmızı çizgiler yeryüzünde yaşayan her türlü canlının damarlarında akan tükenmez hayat enerjisi kanın sembolüdür. Ayrıca kırmızı renk yaratıcılık rengi olarak da ifade edilir.

Özbekistan bayrağının sol üst köşesinde hilâl, Özbek halkının tarihinin, geleneklerle bağlı olduğunun ve aynı zamanda Özbekistan'ın yeni kazanmış olduğu bağımsızlığının ifadesidir.

Yine bayraktaki yıldızlar her toplumda olduğu gibi ilahi bir anlam içermektedir. Yıldızların on iki adet olmasının nedeni ise Özbekistan'daki 12 bölgeyi ve eski güneş takvimindeki ayları ifade eder.

Genel olarak ifade edecek olursak, Özbekistan bayrağındaki renk armonisi, hilal, on iki yıldız, Özbek Halkı'nın asırlardır devam eden geleneklerini, kültürünü, barışa ve mutluluğa verdiği önemi belirtiyor.

Özbekistan Cumhuriyeti'nin bayrağı Özbek halkının geçmişi, bugünü ve geleceğinin göstergesidir.

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling, milliy xos so‘zlar tarjimasiga e’tibor bering.

ÖZBEKİSTAN’IN MİLLİ ARMASI

Özbekistan Cumhuriyeti'nin yeni “arma”sı 1992 yılının 2 Temmuz gününde kabul edilmiştir. O Özbek halkının yüzyıllardır bir arada tutan, kendi toplumsal, kültürel ve geleneksel özelliklerini taşıyan anlamlı bir simgedir.

Özbekistan'ın milli armasının tam ortasında geniş bir vadi üzerine doğan parlak bir güneş mevcuttur. Güneşin sağ tarafında birbirine geçmiş buğday başakları ve sol tarafında pamuk dalları, bu dalların alt birleşim noktasında semurg kuşu, en üstte ise sekizgen bir yıldız içerisinde hilâl ve yıldız yer almaktadır. Buradaki güneş güç ve enerji ifadesidir. Buğdaylar ve pamuklar ise Özbekistan'ın ana tarım ürünleridir. Semurg kuşu kanatlarıyla adeta Özbekistan halkını kucaklamakta, dostluk ve barışı simgelemektedir. Sekizgen yıldız birlik beraberlik içerisinde yaralan hilâl ve yıldız ise İslamiyet'in simgesidir. En altta kuşun ayakları hizasında bir kurdele gibi Özbekistan bayrağı yer almakta ve üzerinde Özbek dilinde “Özbekistan” yazılmaktadır.

Özbekistan bayrağındaki dizayn genel olarak Özbek halkının karakteristik özelliği olan barış, refah, iyilik ve mutluluğu ifade etmektedir.

Özbekistan'da Milli Arma'ya “Gerb” denmektedir.

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling, milliy xos so‘zlar tarjimasiga e’tibor bering.

ÖZBEK SOFRA KÜLTÜRÜ

Bazı yemek tariflerinin yüzyıllar öncesinden kaldığı geleneksel Özbekistan mutfağı, gerek artan çeşidiyle dünya mutfaklarında özgün bir yer ediniyor.

Özbekistan mutfağının en ünlü, en lezzetli bölümünü hiç kuşkusuz pilav oluşturuyor. M.Ö. 4. yüzyılda, Büyük İskender zamanından bu yana yapılan, her bir aşçının kendi bulduğu bir özelliği ekleyerek zenginleştirdiği ve bu nedenle bir “sanat” diye nitelendiren pilavın pişirimi, bölgeden bölgeye değişiklik gösterse de, hepsinin ayrı bir lezzeti, ayrı bir özelliği bulunuyor. Pilav yapımında ana malzemeler değişmiyor. Yani, pirinç, et, yağ, havuç, soğan ve çeşitli baharatlar bütün bölgelerde kullanılıyor. Bölgesel özelliğine göre ise içine ayva, kuru üzüm ve çeşitli sebzeler ilave edilebiliyor.

Özbekistan'da her erkek bu pilavı pişirmeyi biliyor. Eve misafir geldiğinde, pilav mutlaka evin erkeği tarafından yapılıyor. Bu değişmez ve çok makbul bir gelenek. Özbekistan'da pilav pişirmek için özel yerler de bulunuyor. “Çayhane” denilen bu yerlere malzemelerle gidiliyor. Pilav büyük kazanlarda pişirildikten sonra, orada yeniliyor. Çayhaneler, özellikle kalabalık misafirlerin ağırlandığı yerler. Bu gelenek Özbeklerin yaşamında çok önemli bir yer tutuyor. Çayhane'ye gidiş bir şölen, bir piknik gibi yaşanıyor. Pilavın pişirilmesi, yenmesi ve masa başı sohbetleri sabahdan akşama kadar sürüyor.

Özbekistan pilavının yanında genellikle “yeşil çay” içiliyor. Bu çay fabrikalarda özel olarak işleniyor. Tansiyon düşürücü ve dinlendirici etkisi olan çayın rengi, adı üzerinde , yeşil...

Özbekistan'da sofrada adabına da çok önem veriliyor. Örneğin, ailenin en büyüğü sofraya oturmadan yemeğe başlanmıyor. Yemek bittiğinde, yine ailenin büyüğü tarafından dua ediliyor.

Özbekistan'da sofrada sohbet etmek çok yaygın bir gelenek. Hele eve konuklar gelmişse sofraya toplanmadan saatlerce sohbet edilebiliyor. Bu, konuklara duyulan saygının, misafirperverliğin bir göstergesi.

Eve gelen konuklara mutlaka yemek çıkarılıyor, zengin bir sofraya hazırlanıyor. Bu hiç değişmeyen bir gelenek. Düğünlerde ve özel günlerde gelen yakın akrabalar uğurlanırken, o gün onlara ne ikram edilmişse, aynısından küçük bir paket yapıp yanlarına veriliyor. Özbekistan mutfağındaki bir diğer özellik ise, meyve ve tatlı servisinin yemeklerden sonra yapılmaması...

Meyve ve tatlı yemeğin en başında servis yapılıyor ve bütün sofa boyunca orada kalıyor.

Özbekistan'da komşuluk ilişkileri ve insanlar arası dayanışma bu kadar gelişmiş ki, evde ne yemek pişmişse mutlaka en yakın komşuya bir kap veriliyor.

Bu durum, dini bayramlarda daha da artıyor.

Oldukça fazla yemek yapıp bütün komşulara dağıtılıyor. Bu yemeklerin en başında ise, tabii ki pilav geliyor...

Özbek'lerin çok değer verdiği ve sofraların baş köşesinde yer alan bir başka önemli yiyecekleri de ekmek, hemen her evde bulunan tandırlarda yapılıyor. Ekmek yapımında çeşitli kalıplar kullanılıyor. Genellikle yuvarlak olarak yapılan ekmeklerin üzerine mutlaka susam konuyor, süsleniyor. Çünkü ekmek, Özbekler için çok kutsal bir yiyecek. İnsanlara küçük yaşlardan itibaren ekmeğe saygı duymaları öğretiliyor. Yere düşen kırıntıların mutlaka toplanması gerektiği aşılanıyor. Bu nedenle ekmek, her Özbek ailesinde odanın en baş köşesinde tutuluyor.

Matnni o'zbek tiliga tarjima qiling, atamalar tarjimasiga e'tibor bering.

TÜRKİYE

Türkiye, Asya ve Avrupa arasında bir köprüdür, İstanbul Boğaz Köprüsü, Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlar.

Türkiye'nin nüfusu ortalama yetmiş altı milyondur. Üç yanı denizlerle çevrilidir. Bunlar Karadeniz, Ege Denizi ve Akdeniz'dir. Türkiye'nin sınırında Gürcistan, Armenistan, İran, Bulgaristan, Yunanistan, Suriya ve Irak devletleri bulunuyor. En büyük kentleri İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa, Adana, Antalya gibi kentlerdir. İstanbul'un nüfusu ortalama on üç milyondur. Türkiye'nin başkenti Ankara'dır. Ankara'nın nüfusu ortalama beş milyondur.

Türkiye'nin en yüksek dağı Büyük Ağı Dağı'dır (5137 metre), en uzun nehri Kızılırmak Nehri'dir (1355 kilometre), En büyük gölü Van Gölü'dür (3713 km²).

Türkiye yedi bölgeden oluşuyor: Marmara Bölgesi, Ege Bölgesi, Karadeniz Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi, İçanadolu Bölgesi, Akdeniz Bölgesi.

Türkiye'nin bayrağı kırmızı renkli , beyaz hilal ve yıldızı vardır. Türkiye'nin marşı-“İstiklal Marşı”dır. O Mehmet Akif Ersoy tarafından yazılmıştır.

Türkiye 29 Ekim 1923'te Atatürk tarafından Cümhuriyet olarak ilan edilmiştir. Bugüne kadar Türkiye'de 12 Cumhurbaşkanı olmuştur. Onların ilki Atatürk'tür, on birincisi ise Recep Teyyip Erdoğan'dır.

Türkiye'nin millet dili Türkçe'dir. Milli parası ise YTL (Yeni Türk Lirası)dır.

Türkiye'nin Bölgeleri ve Ürünleri

Herhangi bir yerin tabii , beşerî ve ekonomik özellikler bakımından benzer özellikler gösteren kısmına bölge denir.

Türkiye yedi bölgeye ayrılmaktadır. Bunlar Marmara Bölgesi, Ege Bölgesi, Karadeniz Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi, İçanadolu Bölgesi, Akdeniz Bölgesi'dir. Her bölgede tarım ürünleri ve yetiştirme şartları değişiklik gösterebilir. Tarım ürünlerini, tahıllar, baklagiller, sanayi bitkileri, yağ bitkileri, yem bitkileri, sebzeler ve meyveler olarak sınıflandırabiliriz.

Tahıllar

1. Buğday: En fazla üretim İç Anadolu Bölgesi'nde yapılır. Akdeniz ve Ege kıyıları ile Doğu Anadolu'da da yetiştirilmektedir.

2. Arpa: Üretimin yarısı İç Anadolu'dadır. Erzurum ve Kars gibi illerde de üretilir.

3. Çavdar: İç Anadolu ve Doğu Anadolu'da genellikle üretilir.

4. Yulaf: İç Anadolu, Marmara ve Çukurova'da yetiştirilmektedir.

5. Mısır: Karadeniz ve Marmara'da yetişir. Yaz yağmurları ister. Akdeniz, Ege ve diğer iç bölgelerde ise yazın sulamayla yetiştirilir.

6. Pirinç: En fazla Edirne'de yetişir. Ayrıca, Samsun, Çorum, Kastamonu, Adana, Diyarbakır gibi illerde akarsu kenarlarında yetiştirilir.

Sanayi Bitkileri

1. Tütün: %50'den fazlası Ege'de üretilir. Karadeniz, Doğu Anadolu

, Güneydoğu Anadolu , Marmara’da üretimi yapılmaktadır.

2. Pamuk: En fazla kıyı Ege ovalarında, Çukurova , Hatay, Kahramanmaraş ovalarında üretilir. Bir kısmı da Güneydoğu Anadolu’daki ovalarda üretilmektedir.

3. Şeker pancarı: Üretimine 1926 yılında Uşak ve Alpullu şeker fabrikalarının yapılmasıyla başlanmıştır. Üretimi en çok İç Anadolu Bölgesi’nde yapılır. Daha sonra Orta Karadeniz, Marmara, Doğu Anadolu ve İç Ege çevresinde üretilmektedir.

4. Çay: Türkiye’deki çay üretiminin tamamını Karadeniz Bölgesi karşılar. Özellikle Doğu Karadeniz çay tarım alanlarıyla doludur.

5. Haşhaş: Genellikle İç Ege’deki Afyon, Kütahya, Uçak ve Denizli illerinden elde edilir.

6. Keten-kenevir: Batı Karadeniz ile Marmara’da Kocaeli çevresinde üretilmektedir.

Baklagiller

Baklagiller mercimek, nohut ve fasulyelerden oluşuyor. Onlar genellikle Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu’da yetiştirilir.

Yağ Bitkileri

Yağ bitkilerinden zeytinin %60’ı Ege’den, ayçiçeğin %70’i Marmara’dan, soya fasulyesinin %90’ı Akdeniz Bölgesi’nden, yerfıstığının %90’ını Akdeniz Bölgesi’nden elde edilir.

Meyveler

Meyvelerden fındık Karadeniz’de yaygındır. Turunçgiller (portakal, limon, mandalina, turunç)in %85’i Akdeniz’de yetişmektedir. İncirin %90’ı Ege’de ve İzmir çevresinde üretilir.

Üzüm en çok Ege’de yetişir. Elma üretimi İç Anadolu’da, Akdeniz’de, Antalya ve Burdur çevresinde yaygındır.

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling, atamalar tarjimasiga e’tibor bering.

İSTANBUL

İstanbul, Marmara bölgesi’nde, İstanbul Boğazı’nın Anadolu ve Rumeli yakasında yer alan Türkiye’nin en büyük kentidir. İstanbul her

konuda Türkiye'nin en etkin ve büyük yerleşim merkezi sayılır. Bizans ve Osmanlı İmparatorluğu'na başkentlik yapmış olan şehir, yurdun ve dünyanın tüm merkezlerine kara, deniz ve havayollarıyla bağlıdır. Asıl İstanbul kenti, Haliç ve Marmara arasında yer alan küçük yarımadaanın, etrafı sularla çevrili kesimidir.

Şehir, coğrafi konumu, iklimi, ulaşım çeşitliliği ve kolaylığı, doğal kaynaklarının bolluğu nedeniyle dünyanın şehirleşmeye en uygun yerlerinden birinde kurulmuş ve gelişmiştir.

İstanbul 1453'e kadar 1123 yıl Konstantinopolis adıyla Roma İmparatorluğu'nun, Bizanslıların başkenti olmuştur. Şehir , 29 Mayıs 1453'te bu şehir Fatih Sultan Mehmet tarafından Osmanlı top- raklarına katıldı. Yavuz Sultan Selim'in, Mısır Seferi (1517) dönüşünde Müslümanların kutsal emanetlerinin kente getirilmesi ve "halife" unvanını almasından sonra, kent İslam dünyasının merkezi oldu. İstanbul adının bu dönemde oluştuğu sanılmaktadır.

Bizans ve Osmanlı imparatorluklarına uzun süre başkentlik yapan kent, eserleri ve mimarlık anıtları bakımından olağanüstü derecede zengindir. Romalılar ve Bizanslılardan kalma anıtların başlıcaları arasında surlar, Çemberlitaş Sütünü, Dikilitaş, sukemerleri, Yerebatan Sarayı, Ayasofya Kilisesi ve başkalar sayılabilir. İstanbul'un fethinden sonraysa kent, Türk-İslam kültür ve sanatının odak noktası olmuş ve pek çok anıtle donatılmıştır: Fatih Camisi (15.yy.), Süleymaniye Camisi (16.yy.), Sultanahmet Camisi (17.yy.), Dol-mabahçe Camisi ve Sarayı (19.yy.), Topkapı Sarayı (19.yy.), Bey-lerbeyi Sarayı (19.yy.), Mimar Sinan tarafından yapılan birçok hamamlar, bedesten ve çarşılar (18.yy.), inşa edildi. Cumhuriyet döneminde Sarayburnu Atatürk Anıtı (1926), Barbaros Anıtı (1944), Topkapı Sarayı Müzesi gibiler yapıldı.

İstatistiklere göre nüfusu yaklaşık 15 milyon kişiyi oluşturan İstanbul'a bir yılda 10 milyondan fazla turist geliyor. İstanbul Türkiye'nin en kalabalık kenti sayılır.

Matnni o'zbek tiliga tarjima qiling, atamalar tarjimasiga e'tibor bering.

ANKARA

Türkiye'nin başkenti ve kalbi olan Ankara, arkeolojik kazılara göre Taş, Maden ve Hitit devirlerini yaşamış bir kenttir.

Ankara, Milli Mücadelede Türk Kurtuluş Savaşı'nın yönetim merkezi olmuştur. Atatürk, Ankara'ya ilk defa 27 Aralık 1919 tarihinde gelmiştir. 23 Nisan 1920'de ilk Büyük Millet Meclisi, Ankara'da Ulus'ta bugünkü Büyük Millet Meclisi binasında açılmıştır.

Ankara, 13 Ekim 1923 tarihinde Türkiye'nin başkenti oldu. 29 Ekim 1923 tarihinde ise Ankara'da Cumhuriyet ilan edildi. Ankara bugün İstanbul'dan sonra Türkiye'nin ikinci büyük şehridir.

Ankara'da Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı devirlerinin izlerini taşıyan tarihi eserler bulunmaktadır. Roma Hamamı, Hacı Bayram Camisi, Ahi Evran Camisi ve Ankara Kalesi bunlardan birkaçıdır. Ankara, Müzeler yönünden de oldukça zengindir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Tabia Tarihi Müzesi, Resim ve Heykel Müzesi, Çankaya Atatürk Müzesi, Etnografya Müzesi, Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi Müzesi ve Anıtkabir Atatürk Müzesi bunların başlıcalarıdır.

Atatürk'ün naaşı, ölümünden 15 yıl sonra 10 kasım 1953 tarihinde bir törenle Anıtkabir'e konmuştur. Anıtkabir, şehre hakim bir tepe olan Rasattepe'de bulunmaktadır. Kocatepe Camisi ve Atakule de Ankara'nın görülmesi gerekli olan güzellikleridir

Ankara'nın ilçeleri de çok güzeldir. Bunlardan Çubuk, Haymana, Kızılcahamam ilçeleri kaplıcalarıyla ünlüdür. Polaylı'da Gordion, Haymana'da Gavurkale, Ayaş'ta Aktaş Mescidi, Beypazarı'nda Kurşunlu Cami, Kalecik'te Çarşı Hamamı, Nallıhan'da Uluhan Camisi ve Şerefi Koçhisar'daki Alaattin Camisi tarihe ışık tutan eserlerdir. Ankara'nın çevresinde barajlar, göl ve ormanlık alanlar da mevcuttur: Kurtboğazı, Çubuk ve Bayındır Barajlar. Barajları çevresi aynı

zamanda piknik alanlarıdır. Gölbaşı ve Beynam Ormanı'nı da unutmamak gerekir.

Matnni o'zbek tiliga tarjima qiling, mulhy xos so'zlarning tarjimasiga e'tibor bering.

TÜRKİYE'NİN RESMİ TATİL GÜNLERİ

Bayramlar dünyanın her yerinde insanlara mutluluk verir, insanlar bayram geleneklerini unutmaz. Türkiye'de gelenekler çok önemlidir. İnsanlar özellikle bayramlarda buna daha çok dikkat eder. Ramazan ve Kurban bayramları dinî bayramlardır. Bayramlarda herkes büyüklerinin ziyaretine gider. Bayramın ilk günü çocuklar önce anne ve babalarının ellerini öper. El öpmek Türkiye'de bir saygı göstergesidir. Dedeler ve nineler de ziyaret edilir. Bu ziyaretlerde küçükler büyüklerin ellerini öper. Büyükler de küçükleri severler. İnsanlar, özellikle çocuklar bayram günleri çok mutlu olurlar.

Bayramlarda sadece akrabalar ziyaret edilmez. Komşular, tanıdıklar, arkadaşlar da ziyaret edilir. Herkes birbirinin bayramını kutlar. Küçükler büyüklerin ellerini öper. İnsanlar memleketlerine gider. Orada akrabalarını ziyaret ederler. Uzakta olanları telefonla ararlar, insanlar birbirlerine bayram kartı gönderir. Bayramlarda ihtiyacı olanlara yardım da edilir. Böylece bayramlarda herkes mutlu olur.

Bayramlarda, insanlar evleri ziyarete gider. Bu evlerde misafirlere büyük önem veririz. Misafir ağırlamak, yani misafirperverlik Türklerin millî özelliklerindendir. Misafirlere evlerde yiyecek, içecek ve şeker ikram ederiz. Bayramlarda en çok çocuklar mutlu olur. Onlar bol bol şeker yer. Ancak anneler çocuklara fazla şeker yedirmez. Fazla şeker, çocukların sağlığını bozar. Herkes bu bayram ziyaretlerinden memnun olur.

Bayramlarda hastaları ve mezarlıkları da unutmayız. Hastaları evlerinde ziyaret ederiz ve “geçmiş olsun” deriz. Bayramın ilk günü mezarlıkları ziyaret ederiz ve ölmüş olan yakınlarımız için dua ederiz.

Türkiye'de dinî bayramların yanında millî bayramlar da vardır. Bunlar 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı ve 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'dır.

Mustafa Kemal Atatürk 23 Nisan 1923'te Türkiye Büyük Millet Meclisini açtı. Her yıl 23 Nisan'da Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluş yıldönümünü kutlarlar. Mustafa Kemal Atatürk bu günü çocuklara armağan etti. Her yıl dünyanın çeşitli ülkelerinden çocuklar Türkiye'ye gelirler. Hep birlikte çocuk bayramını kutlarlar.

Atatürk Türkiye'yi düşmanlardan kurtarmak için 19 Mayıs 1919'da Samsun'a geldi. O yıllarda Türkiye sıkıntılı günler yaşadı. Düşman ülkeler Türkiye'yi işgal ettiler. Her yıl 19 Mayıs'ta Atatürk'ün Samsun'a gelmesini kutluyorlar. Atatürk bu günü de gençlere hediye etti. Bu gençlik bayramıdır, 1922'de Kurtuluş Savaşı'nda önemli bir zafer kazandılar. O gün Türk ordusu düşman ordusunu yendi. Türkiye'yi düşman işgalinden kurtarmak için bir çok insanlar şehit oldu. Her yıl 30 Ağustos günü o zor günleri ve şehitleri hatırlıyorlar . 29 Ekim 1923'te Cumhuriyeti ilân etti. Türkiye demokrasi yönetimine geçti. Millî bayramlarda, geçmişteki zor günlerini hatırlarlar.

Türkiye'de insanlar dinî ve millî bayramlara çok önem verir. Bu bayramları coşkuyla kutlarlar. Bayramlar birlik içinde olduğu günlerdir.

Matnni o'zbek tiliga tarjima qiling, mulhy xos so'zlarning tarjimasiga e'tibor bering.

TÜRK TATLILARI

Türk mutfağında, yemekten sonraki ikramların başında tatlılar yer alır. Çok yemek yedikten sonra bile tatlıların görüntüsü bizi cezbeder. Biraz tatmadan durmamız çok zordur.

Konukseverliğimizi herkes biliyor. Eve bir konuk çağırdıktan sonra ilk olarak bir tatlı yapmak isteriz genellikle. Tuzlu popaça veya

börek gibi hamur işlerinin yanında tatlı da olur. Çoğu zaman konuklar da tatlı getirirler.

Tarih boyunca tatlılar soframızdan eksik olmamıştır. Özellikle bayramlarda ve ramazan ayında tatlısız sofra olmaz. Tatlılar sohbetlerimizi bile yönlendirmiştir. Bu yüzden “Tatlı yiyelim tatlı konuşalım.” deriz. Kısacası, ister zengin ister yoksul olsun herkesin sofrasında tatlıyı görürüz. Bayram öncesinde evlerde baklava açarlar, cevizli ve sütlü tatlılar yaparlar. Bülbül yuvası, kadayıf ve tulumba tatlı çeşitlerimizden yalnızca bir kaç.

Sütlü tatlılar da soframızda önemli bir yer tutar. Meselâ, sütlaç, muhallebi, sütlü ırmık tatlısı veya sütlü ekmek tatlısı gibi birçok çeşidi bir çırpıda söyleriz. Her evde değişik sütlü tatlılar yapar insanlarımız. Tatlılardan söz ede ede canım tatlı istedi. Size bilmem ama ben sokağın köşesindeki tatlıcıya gidip üzeri dondurmali bir kazandibi yemek istiyorum.

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling, milliy xos so‘zlarning tarjimasiga e’tibor bering.

TÜRKLERDE DÜĞÜN GELENEĞİ

Tarih boyunca her toplumda birtakım ortak değerler oluşur. Kültür dokusunu ortaya koyan ve töre, örf, âdet ve gelenek adını alan davranış şekilleri, milletlerin hayatında önemli bir yere sahiptir.

Türklerde binlerce yıldır devam eden dil ve kültür birliği sonucunda bugün, Türkistan'dan Avrupa içlerine kadar yayılan büyük bir coğrafyada ortak bir kültürün yaşandığını görmekteyiz.

Türklerde düğün geleneği, sadece iki kişinin evlenmesi sonucunu doğurmaz. Aynı zamanda insanların bir araya gelmesi, dayanışması ve ortak şuurun canlanması sonucunu da ortaya koyar.

Türk lehçelerinde genellikle “toy” adını alan düğün, aile kurumunun ayakta kalması ve toplum huzurunun ve dayanışmasının güçlenmesi açısından en önemli geleneklerimizden biridir.

“Allah’ın emri ve peygamberin kavliyle...” kız istenir. Kızın ailesi hem düşünmek hem de kızlarının fikrini almak için süre ister. “Kız evi naz evi!” sözü buradan gelmektedir.

“Kına” yakma geleneği de, Türk topluluklarının birçoğunda vardır. Evinden ayrılan kızın üzüntüsünü yansıtan kına, aynı zamanda elleri, tırnakları ya da saçları boyamak için de kullanılan bir bitkidir.

Düğünlerde sıkça görülen bir başka gelenek de “takı” takma ile “saçı” saçmadır. Para veya altın gibi şeylerin gelin ve damadın üzerine takılması veya bozuk para, şeker, buğday gibi şeylerin gelin ve damadın başından saçılması, yeni kurulmakta olan ailenin bolluk ve bereket içinde olması istendiği içindir.

Düğün yemeği ise, insanların bir araya gelip kaynaştığı, bireyin bir topluma ait olduğunu hissettiği, birlikte ağlayıp birlikte gülmek gerektiğini öğrendiği en renkli ortamlardan biridir.

Düğünler, hediye verme geleneğinin doruğa çıktığı en önemli sosyal hâdisedir. Türklerde eskiden beri gelin getirme merasimi vardır. Önceleri beyaz at üzerinde getirilen gelin, şimdi özel araba- larla getirilmektedir. Arabayı süsleyerek “gelin arabası” hâline getirerek de yaygın bir gelenektir. Gelin alayının önünü kesip bahşiş istemek gibi daha birçok âdet göze çarpar düğünlerde.

Türk insanının, göçler yoluyla büyük bir coğrafyaya dağıldığı düşünülürse, bu tip geleneklerin kültürü ve dolayısıyla millî benliği korumada ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılır.

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling, terminlarning tarjimasiga e’tibor bering.

ARKADAŞLIĞIN KAÇ TÜRÜ VARDIR?

Alman filozof Wilhelm Schmid, son kitabında modern zamanda arkadaşlığı inceledi. Yazar, İletişim Yayınları’ndan çıkan kitabı “Arkadaşlıktaki Saadete Dair”de yüzyıllardır insanoğlunun hayatında önemli yer kaplayan, kimi zaman hayatı kolaylaştıran, kimi zaman sorunlar yaratan arkadaşlıkların önemine değiniyor. İlk kez

Aristoteles'in M.Ö. 5. yüzyılda ayrımını yaptığı farklı arkadaşlık türlerini ele alarak 21. yüzyılın koşullarına göre tekrar yorumluyor. Schmid, Aristoteles'in, "zevk arkadaşlığı", "faydaya dayalı arkadaşlık", "hakiki arkadaşlık" kavramlarına bir yenisini ekleyerek "sanal arkadaşlık" kavramını da tanımlıyor ve "Hangi türden olursa olsun, "Arkadaşlık, çok yönlü bir mutluluk tecrübesidir" diyor.

1.: "Arkadaşlıktaki Saadete Dair"de yazar zevk arkadaşlığını, "karşılıklı zevk alma üzerine kurulur" olarak tanımlıyor. Schmid, kitapta tazeleyici, eğlenceli ve gerginlikten uzak bu arkadaşlık türünün arkadaş bulmanın en temel sebeplerine dayandığından ve kınanacak bir tür olmadığından bahsediyor. Fakat karşılıklı zevk sürdürülemediği takdirde arkadaşlığın "Birlikte güzel zaman geçirmiştik!" diyerek sona ermesi kaçınılmaz oluyor.

2.: İnsanlar sadece arkadaşlıklarının getireceği faydaları gözeterek bir araya gelip birbirlerine arkadaş diyebiliyorlar. Bu tür arkadaşlıklarda "sadece maddi yarar değil, saygın biriyle sahici bir yakınlığınız olmasa bile arkadaş olmanın getirdiği toplumsal itibar" da çok önemli bir rol oynuyor. Schmid'e göre sonunda bir tarafın kullanılmış hissetmesiyle bu arkadaşlık ilişkileri de kısa sürüyor.

3.: Her çağda "başka kimseye sunulmayan ayrıcalıkların" olduğu arkadaşlık türüdür. Kişi, kendi çıkarlarını geri plana alıp "en iyi arkadaşım" dediği kişiyle manevi-zihinsel anlamda hayatını birleştiriyor. Hakiki arkadaşların birbirlerinin "kalbinde" önemli bir yeri vardır. Sürekli ilgi gerektiren bu tür arkadaşlıkları modern şartlarda sürdürmek zor olduğundan insanın en iyi arkadaş sayısı hep daha azdır.

4.: Aristoteles'in tahmin edemediği bu arkadaşlık türü internetin ürünü. "Sanal arkadaşlık, global elektronik medyalar sayesinde, 2004'te kurulan Facebook gibi sosyal ağlarda

süregidiyor.” Bu arkadaşlık türünde taraflar, bağlantı kurulan arkadaşlıkların niteliğiyle değil daha çok niceliğiyle ilgileniyor.

Sanal arkadaşlıkta insan, gerçek hayatta asla karşısına çıkmayacak çevrelerden kişilerle internette arkadaş olabiliyor. Bununla beraber sanal olmayan hayatında da devam ettirebileceği arkadaşlıklar da edinebiliyor. Sanal arkadaşlıklar aynı zamanda zevk ve faydayı da içinde barındırabilirken mekân ve zaman engelini ortadan kaldırarak hakiki arkadaşlıkları sürdürmeye de yarıyor.

5..... Yakın arkadaşlar hayatınızda bir seviye daha yakına dahil ettiğiniz, sizin hakkınızda birçok şeyi bilen kişilerdir. Beraber birkaç iniş ve çıkış tecrübe etmiş olmanız çok yüksek ihtimaldir. Yakın arkadaşlar zamanınızın çoğunu beraber geçirmeyi tercih ettiğiniz ve özlediğiniz kişilerdir.

6..... Dostlarınız, yani en yakınlarınız hayatınızda önemli yere sahip arkadaşlarınızdır. Çoğu insanın hayatında sayıca daha azdırlar ancak en yakın ilişki onlarla kurulur. Dostlar birbirlerini iyi tanırlar ve çoğu zaman sevinçleri, üzüntüleri, heyecanları ortaktır. Kimi insanlar da hayatlarında en yakın olarak tanımladıkları kimsenin olmadığını söyler ve bu son derece normaldir çünkü arkadaşlıklar kişilerin kendi isteklerine göre kurulur. Kişiler mutlu oldukları ve kendilerini tatmin edeceğine inandıkları şekilde arkadaşlık kurarlar.

Okuduğunuz metindeki paragraflara uygun başlıkları işaretleyiniz.

S.1	A. Uzak Arkadaş
S.2	B .Yakın Arkadaş
S.3	C. Akraba Dost
S.4	D. Sanal Arkadaşlık
	E .Hakiki Arkadaşlık
	F.Faydaya Dayalı

S.5	Arkadaşlık
S.6	G. Dost H. Zevk Arkadaşlığı

HELEN KELLER

27 Haziran 1880’de doğan Helen Keller, henüz on dokuz aylıkken geçirdiği birkaç gün süren yüksek ateşli bir hastalık sonucunda görme, işitme ve konuşma kabiliyetini yitirdi. Bu felaket onun dış dünyayla olan bağlantısını koparıp attı. Sanki karanlık odada tek başına hapsolmuş gibiydi.

Küçük Helen için çok zor günler başlamıştı. Yaşadığı acı öylesine derindi ki ruhsal dünyası tamamen altüst ol muştı. Konuşmaya çalışıyor, ancak sadece birtakım hırıl tılar çıkarabiliyordu. Küçük Helen, beş yaşından sonra kendisinin başkala rından farklı olduğunu anlamaya başladı. Düşünebildiği, hissedebildiği halde görememek, duyamamak ve konuşamamak onu çileden çıkarıyor, kendisine dayanılmaz acılar veriyordu. Sık sık öfke nöbetleri geçiriyor, eline geçirdiği eşyaları sağa sola fırlatıyor, tabakları kırıp dökü yor ve yanında bulunanlara saldırıyordu.

Kendisini muayene eden doktorlar küçük Helen’in **akli dengesini yitirdiğini**; ömür boyu bir akıl hastanesinde kalmasının gerekli olduğunu belirttiler. Helen’in anne ve babası kızlarının akıl hastası olduğuna inanmadılar ve onu hastaneye göndermediler.

Helen yedi yaşına geldiğinde ailesi küçük kıza öğretmenlik yapması için genç bir bayan eğitimci tuttu.

Eğitmenin adı Anne Sullivan idi. Anne Sullivan küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiş, sonrasında da kimsesizler yurdunda büyümüşü. Beş yaşında görme kabiliyetini büyük oranda yitirdiyse de geçirdiği iki ameliyat sonrasında bir kitabı okuyabilecek kadar görebiliyordu.

Anne Sullivan ilk olarak Helen’le nasıl iletişim kura bileceği sorusuna cevap aradı. Bunun için ona parmaklarla yazmayı öğretti.

Yanında Helen için bir oyuncak getir mişti. Bu hediye oyuncuğı işaret etmek için oyuncak anlamına gelen “doll” sözcüğünü Helen’in avucuna parmaklarıyla yazdı. Küçük kız öğretmenin parmaklarını avuçlarının içinde hissedebiliyor, parmaklarıyla yazdıklarını tekrar edebiliyordu. Elbette yazdıklarının ne anlama geldiğini henüz anlayabilecek durumda değildi.

Bir gün Helen elini musluktan akan suyun altına tut muş suyla oynuyordu. Tam o sırada öğretmeni diğer eline “su” sözcüğünün harflerini yazdı. Helen bir elinde hissettiği suyla diğer elinde hissettiği parmakların yazdığı “su” sözcüğünü ilişkilendirebilmişti. O andan itibaren olağanüstü bir gelişme yaşandı. Nihayet küçük kızın içine hapsedildiği karanlık odanın kapısı aralanmış, içeriye ışık sızmıştı. Öğretmeninden, eline geçirdiği her şeyi kendisine hecelemesini istiyordu.

Sözcükleri ve yazımlarını büyük bir hız ve hevesle öğreniyordu. 1888’de Körler Enstitüsü’ne başvuran Helen Keller 1890’da konuşmayı öğrendi. Daha sonra 1894 yılında New York’taki körler okuluna gitti. Bu koleje başladığında Almanca ve Latince biliyordu. Sonrasında Fransızca ve Rusça öğrendi.

Kâğıt oyunlarını başarıyla oynayabilen Helen, artık spor yapabiliyor, ata binebiliyordu.

Helen Keller sonraki yıllarda pedagoji eğitimi aldı ve 24 yaşında başarıyla üniversiteden mezun oldu. O, üniversiteden mezun ilk sağır ve kör kişiydi.

Hayata tutunuşunun muhteşem hikâyesini ve bu uğurda verdiği mücadeleyi “Her Şey Su ile Başladı” isimli kitabında anlattı.

Helen Keller görme ve işitme kabiliyetinin eksikliğini diğer duyularını geliştirerek gidermeye çalıştı. Algıları öyle güçlüydü ki karşısındaki insanın kişiliğini dahi tartabilirdi.

Kendisine geceyle gündüzü nasıl ayırt edebildiğini sorduklarında şöyle cevap vermişti: “Gündüz hava ve kokular daha hafiftir.”

Birbirine uygun olan seçenekleri eşleştirin		
S 1.	Anne Sullivan	A) Fransızca ve Rusça öğrendi. B) Hayata tutunuşunun muhteşem hikâyesini ve bu uğurda verdiği mücadeleyi isimli kitabında anlattı. C) üniversiteden mezun ilk sağır ve kör kişiydi. D) Helen'in akli dengesini yitirdiğini; ömür boyu bir akıl hastanesinde kalmasının gerekli olduğunu belirttiler. E) Küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiş. F) "doll" sözcüğünü Helen'in avucuna parmaklarıyla yazdı.
S 2.	Helen Keller	
S 3.	Doktorlar	
S 4.	Öğretmeni	
S 5.	"Her Şey Su ile Başladı"	

MODA TARİHİ: GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE

Moda, insanların giyim tarzlarını ifade etmeleri, sosyal statülerini belirlemeleri ve kendilerini ifade etmeleri için uzun bir tarihe sahiptir. Modanın evrimi, kültürlerin, teknolojinin ve toplumların değişimi ile yakından ilişkilidir. İşte moda tarihi ile günümüzdeki moda arasındaki ilginç bir yolculuk.

Antik Dönemler: Moda tarihine bakıldığında, antik uygarlıkların giyimleri çoğunlukla basit ve işlevseldi. Antik Mısırlılar, Yunanlar ve Romalılar, giysilerini yünlü kumaşlar, tunikler ve togalarla süslüyorlardı. Bu dönemde, giyimlerin rengi, deseni ve malzemesi sosyal statüyü yansıtmada önemli bir rol oynuyordu.

Ortaçağ: Ortaçağ boyunca, giyimler dini inançlar ve sınıf ayrımını yansıtmak için kullanıldı. Ayrıca, cüppeler, zırhlar ve şapka türleri gibi dönemin modasına özgü öğeler ortaya çıktı.

Rönesans ve Rokoko: Rönesans dönemi, moda alanında büyük değişikliklere yol açtı. Giyimler daha fazla detay ve süslemeye sahip

hale geldi. Rokoko döneminde ise kadınlar kabarık elbiseler ve dantel detaylarını moda haline getirdiler.

19. Yüzyıl: Bu dönemde, Victoria dönemi moda ve zarafetin yükselişine tanık oldu. Kadınlar korseler giyiyor, etekleri kabartıyor ve şapka ve eldiven gibi aksesuarlarla giyimlerini tamamlıyordu.

20. Yüzyıl: 20. yüzyıl, moda tarihindeki en hızlı değişikliklere sahne oldu. 1920'lerde, "Caz Çağı" modası kısa etekler ve dökümlü kesimlerle tanımlandı. 1960'lar, mini etekler ve renkli desenlerin hakim olduğu dönem oldu. 1980'ler, parlak renkler ve büyük omuz yastıkları ile tanınırken, 1990'lar ise minimalist ve rahat bir stil getirdi.

Günümüzdeki moda, geçmiş dönemlerden farklı bir dünyada şekilleniyor. Moda, daha erişilebilir hale geldi ve kişisel ifade biçimi olarak daha özgürdür. Aynı zamanda, çevre bilincinin artmasıyla sürdürülebilirlik moda endüstrisinde büyük bir rol oynamaktadır.

Sosyal medyanın yükselişi, modanın hızlı dönüşümünü hızlandırdı. Moda blogları, Instagram influencer'ları ve YouTube'un, tasarımcıların ve markaların ürünlerini tanıtmak için önemli bir platform haline geldi. Bu, daha fazla çeşitlilik ve benzersizlik anlamına gelirken aynı zamanda hızlı tüketim kültürünü teşvik edebilir.

Sürdürülebilir moda, günümüzde önemli bir trenddir. Çevre dostu malzemelerin kullanılması, etik üretim süreçleri ve atık azaltma çabaları moda dünyasında daha fazla yer bulmaktadır. Moda tüketici bilincinin artması, "fast fashion" yerine daha kaliteli, uzun ömürlü giyim tercihini teşvik ediyor.

Sonuç olarak, moda tarihi ve günümüzdeki moda, toplumun değişen değerleri ve teknolojik ilerlemelerin yansımalarını yansıtıyor. Moda, kişisel ifade, kültür ve tüketim alışkanlıkları ile yakından ilişkilidir ve sürekli evrim geçirmeye devam edecektir. Gelecekte, sürdürülebilirlik ve çeşitlilik gibi konuların moda dünyasında daha fazla etkili olması beklenmektedir.

Moda, tarih boyunca toplumun ve kültürün bir yansıması olmuştur. Günümüzde moda, çeşitlilik ve sürdürülebilirlik konularını

vurgulayarak, sadece stil ve güzellik anlayışını değil, aynı zamanda toplumsal değerleri ve çevresel sorumluluğu da temsil etmektedir. Moda tarihi ve günümüz modası, evrim ve değişimle dolu bir hikaye sunmaktadır ve gelecekteki tasarımlar ve trendlerle nasıl devam edeceğini merakla bekliyoruz.

S. 1. Metne göre ortaçağda insanların giyimleri tabakasına, inançlarına göre farklıydı.

- A) Doğru B) Yanlış C) Böyle bilgi yok

S. 2. Kadınların korseler kullanması antik döneme aitti.

- A) Doğru B) Yanlış C) Böyle bilgi yok

S.3. Moda, tarih boyunca toplumun ve kültürün bir yansıması olmuştur.

- A) Doğru B) Yanlış C) Böyle bilgi yok

S. 4. Kimyasal ürünlerle üretilen kumaşlar moda dünyasında daha fazla yer bulmaktadır.

- A) Doğru B) Yanlış C) Böyle bilgi yok

S. 5. Günümüzde moda erişilmez hale geldi.

- A) Doğru B) Yanlış C) Böyle bilgi yok

YAPAY ZEKA ve TIP ALANINDAKİ GELİŞMELER

Günümüzde, yapay zeka (YZ) tıp alanında büyük bir dönüşüm yaşıatmaktadır. Yapay zeka, sağlık sektöründe tanı, tedavi ve hasta bakımı gibi birçok yönüyle kritik bir rol oynamaktadır. Bu makalede, yapay zekanın tıp alanındaki en son gelişmeleri ve bu gelişmelerin sağlık hizmetlerini nasıl etkilediği incelenecektir.

1.

Yapay zeka, radyoloji ve patoloji gibi tıbbi görüntüleme alanlarında büyük bir etki yaratmıştır. Görüntü tanıma algoritmaları, MRI ve CT taramalarını inceleyerek kanser gibi hastalıkları çok daha erken aşamada tespit edebilir. Bu, hastaların daha erken teşhis edilmesini ve tedaviye başlamasını sağlar.

Tedaviye Uyum

Yapay zeka aynı zamanda tedaviye uyumu artırabilir. Hasta verilerini analiz ederek, tedavi süreçlerini kişiselleştirebilir. İlaçların etkinliği, dozaj ve yan etkiler konusunda daha iyi rehberlik sağlar.

Hasta Bakımı

Hasta bakımında yapay zeka, robotik cerrahi ve tıbbi robotlar aracılığıyla da kendini göstermektedir. YZ destekli robotlar, cerrahi müdahalelerde daha hassas ve doğru bir şekilde çalışabilirler. Ayrıca, hasta takibi ve ilaç yönetimi için kullanılabilirler.

2.

Tıp alanında biriken büyük miktarda veri, yapay zeka ile analiz edilerek yeni keşiflerin yapılmasına olanak tanır. Örneğin, hastaların sağlık kayıtları ve genom verileri kullanılarak, hastalık riskleri ve genetik yatkınlık hakkında daha fazla bilgi elde edilebilir.

Tıbbi Araştırma ve İlaç Geliştirme

Yapay zeka, tıbbi araştırmada ve ilaç geliştirmede de büyük bir potansiyele sahiptir. YZ algoritmaları, moleküler seviyede ilaç tasarımını hızlandırabilir ve yeni tedavi yöntemlerinin keşfinde araştırmacılara yardımcı olabilir.

3.

Sağlık profesyonellerine sürekli eğitim ve danışmanlık sağlamak için yapay zeka kullanılıyor. Bu, uzmanlık alanlarındaki güncellemelere ve en iyi uygulamalara erişimi artırabilir.

Yapay zeka, tıp alanında büyük bir potansiyel taşımakla birlikte, etik ve gizlilik konuları da ortaya çıkarmaktadır. Hastaların veri gizliliği ve yapay zekanın yanlış teşhis riski gibi sorunlar dikkate alınmalıdır. Ancak, doğru şekilde kullanıldığında, yapay zeka tıp alanında büyük faydalar sağlayabilir. Bu nedenle, tıp topluluğu ve teknoloji uzmanları arasındaki işbirliği, bu potansiyeli en üst düzeye çıkaracak önemli bir faktördür.

4.

Yapay zeka, teşhis süreçlerini hızlandırabilir. Özellikle pandemi dönemlerinde, yapay zeka tabanlı testler ve taramalar, bulaşıcı hastalıkların erken teşhisi ve izlenmesi için hayati bir rol oynayabilir. Hızlı sonuçlar, salgınların kontrol altına alınmasına yardımcı olabilir.

Tıbbi Görüş ve Danışmanlık

Yapay zeka, sağlık profesyonellerine tıbbi kararlarında rehberlik edebilir. Özellikle karmaşık vakalarda, YZ tabanlı danışmanlar doğru teşhisler ve tedavi planları konusunda önemli bir yardımcıdır. Aynı zamanda uzman olmayan sağlık personeline de hızlı ve doğru bilgi sağlama potansiyeli taşır.

Hasta Veri Güvenliği

Büyük miktarda hasta verisinin toplandığı tıbbi kurumlar, yapay zeka ile bu verilerin güvenliğini artırabilir. Veri sızıntısı riskini en aza indirme ve hasta mahremiyetini koruma konularında YZ kullanımı önemlidir.

Tıp Eğitimi ve Simülasyonlar

Yapay zeka, tıp eğitiminde de kullanılıyor. Tıp öğrencileri ve genç doktorlar, yapay zeka ile gerçekçi hastalar üzerinde cerrahi becerilerini geliştirebilirler. Bu, gerçek hastalara zarar vermeden pratik yapma olanağı sunar.

5.

Yapay zeka, büyük miktarda moleküler ve genetik verinin analizinde önemli bir rol oynar. İlaç tasarımıından genetik hastalık keşfine kadar birçok tıbbi araştırma alanında kullanılır. Bu, yeni ilaçların ve tedavi yöntemlerinin hızla geliştirilmesine yardımcı olabilir.

Yapay zeka, hastaların tıbbi kayıtlarını daha etkili bir şekilde yönetmeye yardımcı olur. Elektronik sağlık kayıtları ve tıbbi verilerin entegrasyonu, daha iyi hasta bakımı ve tedavi kararları için büyük bir öneme sahiptir.

6.

Yapay zeka, uzaktan sağlık hizmetlerinin gelişimine de katkı sağlar. Telemedicine uygulamaları, hasta-doktor etkileşimini geliştirirken, YZ, teşhis ve tedaviyi uzaktan daha etkili hale getirebilir.

Yapay zeka, tıp alanında hızla gelişen bir teknolojidir ve sağlık sektörünü dönüştürmektedir. Tanı, tedavi, hasta bakımı, ilaç keşfi, tıbbi araştırma ve eğitim gibi birçok alanda yapay zeka kullanımı büyük bir potansiyele sahiptir. Ancak, bu gelişmelerin etik, gizlilik ve güvenlik sorunlarına dikkatle yaklaşılması gerekmektedir. Sağlık profesyonelleri, teknoloji uzmanları ve yasal düzenleyiciler arasındaki işbirliği, yapay zekanın tıp alanındaki en büyük faydasını sağlamak için hayati bir rol oynar. Yapay zeka, sağlık hizmetlerini daha erişilebilir, etkili ve kişiselleştirilmiş hale getirme potansiyeli taşır ve bu nedenle dikkatle ve doğru bir şekilde uygulanmalıdır.

Okuduğunuz metindeki paragraflara uygun başlıkları işaretleyiniz.

S.1	A. Eğitim ve Danışmanlık
S.2	B. Geleneksel tıp
S.3	C. Sağlık turizmi
S.4	D. Uzaktan Sağlık Hizmetleri
	E. Büyük Veri Analizi

S.5	F. Hızlı Teşhis ve Teşhis Desteği
S.6	G. Tıbbi Araştırma ve İlaç Keşfi H. Tanı ve Tarama

SESSİZ ve DERİNDEN

Çoğu kez duyarız “İnsanları ağlatmak kolay, güldürmek zor iştir.” derler. Gerçekten bu kadar zor yaşam koşullarında, bunca olumsuzluklar arasında insanları güldürmek için çok yetenekli olmak gerekir. Ama ben çocukluğumda yalnızca mimik ve hareketlerin olduğu sessiz komedi filmlerini seyrederken kahkahalarla güldüğümüzü hatırlıyorum. Onlardaki saflık ve samimiyet miydi bizi güldüren bilmiyorum ama o komedyenler yaşadıkları dönem içinde zoru başarmışlardı; insanları tek bir kelime etmeden güldürmüşlerdi.

“Sessiz film” deyince herhalde herkesin aklına önce Charlie Chaplin gelir. Oyuncu, yarattığı ‘modern palyaço’ Şarlo ile dünya üzerinde filmlerinin gösterildiği her ülkede insanların hayranlığını toplamıştır. Filmlerinde dönem koşulları için imkansız görülebilen mizansenlere ve akrobatik hareketlere yer veren Chaplin, komedi sinemasının bütün gereklerini sonuna kadar yapmakla birlikte, heyecanın ve hareketin asgari düzeye çekildiği sahnelerinde de dramatik yapısını sergileyebilmiştir.

Laurel ve Hardy adında iki arkadaş da geçmişte çok sevilen ve popüler olan iki komedi kahramanıdır. Yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde çevirdikleri kısa filmlerle ünlü olmuş Amerikalı komedi ikilisi, başlarına gelen komik olaylarla insanları **gülmekten kırıp geçirmiştir**. Bu ikilinin üyelerinden cılız olan Stan Laurel ve onun ortağı şişman oğlan Oliver Hardy’dır. Laurel ve Hardy sinema tarihinin en ünlü ve en iyi ikilisi olarak anılmaktadır. Birlikte toplam 106 filmde rol almışlardır.

Anne ve babası da komedyen olan Buster Keaton ise daha üç yaşındayken, ailesiyle birlikte ‘Üç Keaton’ adında gösterilere

çıkıyordu. 1920 yılında askerden döndükten sonra ilk uzun metrajlı filmini çekti ve birden yıldız oldu. Bir yıl içinde kendi yapım şirketinde kendi yazdığı, yönettiği ve oynadığı filmler çekmeye başladı. Hiçbir filminde değişmeyen ifadesiz yüzü ile “Büyük Taştan Surat” lakabını kazanmıştı.

Harold Lloyd da sessiz film dönemine **damgasını vuran** özgün ve etkili sanatçılardan biriydi. 1914 ve 1947 yılları arasında iki yüze yakın film çekti. Bunların bir kısmı sessiz film, diğer kısmı da sesli filmlerden oluşur. Yarattığı gözlüklü karakter becerikli, tuttuğunu koparan azimli bir gençtir ve Llyod’u alanında başarılı, özgün bir isim haline getirmiştir. Harold Lloyd filmleri bugünün izleyicisinde bile heyecan gözü pek bir fiziksel beceriyi gerekli kılan ustalıklı sahneleriyle hatırlanmaya devam etmektedir. Harold Lloyd’un “Safety Last!” filminde bir gökdelenin tepesindeki saatin yelkovanına tutunmuş haldeki görüntüsü, sinema dünyasının en unutulmaz karelerinden biri haline gelmiştir.

Şu anda hiçbiri hayatta olmayan sinemanın sessiz kahramanları, yaşadıkları dönemde olduğu gibi şu anda da komedi sektörünün en önemli kişileri olarak anılmaktadır.

Birbirine uygun olan seçenekleri eşleştirin		
S.1.	Harold Llyod	A)Filmleri günümüz izleyicileri arasında da yüksek ilgi görmektedir. B)Filmleriyle insanları gülmekten ağlattılar. C)Yarattığı film eseriyle tüm dünyaya tanılmıştır. D)Büyük oyuncu olmasında ailesi önemli yeri var . E) Buster Keaton F) Filmlerinde tüm dünyadan gelen oyuncular yer aldı.
S.2.	Uzun metrajlı filmiyle şöhret kazandı.	
S.3.	Charlie Chaplin	
S.4.	Laurel ve Hardy	
S.5.	Buster Keaton	

DÜNYA EĞİTİM SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI İNCELEMESİ

Dünya genelinde eğitim sistemleri, her ülkenin kendi kültürel, tarihi, ekonomik ve siyasi bağlamına göre şekillenir. Bu nedenle dünya eğitim sistemi büyük bir çeşitlilik ve karmaşıklık içerir. Her ülke, eğitim sistemi konusunda kendi benzersiz yaklaşımını benimser, bu da farklı sonuçlara yol açar. Bu makalede, dünya eğitim sistemlerini karşılaştırmalı bir perspektiften ele alacak ve bazı örneklerle bu farklılıkları daha ayrıntılı inceleyeceğiz.

Eğitim Yaklaşımları

Eğitimde farklı yaklaşımlar, her ülkenin eğitim sistemi üzerinde büyük etkilere sahiptir. Örneğin, Finlandiya gibi ülkeler, öğrenci merkezli bir eğitim modelini benimseyerek öğrencilere daha fazla özgürlük ve yaratıcılık sunarlar. Bu ülkeler, sınav ve testlere daha az vurgu yaparlar ve öğrencilerin öğrenme süreçlerini şekillendirmelerine izin verirler. Bu yaklaşım, öğrenci memnuniyeti ve öğrenme başarısı açısından önemli sonuçlar doğurur.

Diğer yandan, Singapur ve Japonya gibi ülkeler, rekabetçi bir eğitim sistemi benimserler. Bu ülkelerde, öğrenciler düzenli sınavlar ve testlerle başarıyı ölçerler. Bu yüksek standartlar, öğrencilerin çalışkan ve disiplinli olmalarını teşvik eder.

İsveç ise özerk bir eğitim modeline sahiptir. Öğrencilere kendi öğrenme yollarını seçme özgürlüğü tanınır ve eleştirel düşünme becerileri geliştirilir. İsveç'in bu yaklaşımı, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına odaklanır.

Eğitimde Farklılıklar

Ülkeler arasındaki eğitim sistemlerinde önemli farklılıklar bulunmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri, yükseköğretimdeki geniş yelpazesi ile tanınır. ABD'deki üniversiteler, dünya genelinde birçok uluslararası öğrenci için cazip bir hedeftir.

Çin ise sınav odaklı bir eğitim sistemine sahiptir. Gaokao olarak bilinen ulusal bir sınav, üniversiteye kabul için belirleyicidir ve öğrenciler arasında büyük rekabeti tetikler. Eğitimde öğretmen kalitesi, birçok ülkenin önceliklerinden biridir. Finlandiya gibi ülkeler, öğretmenleri yüksek niteliklere sahip ve saygın meslekler olarak görürler.

Eğitim Sistemlerindeki Zorluklar

Dünya genelinde eğitim sistemleri ile ilgili bazı ortak zorluklar vardır. Bu zorluklar, eğitimde eşitsizlik, öğrenci başarısızlığı, öğretmen eksikliği ve teknolojik değişimlerle ilgilidir. Eğitimde eşitsizlik, özellikle gelişmekte olan ülkelere, fırsat eşitsizliği yaratır ve eğitim hakkına erişimi sınırlar. Öğrenci başarısızlığı, bazı ülkelere öğrencilerin motivasyon eksikliği ve düşük öğrenme seviyeleriyle ilgilidir. Öğretmen eksikliği, eğitim kalitesini düşüren bir diğer önemli sorundur. Teknolojik değişimler, eğitim sisteminin dönüşmesine neden olur ve öğrencilere daha fazla kaynak ve öğrenme fırsatı sunar, ancak teknolojiye erişim konusundaki eşitsizlikler de dikkate alınmalıdır.

Sonuç ve Gelecek

Dünya genelinde, eğitim sistemleri toplumların ilerlemesi ve gelişmesi için kritik bir rol oynamaktadır. Her ülkenin kendi benzersiz eğitim modeline sahip olması, eğitimde çeşitliliği ve farklı yaklaşımları yansıtır. Eğitim sistemleri, toplumların ihtiyaçlarına ve değerlerine göre şekillenir. Dünya genelinde, eğitim sistemlerini geliştirmek ve eğitimde eşitliği teşvik etmek için çalışmalar devam etmektedir. Teknolojik ilerlemeler, uzaktan eğitim ve çevrimiçi kaynaklar gibi faktörler, gelecekte eğitimde önemli değişikliklere yol açabilir. Eğitim, toplumların ilerlemesi ve gelişimi için kritik bir rol oynamaya devam edecektir.

S.1. Eğitimde farklı yaklaşımlar, her ülkenin eğitim sistemi üzerinde büyük etkilere sahiptir.

- A) Doğru B) Yanlış C) Böyle bilgi yok

S.2. Dünya genelinde eğitim sistemleri ile ilgili bazı ortak zorluklar vardır.

- A) Doğru B) Yanlış C) Böyle bilgi yok

S.3. Öğrenci başarısızlığı, bazı ülkelerde öğrencilerin motivasyon eksikliği ve düşük öğrenme seviyelerine bağlı değildir.

- A) Doğru B) Yanlış C) Böyle bilgi yok

S.4. Singapur ve Japonya gibi ülkeler, rekabetçi bir eğitim sistemi ileri sürmektedirler.

- A) Doğru B) Yanlış C) Böyle bilgi yok

S.5. Eğitim, toplumların ilerlemesi ve gelişimi için kritik bir rol oynamaya devam edecektir.

- A) Doğru B) Yanlış C) Böyle bilgi yok

MESLEK SEÇİMİNDE ÇEŞİTLİ FAKTÖRLER

Meslek seçimi, bir bireyin geleceğini şekillendiren kritik bir karardır ve bir dizi etken, bu süreci etkileyebilir. Bu etkenler, bireyin yetenekleri, ilgi alanları, değerleri ve çevresi ile ilişkilidir.

I. İlgi ve tutkular, bireylerin benzersiz kişisel kimliklerini yansıtan ve onları motive eden temel unsurlardır. İlgi, bir konu, aktivite veya konuyla ilgili duyulan merak ve çekicilikle ilgili bir kavramdır. Tutkular ise bireyin derin bir bağlılık, coşku ve kararlılıkla yaklaştığı konuları ifade eder. İlgi ve tutkular, bireylerin hayatlarını zenginleştiren ve onlara anlam katan önemli öğelerdir.

II. Bireylerin sahip oldukları yetenekler ve geliştirdikleri beceriler, meslek seçiminde kilit bir role sahiptir. Doğru mesleği bulmak, bireyin hem iş hayatında başarılı olmasını hem de kişisel

tatmin düzeyini artırmasını sağlar. İlk adım, bireyin doğal yeteneklerini tanımlamak ve anlamaktır. Yetenek analizi, kişinin hangi alanlarda doğuştan gelen yeteneklere sahip olduğunu belirlemeye yardımcı olur. Örneğin, matematik, dil, sanat veya liderlik yetenekleri gibi. Yeteneklerin belirlenmesinin ardından, bireyin edindiği beceriler üzerine odaklanmak önemlidir. Meslek seçiminde etkili olacak beceriler, eğitim, deneyim ve pratiğe dayalı olarak geliştirilebilir. Yetenekler ve beceriler, bireyin kişisel ilgi ve tutkuları ile birleştirilmelidir. İnsanlar, ilgi duydukları ve tutkuyla bağlı oldukları alanlarda daha fazla motivasyona sahiptir. Meslek seçiminde, bu alanlara odaklanmak, uzun vadede daha tatmin edici bir kariyer sağlayabilir.

III. Bireyin eğitim geçmişi ve öğrenme tarzı, meslek seçiminde kilit bir role sahiptir. Eğitim geçmişi, bireyin sahip olduğu akademik bilgi ve becerileri belirlerken, öğrenme tarzı, nasıl öğrendiği ve bilgiyi nasıl işlediği konusunda önemli ipuçları sağlar.

Bireyin eğitim geçmişi, tercih ettiği mesleğin gerektirdiği eğitim düzeyini belirlemede etkili olabilir. Meslek seçiminde genellikle belirli bir alanda eğitim almak, bireyin ilgi duyduğu ve başarılı olabileceği bir kariyer yolunu işaret eder.

Öğrenme tarzı ise bireyin bilgiyi nasıl işlediğini ve öğrendiğini gösterir. Örneğin, bazıları görsel öğrenme tarzını benimserken, diğerleri daha çok işitsel veya kinestetik öğrenme tarzlarına yönelmiş olabilir. Bu öğrenme tarzları, bireyin hangi mesleklerde daha etkili olabileceğini belirlemede önemli bir role sahiptir.

IV. Ekonomik durum, meslek seçiminde kritik bir faktördür. Bireyler, mali ihtiyaçları, gelir beklentileri ve istihdam olanakları göz önüne alarak meslek tercihlerini belirlerler. Yüksek mali beklentilere sahip olanlar genellikle daha yüksek gelir potansiyeline sahip meslekleri tercih ederken, ekonomik koşullar istihdam olanaklarını da etkiler. Ekonomik belirsizlikler, bireylerin iş güvencesine daha fazla

önem vermesine yol açabilir ve belirli sektörlerdeki istihdam trendlerini etkileyebilir. Bu nedenle, meslek seçiminde ekonomik durumu dikkate almak, bireylerin hem finansal hedeflerine ulaşmasına hem de istihdam güvencesi sağlamasına yardımcı olabilir.

V. Aile ve toplumun beklentileri, bireylerin meslek seçimini derinlemesine etkileyen önemli bir etken olarak ortaya çıkar. Bireyler genellikle aileleri veya toplumları tarafından belirlenen normlara ve beklentilere uygun meslekleri seçmeye yönlendirilebilirler. Aile, genç bir bireyin meslek tercihinde etkiye bulunarak, genellikle kendi değerlerini ve kültürel beklentilerini yansıtan bir kariyere yönlendirmeye çalışır. Toplumun beklentileri de bireyin meslek seçimini etkiler. Toplum içinde belirli mesleklerin daha prestijli veya saygın olarak kabul edilmesi, bireylerin bu meslekleri tercih etmelerine neden olabilir. Bu durum, bazen bireylerin kişisel ilgi ve yeteneklerinden ziyade, toplumsal beklentilere uymak için meslek seçmelerine yol açabilir. Ancak, aile ve toplumun beklentileriyle bireyin kendi ilgi, yetenek ve değerleri arasında bir denge kurmak önemlidir. Bireyler, kendi içsel motivasyonlarına ve hedeflerine odaklanarak, hem kişisel tatminlerini artırabilir hem de başarılı bir kariyere adım atabilirler. Meslek seçiminde bireyin kendi önceliklerine önem vermesi, uzun vadede daha memnun ve başarılı bir kariyere yol açabilir.

VI. Bireyin tercih ettiği çalışma koşulları ve esneklik, meslek seçiminde önemlidir. Bazı meslekler daha rutin ve sabit bir çalışma düzeni sunarken, diğerleri daha esnek ve değişken olabilir. Mesleğin istihdam olanakları, talep ve arz durumu, bireyin meslek seçimini etkiler. Bazı sektörlerde daha fazla iş fırsatı bulunabilir, bu da bireyin kararını etkileyebilir.

Bireyin sahip olduğu sosyal ve mesleki değerler, tercih ettiği mesleği belirlemede etkilidir. Örneğin, bir kişi için toplumsal hizmetlere katkıda bulunmak önemliyse, sosyal hizmetler veya sağlık sektörü gibi meslekler çekici olabilir.

Teknolojik ilerlemeler, bazı mesleklerin değerini artırabilir veya azaltabilir. Birey, teknolojik gelişmeleri ve sektördeki değişiklikleri göz önünde bulundurarak meslek seçimini yapabilir. Bireyin kişisel değerlendirmeleri ve uzun vadeli hedefleri, meslek seçiminde belirleyici olabilir. Kişinin nereye ulaşmak istediği, hangi hedeflere sahip olduğu, meslek seçimini şekillendirebilir.

Bu faktörler, bireyin meslek seçiminde karmaşık bir karar verme sürecinde bir araya gelir. Her birey farklı bir kombinasyona sahip olabilir ve kendi önceliklerine, değerlerine ve hedeflerine göre meslek seçimini yapar

Sorular 1-6. Aşağıdaki açıklamalar hangi paragrafta vardır? Eşleştiriniz.

S. 1. I. paragraf

S. 2. II. paragraf

S. 3. III. paragraf

S. 4. IV. paragraf

S. 5. V. paragraf

S. 6. VI. paragraf

ENERJİ TASARRUFU

Enerji, hayatımızın en önemli unsurlarından biridir. Günlük yaşantımızın vazgeçilmez bir parçasıdır. Fakat enerji de bir kaynağa bağlıdır. Yani üretmek için kaynaklarımızı tüketiyoruz. Dolayısıyla yaşamımızı sürdürmek için harcadığımız her şey kaynaklarımızı da tüketiyor. Bu kaynakların en önemlileri ise elektrik, su, doğalgaz, petrol, kömür ve güneştir. Dünyamız ve geleceğimiz söz konusu olduğunda bu kaynakların verimli ve akılcı kullanımı kaçınılmazdır. Bu kaynakların israf edilmeden, verimli kullanılması ve bu bilincin yaygınlaşması adına her yıl ocak ayının 2. haftası "Enerji Tasarrufu Haftası" olarak kutlanır.

Biz de bu bilincin daha geniş kitlelere ulaşması amacıyla bu haftaki konumuzu enerji tasarrufu olarak seçtik.

Tükettiğimiz her şey için bir bedel ödediğimizi biliyoruz. Bir de buna tüketim çılgınlığı eklendiğinde daha ağır bedeller ödememiz de söz konusu. Dolayısıyla tasarruf kavramını günlük yaşantımızda ihmal etmemiz mümkün değil. Sadece kendimiz için değil, kaynak planlaması için de böyle olmalıdır. Dünyamızın doğal kaynakları hızla tükenirken buna kayıtsız kalmak pek mümkün görünmüyor. Yani tasarruf planlaması bir zorunluluk olarak karşımıza çıkıyor.

Peki, tüketirken nasıl ve ne şekilde tasarruf yapabiliriz? Hep birlikte bakalım.

Aydınlatma ile başlayalım.

Aydınlatmanın verimini arttırarak elektrik harcamamızı azaltabiliriz. Enerji koruyucu lambalar, aydınlatma maliyetini %75 düşürür. Kirli ve tozlu lambalar ile aydınlatma daha az olacağından devamlı enerji tüketilir. Bunu önlemek için lambaları sık sık temizlemeliyiz. Kullanılmayan ve gereksiz ampulleri kapatabilir, daha fazla aydınlık için duvar boyalarımızı açık renk tercih edebiliriz.

Elektrik kullanırken alabileceğimiz tedbirlerden birkaçına göz atarsak:

Yemek pişirirken fırın veya tencerenin kapağının kapalı olmasına dikkat edebiliriz. Ev aleti alırken aygıtın enerji tüketimine göre seçim yapabiliriz. Bu aletleri kullanmadığımız zamanlarda fişte takılı olmamasına özen gösterebiliriz. Ütüleme işini bitirmeden 5 dakika önce ütüyu prizden çekebilir; daha kolay ve hızlı ütü için çamaşırları hafif nemliyken toplayabiliriz. Ayrıca ütü istemeyen kumaşları tercih etmek de elektrik kullanımında tasarruf sağlayacaktır.

Alışveriş yaparken de dikkat edebileceğimiz noktalar var:

- Alışverişe çıkmadan önce ne alınacağımıza karar vererek liste yapmak bizi gereksiz tüketimden korur. Yüksek bedelli bir ürün almadan önce fiyat araştırması yapmak,

- Aç karnına yiyecek alışverişine çıkmamak,

- Marketlerin indirim günlerinden ve indirim kartlarından yararlanmak,
- Sezon sonu indirimleri değerlendirmek bunlardan sadece birkaçı.

Bunlardan başka; bulaşık yıkarken, buzdolaplarımızı ve çamaşır makinelerimizi kullanırken tasarruf edebiliriz. Uzmanların bu konudaki tavsiyeleri şöyle:

Bulaşık yıkarken; 60 derecelik su sıcaklığı yeterli olacaktır. Daha yüksek sıcaklık boşuna enerji kaybıdır. Çünkü makinede harcanan elektriğin %90'ı suyu ısıtmak için harcanır. Yaz aylarında ısı ve nemi azaltmak için bulaşık makinesinde sabah ve akşam saatlerinde yıkama yapılmalıdır. Makinemizi tam kapasitede çalıştırmamız ve bulaşıkları makineye koymadan önce süngerle üzerlerindeki yemek artıklarını temizlememiz gerekiyor.

Buzdolaplarını gereğinden fazla soğuğa ayarlamamalıyız. Aksi halde %25 daha fazla enerji kaybı gerçekleşiyor. Buzdolabını, mutfağın en soğuk yerine yerleştirerek %15 enerji tasarrufu sağlayabiliriz. Bir kâse buz parçasını buzdolabının orta yerine koyarak 3-4 gün süre ile %5 daha az enerji harcayacağımızı da belirtmek isteriz.

Çamaşır makinesinde ise dikkat etmemiz gereken en önemli başlık deterjan kullanımı. Tavsiye edilenden fazla miktarda deterjan kullanmak gereğinden fazla köpük yaparak yıkamayı güçleştirir ve verimsiz yıkamaya neden olur. Ayrıca durulama sayısını da artırır. Ilık suda daha aktif olan deterjanları kullanmak ve bunu yaparken belirtilenden yüksek sıcaklıklarda makinemizi çalıştırmamak enerjimizi koruyacaktır.

Kış aylarında bütçemizin oldukça önemli bir kısmını ısınma için harcıyoruz. Dolayısıyla bu konuyla ilgili tasarruf önlemleri de rahat bir nefes almamızı sağlayacaktır.

Şöyle ki; pencereler ısınma masraflarınızın %10 ila 15'inden sorumludur. Bunun için pencereler ve camların ısı yalıtımını artırmak gerekir. Çatı, duvar, pencere ve kapıların yalıtımını sağlamak ve

mümkünse binaların girişinde çift kapı kullanmak önemlidir. Radyatörlerin arkasına, duvarla radyatör arasına ısıyı yansıtan levhalar konulabilir. Oda sıcaklığının 23-24 derece civarında olması yeterlidir. Bir derecelik fark %5 ila 7'lik enerji tasarrufu sağlar.

Öte yandan, camları temiz tutmak, güneş ısısından mümkün olduğu kadar fazla yararlanmak anlamına gelir. Güneş pencereden çekildiğinde ısı kaybını önlemek için perdeler kapatılmalıdır. Pencere ve kapı kenarlarından soğuk hava gelmemesine özen göstermek gerekir. Bir de klimalı yerlerde kapı ve camların kapalı olması enerji tasarrufuna önemli katkılarda bulunacaktır.

Dünyamızın geleceğini garanti altına almamıza yardım edecek bazı önlemleri aktardık.

Şimdilik Yeşil Dünyamız'dan bu kadar. Bir sonraki buluşmamıza dek sevgiyle kalın.

1-6. sorulardaki ifadeleri uygun açıklamalarla eşleştiriniz.

S.1. Bilinç

S. 2. Göz atmak

S. 3. Sağlamak

S. 4. Özen göstermek

S. 5. Aygıt

S. 6. Önlem

- A. Elden geldiğinde iyi olmasına çabalamak, özenerek yapmak.
- B. Birçok parçadan oluşmuş ve bir iş görmeye yarayan araç.
- C. İnsanın kendisini, çevresini ve olup biteni tanıma, algılama, kavrama, fark etme yetisi.
- D. Önleyici şeyleri yok ederek, kaldırarak ya da gereken uygun durumu, koşulları hazırlayarak bir işin olmasını gerçekleştirmek.
- E. üzerinde uzun boylu durmayıp şöyle bir bakıvermek, şöyle bir bakıp geçmek.
- F. Seyrek, az bulunan.
- G. İstenmeyen bir şeyin gerçekleşmesini engellemek amacıyla yapılan her türlü hazırlık.
- H. Kullanılmamış, işlenmemiş toprak.

KİTAP ELEŞTİRİSİ

Prof. Dr. Mehmet Şişman

A. Kitap incelemesi, bir eserin özetlenmesiyle sınırlı bir çalışma değildir. Kompozisyon konusunda yazılmış bazı kitaplarda kitap incelemesiyle ilgili olarak yazarların kendi tercihlerine göre oluşturdukları bazı inceleme planları yer almaktadır. Bunlar, genel bir standarda uymamakta, incelencek eserin niteliğine göre de farklılaşabilmektedir. Ortaöğretim ve üniversite yıllarında kitap ve makale incelemeye ilgili bazı çalışmalar yapılmaktadır. Öğrenciler; öğretmenlerin ve öğretim üyelerinin önereceği bazı eserleri, önerilen planlara ya da kendi tercihlerine göre inceleyebilmektedirler. Özellikle lisansüstü eğitimde kitap ve makale incelemesi ve eleştirisi ayrı bir önem taşımaktadır. Bazı öğretim üyeleri, dönem başında ders planını yaparken işlenecek konularla ilgili olarak öğrenciler tarafından okunacak ve incelencek makale ve kitapların da bir listesini vermektedirler. Bu tür uygulamalar, özellikle ABD’deki üniversitelerde lisans üstü eğitim çalışmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Bunların yanında öğrencilerin hazırlayacakları makale ve bildiri denemeleri de önemlidir. Bunlar, akademik çalışmaların vazgeçilmez gerekleri arasındadır. Türkiye’de öğretmenlikten öğretim üyeliğine uzanan ve eğitim sisteminin her kademesinde geçen otuz yıla yakın meslek hayatım boyunca ve on yılı aşkın bir zamandan beri de çeşitli dergilerde ve yayınevlerinde yaptığım hakemlik sürecinde incelediğim bazı kitaplar ve yüzlerce makale denemesinde, öğrencilerimin olduğu kadar yazarların da düşünsel ve mantıksal plan ve içeriği oluşturma yanında; yazım planı, paragraf oluşturma, imlâ ve noktalama gibi şekilsel özellikler yönünden de bazı sıkıntılar içinde olduklarını gözlemlemeyim.

Ayrıca, üniversitelerdeki öğretim üyeliğim sırasında, gerek lisans düzeyinde gerekse lisansüstü eğitim programlarına devam eden öğrencilerimde, kitap ve makale özeti ve eleştirisi, makale denemesi, tez ve proje hazırlama çalışmaları sırasında oldukça sıkıntılar

yaşadıklarına şahit olmuşumdur. Yazmak, elbette zor bir uğraştır. Hele ki edebî, bilimsel ve akademik bir yazı yazmak, çok daha zor bir iştir. Her konuda olduğu gibi, bu konuda da bir çıraklık döneminin yaşanması doğaldır. Dergiler de bu süreçte birer araç olarak “yazarlık okulu” olmak durumundadır.

B. Gelişmiş Batılı ülkelerde kitap inceleme, İngilizce “book review” adı altında yapılmakta olup bu konuda öğrenciler ve yazarlar için, kişi ve kurumlar (öğretmen, öğretim üyesi, okullar, kütüphaneler) tarafından bazı rehberler ve planlar önerilmektedir. Bunların yanında, bu konuda yazılmış onlarca kitap bulmak mümkündür. Ayrıca, sadece kitap özetlerinden ve tanıtımlarından oluşan, geçmiş olduğu kadar eskiye dayanan süreli yayınlar bulunmaktadır. Bunlardan bazılarının yüzyıla yakın bir geçmişi vardır. Ayrıca, kitap tanıtım ve eleştirilerinden oluşan ve çeşitli bilim alanlarını kapsayan indeksler de yayımlanmaktadır.

Bunlar, araştırmacılar için söz konusu kitaplar hakkında ön bilgiler edinmek açısından vazgeçilmez kaynaklar arasında yer almaktadır.

C. Türkçede eski dilde “tenkit” ve şimdilerde “eleştiri” olarak kullanılan kelime, kitap ve makale sözcükleriyle birlikte “makale eleştirisi” ya da “kitap eleştirisi” olarak kullanıldığında bazen ürkütücü olabilmektedir. Ülkemizde bir “eleştiri kültürü” gelişemediği için eleştiri yapma, çatışmaya (ileri düzeyde de kavgaya) ortam hazırlayan bir girişim olarak algılanabilmektedir. Çoğu zaman bu ifadelerden olumsuz anlamlar çıkarılmakta ve böylesi bir işe girişmek, biraz cesaret ve risk üstlenmeyi gerektiren bir davranış olarak görülmektedir. Hâlbuki eğitimin, bilimin ve bilimsel araştırma sürecinin temel ereği, kişilerin eleştirel bir tutuma sahip olmasını da gerekli kılmaktadır.

D. Doğrulamacı bilim anlayışında, hep üstatların yazıp söyledikleri doğrulanmaya çalışılarak bilimsel bilgi üretilmeye çalışılmaktadır. Oysa Karl Popper’ın da ifade ettiği gibi, bilimde sahip

olunması gereken tavır yanlışılamacılıktır. Yani, ileri sürülen tez ve teorileri sürekli test etmek, yanlışılamaya çalışmaktır.

Bu girişim karşısında tez ya da teori, ne kadar direnç gösterirse doğruya da o kadar yakın demektir.

Doğrulamacı bilim anlayışı, öncekilerin, yani “selefin” söylediklerini sürekli tekrar etmek suretiyle giderek bir tekrarcılığa ve aktarmacılığa dönüşmekte, bilginin yeniden üretimi söz konusu olmamaktadır. Öğretim üyeleri arasında, öğrenciler tarafından yazılan raporların niteliğinden söz ederken bilgisayar dilinden aktarılmış olan kes “cut” ve yapıştır “paste” ifadelerinin sıklıkla kullanılması, bu sorunun varlığına dikkati çekmektedir. Özellikle, bilgisayar ve internet kullanımının yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte, böylesi işler çok daha kolay hale gelmiştir. Hatta bazı internet siteleri, birtakım konularla ilgili olarak öğrencilere hazır ödevler sunabilmektedir. Böylesi kolaycı bir yaklaşım, bilginin özümsemesini, analizini ve yeniden üretimini mümkün kılmamaktadır. Oysa bilimsel bilgi, sürekli bir oluşum ve değişim halindedir. İngilizce “research” sözcüğünün anlamı da “yeniden araştırma” demektir. Eğer önceki yazılanlar ve kuramlar sorgulanmadan ve yeniden test edilmeden değişmez bilimsel doğrular ve gerçekler olarak kabul edilirse zamanla meşrulaştırılarak bir ideolojiye dönüşür, “resmî bilim” anlayışı egemen olmaya başlar, bilimsel bilgi üretimi bir kısır döngüye dönüşür.

E. Yurt dışında ve Türkiye’de yayımlanan bazı akademik dergiler, her sayıda son sayfalarını kitap eleştirilerine ayırmakta, düzenli olarak derginin konu alanıyla ilgili kitap eleştirilerine yer vermektedir. Bu durum, tanıtımı ve eleştirisi yapılan kitap hakkında okuyucu ve araştırmacıları genel bilgi sahibi kılmak kadar, söz konusu kitabı okumaya teşvik etmek, kitabın güçlü ve zayıf yanlarını belirlemek, gelecekte bu konuda yapılacak araştırmalara yol göstermek gibi yönlerden yarar sağlayabilir. Kitap okuma oranının oldukça düşük olduğu ve egemen popüler kültürün etkisinin yoğun bir

biçimde yaşandığı, gerçeğin yerine imajın ön plana çıktığı ülkemizde, dergimizde de böylesi bir girişim, bir gereklilik olarak görülmüştür.

F. Kitap tanıtımında, yaygın olarak bilinen, “betimsel” ve “eleştirel” olmak üzere iki tür yaklaşım vardır: Betimsel yaklaşımda, tanıtımı yapan yazar, kendi tercih ve görüşlerini işe katmadan incelediği kitap hakkında tanıtıcı temel bilgiler verir. Bu, bütünüyle açıklama ve tanıtım amaçlı bir çalışma olup kitaptan alınan bazı bölümlere dayalı olarak kitabın ve yazarının amacının, tanıtan tarafından anlaşıldığı biçimiyle açıklanmasına dönüktür. Tanıtım yazısını okuyan okuyucu, söz konusu kitap hakkında genel bir fikir sahibi olur. Yazılı basında, bazı kişi ve yayıncıların internet sitelerinde bu tür tanıtımlara sıkça rastlanabilir.

Ancak bir kitabı tanıtmak, sadece özetlemek değildir. Eleştirel yaklaşımda ise tanıtımı yapan yazar, kitabı tanıttığı gibi aynı zamanda değerlendirir ve bazı yargılarda bulunur. Bu değerlendirme ve yargılamada, inceleyen kişinin, kitabın ve yazarının amacından ne anladığını, yazarın bunu ne ölçüde başarabildiğini, kitabın bilimsel kalitesini ve önemini ortaya koyması beklenir.

Sorular 1-5. Aşağıdaki cümleler metne göre DOĞRU, YANLIŞ ya da BİLGİ VERİLMEMİŞ olabilir.

- A) Doğru
- B) Yanlış
- C) Bilgi verilmemiş

S. 1. Yayın evleri kitapları yanlış basıyorlar.

S. 2. Öğrenciler; öğretmenlerin ve öğretim üyelerinin önereceği bazı eserleri, önerilen planlara ya da kendi tercihlerine göre inceleyebilmektedirler.

S. 3. Kitap tanıtımında, yaygın olarak bilinen, sadece “eleştirel” olmak üzere tek yaklaşım türü vardır.

S. 4. Doğrulamacı bilim anlayışında, hep üstatların yazıp söyledikleri doğru-lanmaya çalışılarak bilimsel bilgi üretilmeye çalışılmaktadır.

S. 5. Mehmet Şişman çalıştığı yayınevlerinde yüzden fazla makaleleri kontrol etmiş.

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling va terminlar tarjimasiga e’tibor bering.

YA SİZİN AİLENİZ?

Evlilik kurallarını belirleyen sosyal bir kurum; üyeleri arasında sosyal ilişkiler bulunan bir grup olarak tanımlanan aile, evrensel bir yapıdır. Evrensel olarak ortak bir tanımı olmadığından aile; sosyal yapıya, ekonomik ilişkilere, inanç sistemine, eğitim durumuna, gelenek ve göreneklere göre farklı değerlendirilmekte ve tanımlanmaktadır. Ancak geçmişten günümüze aynı sosyolojik süreçleri yaşamış toplumlarda aile yapıları ve aile yapılarındaki değişim, benzerdir. Aynı toplumda hem çekirdek aile örneklerine hem de geniş (geleneksel) ailelere rastlamak mümkündür.

Çekirdek aile denilince genellikle bir evde oturan anne ve baba ile varsa onların evlenmemiş çocukları anlaşılır. Ekonomik ve sosyal yapının müsait olduğu toplumlarda, yeni evlenen çiftler genellikle baba evinden ayrılarak yeni bir evde yaşamaya başlarlar. Bu çiftler evlilik hayatlarında çocukları dışında kimseye karşı sorumlu olmazlar. Bu ailelerde akraba ilişkileri zayıflar ve akrabalar ile ilgili yükümlülükler azalır. Ailede çocukların eğitimini, devlet veya diğer kurumlar üstlenir. Çekirdek ailede; aileyi yönetme erki, ataerkil yapıdan kısmen uzaklaşmaya başladığı için otorite eşler arasında paylaşılır. Bu tür ailelerde genelde tek eşlilik kabul görür ve kadın veya erkek, eşini kendi seçer. Evlenmeye karar veren çiftler yeni bir eve taşınır. Kadın veya erkeğin atalarından kalan soya bağlı miras paylaşımı; kanunlara göre eşit, adil ve cinsiyet ayrımı gözetmeksizin

yapılır. Çekirdek ailelerde bireysel hak ve özgürlükler ön plana çıkarken geniş ailelerde durum farklıdır.

Geniş aile genellikle kırsal veya geleneksel toplumlarda görülen aile tipidir. Bu aile biçiminde bireylerin özgürlüğünü kısıtlayıcı ve toplumsal gelişmeyi engelleyici durumlar söz konusudur. Kadın erkek ilişkileri eşitlikçi olmadığı gibi geniş ailede en göze batan özellik aile içindeki statü farklılığıdır. Yaşlı, gençten; ergin, çocuktan; erkek, kadından daha yüksek konumdadır. Konumu en düşük grup ise gelin gibi aileye yeni katılan kişilerdir. Geniş ailede iş bölümü cinsiyete göre yapılır: Kadınlar ev içindeki bütün işlerde, erkekler ise tarlada ve iş yerlerinde çalışır. Kız çocukları anneye; erkek çocukları babaya yardım eder.

Geniş ailede eşler, eşlerin akrabalarına karşı sorumludur. Bu nedenle aile içi roller, kesin ve katı kurallara bağlıdır. Aile reisi, ataerkil bir yapının devamlılığı nedeniyle erkektir ve bu tartışmaya açık bir konu değildir. Bu aile türünde genelde tek eşlilik (monogami) olmasına karşın nadir de olsa çok eşliliğe (poligami) de rastlanır. Çocukların evlenme zamanı geldiğinde eşle ilgili ilk, hatta kesin karar, anne veya baba tarafından verilir. Çocuk kendi iradesiyle eş seçse bile eşinde aradığı ilk özellik, kendi anne veya babasına benzerliğidir. Yeni evlenen çiftler, genellikle erkeğin ailesinin yanında otururken az rastlansa da bazen kadının ailesinin yanında kaldığı da görülür. Soy ailenin ve soyadın devamı gibi kavramlar erkek tarafından yürür ve hâkim zihniyet, bu kavramlar üzerine inşa edilir. Miras paylaşımında ise oldukça katı kurallar söz konusudur ve miras büyük oranda erkekler arasında paylaşılır.

Çekirdek aile örneklerine Batı ülkelerinde, geniş ailelere ise Doğu ülkelerinde daha sık rastlanır. Geniş aile ile çekirdek aile arasındaki farklar, toplumların; nüfusunu, hukuk sistemini, şehirleşmesini, tüketim ve üretim ilişkilerini belirler. Hangi türde olursa olsun aile, toplumun devamını sağlar. Bu nedenle kanunlar önünde korunan önemli bir kurumdur.

Matnni o'zbek tiliga tarjima qiling va terminlar tarjimasiga e'tibor bering.

MÜZİĞİN TARİHİ: RİTMİN ve MELODİNİN ZAMAN YOLCULUĞU

Müziğin tarihi, insanlığın varoluşundan bu yana süregelen bir serüvendir. Ritim, melodi ve harmoni gibi temel unsurlarıyla müzik, kültürler arası bir dil olmuş, duyguları ifade etmenin ve iletişimin evrensel bir aracı haline gelmiştir.

İlk Adımlar: Antik Dönemlerde Müzik

Müziğin tarihine bakıldığında, en eski izlere antik çağlarda rastlanır. Mısır, Mezopotamya ve antik Yunan gibi medeniyetler, müziği dini ritüellerde, törenlerde ve eğlencelerde kullanmışlardır. Antik Yunan'da, Pythagoras'ın müziği matematikle ilişkilendirmesi, müziğin temel prensiplerinin anlaşılmasında önemli bir dönemeçtir.

Orta Çağ: Kilise Müziği ve Minstrellik

Orta Çağ'da, müziğin önemli bir rolü kilise müziğiyle şekillendi. Gregorius'un ilahileri ve polyphony (çoksesli müzik) gibi teknikler, dini müziği zenginleştirdi. Aynı dönemde, minstrellik geleneği de popülerlik kazandı. Şövalyelerle dolaşan şarkıcılar, halka yönelik şarkılar ve hikayelerle medeniyetlere renk kattı.

Rönesans: Yeniden Doğuş ve Sanatın Büyüsü

Rönesans dönemi, sanatın ve müziğin büyük bir dönüşüm yaşadığı bir zamandı. Sanatçılar, insanın duygularını ve deneyimlerini daha derinlemesine ifade etme arayışındaydı. Bu dönemde, polifonik müzik daha da karmaşıklaştı ve lüt, klavsen gibi enstrümanlar popülerlik kazandı.

Barok ve Klasik Dönemler: Bestecilerin Zirvesi

Barok dönemi, Bach, Handel ve Vivaldi gibi büyük bestecilerin eserlerine tanıklık etti. Bu dönemde, orkestrasyon teknikleri ve opera gibi yeni müzik türleri ortaya çıktı. Klasik dönemde ise Mozart, Beethoven ve Haydn gibi besteciler, simfoni, sonat ve opera gibi temel müzik formlarını geliştirdi.

Romantizm: Duygusallığın Zirvesi

yüzyılın ortalarında Romantizm dönemi, duygusallığın, özgürlüğün ve kişisel ifadenin vurgulandığı bir devreydi. Chopin'in romantik piyano eserleri, Beethoven'ın patetik simfonisi ve Wagner'in dramatik operaları, bu dönemin zengin mirasını oluşturdu.

20. Yüzyıl: İnovasyon ve Çeşitlilik

yüzyılda müzik, teknolojik ilerlemelerle birlikte radikal bir değişime uğradı. Jazz, blues, rock, pop ve hip-hop gibi türler ortaya çıktı. Elektronik müzik, dünya müziği ve deneysel kompozisyonlar, müziği sınırlarının ötesine taşıdı.

Bugün ve Gelecek: Küresel Müzik Çeşitliliği ve Dijital Devrim

Günümüzde müzik, küresel bir köy haline geldi. Sanatçılar, farklı kültürlerden ilham alarak benzersiz sesler yaratıyor. Dijital medya ve çevrimiçi platformlar, müziği herkesin ulaşabileceği bir hale getirdi ve bağımsız sanatçıların keşfedilmesine olanak tanıdı.

Müziğin tarihi, insanlık tarihini yansıtan bir aynadır. Her dönemde, müzik, toplumun duygusal ve kültürel zenginliğini yansıtmış ve evrilen bir dil olmuştur. Bu tarih, insanlığın yaşamını, sevinçlerini, hüznlerini ve umutlarını yankılamaya devam edecektir.

Matnni o'zbek tiliga tarjima qiling va terminlar tarjimasiga e'tibor bering.

KENTLEŞME

Kentleşme, genellikle kırsal alanlardan kentlere doğru yaşanan nüfus artışı ve yerleşim alanlarının genişlemesi sürecini ifade eder. Bu süreç, bir dizi avantaj ve dezavantajı beraberinde getirir. İşte kentleşmenin iyi ve kötü tarafları:

İyi Tarafları:

Ekonomik Olanaklar:

Kentler, genellikle iş ve ekonomik fırsatlar bakımından zengindir. Birçok şirket, ticaret ve endüstri kent merkezlerinde yoğunlaşır, bu da istihdam ve gelir olanağını artırır.

Eğitim ve Kültürel İmkanlar:

Kentler, genellikle çeşitli eğitim kurumlarına, müzelere, sanat galerilerine ve kültürel etkinliklere ev sahipliği yapar. Bu durum, bireylerin eğitim ve kültürel gelişimine daha fazla fırsat sunar.

Sağlık Hizmetleri:

Kentlerde genellikle daha fazla sağlık hizmeti ve tıbbi olanak bulunur. Hastaneler, klinikler ve uzman doktorlar kentlerde daha yoğun olarak bulunur.

Altyapı ve Hizmetler:

Kentleşme, altyapı ve hizmetlerin geliştirilmesini teşvik eder. Su temini, atık yönetimi, enerji altyapısı gibi temel hizmetler genellikle kentlerde daha etkili bir şekilde sağlanır.

Sosyal Bağlantılar ve Çeşitlilik:

Kentler, farklı kültürlerden, etnik gruplardan ve sosyal sınıflardan gelen insanların bir araya gelme noktalarıdır. Bu durum, farklı bakış açıları ve sosyal bağlantıların oluşmasını sağlar.

Kötü Tarafları:**Trafik ve Ulaşım Sorunları:**

Kentlerdeki yoğun nüfus ve büyük araç sayısı, trafik sıkışıklığına ve ulaşım sorunlarına neden olabilir. Bu durum, günlük yaşamı olumsuz etkileyebilir.

Çevre Sorunları:

Yoğun nüfus ve endüstriyel faaliyetler, kentlerde çevre sorunlarına yol açabilir. Hava kirliliği, su kirliliği, atık sorunları gibi çevresel sorunlar kentleşme ile artabilir.

Yüksek Yaşam Maliyeti:

Kentlerde yaşam maliyeti genellikle daha yüksektir. Konut, gıda ve diğer temel ihtiyaçlar daha pahalı olabilir, bu da özellikle düşük gelirli aileleri olumsuz etkiler.

Yerleşim Alanlarının Sınırlı Olması:

Kentleşme süreci, arazinin hızla kullanılmasına ve yeşil alanların kaybedilmesine neden olabilir. Bu durum, doğal habitatlara zarar verebilir ve kentsel alanlarda sınırlı açık alan bırakabilir.

Sosyal Sorunlar:

Yoğun nüfus ve farklı sosyal sınıfların bir arada bulunması, sosyal sorunlara yol açabilir. Yoksulluk, suç oranları, evsizlik gibi sorunlar kentleşme ile ilişkilendirilebilir.

Sonuç olarak, kentleşmenin hem olumlu hem de olumsuz etkileri bulunmaktadır. Bu sürecin yönetilmesi, sürdürülebilir kentsel gelişim ve yaşanabilir şehirlerin oluşturulması için planlama, çevresel duyarlılık ve sosyal eşitlik gibi konuların dikkate alınmasını gerektirir.

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling va terminlar tarjimasiga e’tibor bering.

EKONOMİK KRİZLER

Tarihteki en büyük ekonomik krizlerden biri olarak kabul edilen 1929 Büyük Buhranı, dünya ekonomisini derinden sarsan ve toplumsal, politik, ve ekonomik yapıları kökten değiştiren bir dönemi simgeler. Bu kriz, 1929'da Amerika Birleşik Devletleri'nde başlayarak kısa sürede küresel bir çöküşe evrildi. Bu yazıda, Büyük Buhran'ın temel nedenleri, etkileri ve ortaya çıkan sonuçları incelenecek.

Büyük Buhran'ın Temel Nedenleri:**Borsa Çöküşü:**

1920'lerin sonlarına doğru, Amerika'da borsada bir balon oluştu. Hisse senetleri ve varlık fiyatları hızla arttı, ancak bu değer artışının genellikle temelsiz olduğu ortaya çıktı. 1929'da Ekim ayında New York Borsası'nda gerçekleşen büyük çöküş, ekonominin çöküşünün başlangıcını işaret etti.

Tarım Krizi:

Tarım sektöründeki aşırı üretim, düşük fiyatlar ve borçlanma, Amerikan çiftçileri için bir krize neden oldu. Bu, tarım ürünlerinin düşük fiyatlarını ve çiftçilerin gelirlerinde önemli düşüşleri beraberinde getirdi.

Üretim ve İstihdam Azalması:

Büyük Buhran, sanayi üretiminde ve istihdamda büyük bir düşüşle karakterizedir. İşsizlik oranları hızla yükseldi ve birçok işletme iflas etti.

Bankacılık Sistemi Çöküşü:

Borsa çöküşü ve ekonomik zorluklar, birçok bankanın iflasına ve bankacılık sisteminin çöküşüne yol açtı. Bankaların iflası, mevduat sahiplerinin paralarını kaybetmelerine ve finansal sistemin çökmesine neden oldu.

Küresel Etki:

Büyük Buhran, sadece Amerika Birleşik Devletleri'ni değil, aynı zamanda dünya genelindeki birçok ülkeyi de etkiledi. Küresel ticaret daraldı, ülkeler arası borçlar ödenemez hale geldi ve küresel ekonomi bir bütün olarak küçüldü.

Büyük Buhran'ın Etkileri:

İşsizlik:

Büyük Buhran, milyonlarca insanın işsiz kalmasına neden oldu. İşsizlik oranları rekor seviyelere ulaştı ve birçok kişi temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandı.

Ev Kayıpları:

Birçok Amerikalı, evlerini ve mülklerini kaybetti. Bankaların iflası, ipotek sahiplerinin mülklerini kaybetmelerine yol açtı.

Toplumsal ve Politik Etkiler:

Büyük Buhran, toplumsal çalkantılara ve politik değişimlere neden oldu. Yoksulluk, halk arasında hoşnutsuzluğa ve sosyal hareketlere yol açtı.

Yeni Ekonomik Politikaların Ortaya Çıkışı:

Büyük Buhran, Franklin D. Roosevelt yönetiminde Yeni Anlaşma olarak bilinen bir dizi ekonomik reforma yol açtı. Bu reformlar, sosyal güvenlik, işçi hakları ve finansal düzenlemeleri içeriyordu.

Sonuç olarak, 1929 Büyük Buhranı, tarihteki en derin ve etkili ekonomik krizlerden biridir. Bu dönem, ekonomik politikaların ve finansal düzenlemelerin önemini vurgulayarak, gelecekteki ekonomik krizlere karşı alınması gereken dersleri ortaya koydu. Bu kriz, küresel ekonomik düzeni etkileyerek toplumsal ve politik dengeleri değiştirmiştir.

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling va terminlar tarjimasiga e’tibor bering.

KİMYASALLARIN İNSAN SAĞLIĞI ve ÇEVREYE ETKİSİ

Merhaba sevgili dinleyiciler... Bu hafta kullanım alanı oldukça geniş olan kimyasallar çevremizi ve sağlığımızı ne ölçüde tehdit ediyor, kimyasalların etkileri azaltmak için ne gibi önlemler alabiliriz, bunlara değineceğiz. Bu anlamda hava, su ve toprağa kolayca karışabilen ve bulunduğu ortamlara zarar veren kimyasallar içerisinde yer alan ve “Sessiz Kirleticiler” olarak adlandırılan “kalıcı organik kirleticiler”den, kısaca KOK’lardan bahsedeceğiz.

Günümüzde kimyasallar hayatın her alanında kullanılıyor. Çünkü kimyasallar; temizlik, kozmetik, laboratuvar ürünlerinden boya ve tarım ilaçlarına kadar sanayinin birçok alanında vazgeçilmezler arasında yer alıyor. Kimyasalların yaklaşık % 30’u doğrudan tüketim malları içerisinde yer alırken, % 70’i ise sanayi için ara mal ya da hammadde olmak üzere kullanılıyor.

Dünya genelinde oldukça yaygın bir şekilde kullanılan kimyasalların insan sağlığı ve çevreye zararı da çok büyük. Tam da buradan hareketle ülkeler bu zararları hem küresel hem de ulusal ölçekte ele alıyor. Kimyasalların kullanımının ve çevreye verdiği zararların kontrol altında tutulabilmesi ve küresel olarak ele alınabilmesi için Etkin Kimyasallar Yönetimi’nin geliştirildiğini biliyoruz. Burada esas olan konu kimyasalların kullanılmaya başlamasından atık konuma gelinceye kadar ki süreçteki kontrolüdür.

Sürecin detayları ise şöyle:

Öncelikle kimyasalların kaydı tutuluyor ve elde edilen sonuca sınıflandırılıyorlar. Bu sınıflandırmanın ardından bazı kimyasalların kullanımı yasaklanırken, bazılarının kullanımı ise kısıtlanıyor ya da izne tabi tutuluyor. Daha sonra ise kimyasalların taşınmasında türlerine göre özel şartlar belirleniyor ve kimyasallardan kaynaklanan kazalara müdahale edilmesi ya da bu kazaların en aza indirilmesi için

gerekli önlemler alınıyor. Nihayet kimyasalların etkin yönetiminde uluslararası işbirliği yapılıyor.

Bu genel bilgilerin ardından “kalıcı organik kirleticiler”e, kısa adıyla KOK’lara dönelim. Çünkü biliyoruz ki KOK’lar doğal ortamda kırılmayan ve çözünemeyen yapıdadırlar. Bu nedenle onlarca yıl biriken bu kimyasallar çevrede kalıcı olurlar. Ne yazık ki biyolojik olarak da kalıcı olduklarından toksik özelliği taşırlar, yani zehirlidirler. Bunun yanı sıra bu bileşikler, yağ dokularında uzun süre kalabilirler. Dolayısıyla besin zincirine kolaylıkla girebilir ve bu zincirin en üstünde bulunan insanlarda da yüksek oranda birikebilirler. Bu birikim insan sağlığı üzerinde çok kötü sonuçlar doğurur. Şöyle ki; KOK’LAR vücutta doğal olarak bulunan veya üretilen kimyasal taşıyıcıların kimliğine bürünerek bağışıklık sistemlerini bozar; üreme sistemi üzerinde olumsuz etkilere yol açar; zihinsel gelişme yavaşlığına, kansere ve daha pek çok kalıcı hasar veren tehlikeli hastalığa sebep olurlar.

Kalıcı organik kirleticilere maruz kalmamıza neden olan en önemli kaynak gıdalardır. Bu kirleticileri özellikle yağ içeriği yüksek olan et, balık, kümes hayvanları, süt ve süt ürünleri ile çeşitli koruyucu kalıntıları içeren sebze ve meyveleri tüketerek vücudumuza alıyoruz. Diğer taraftan, endüstriyel üretim ve atık yakma gibi faaliyetlerin yapıldığı alanlara yakın yerlerde yaşıyorsak içtiğimiz su ve soluduğumuz hava yoluyla da vücudumuz kalıcı organik kirleticileri biriktirmeye devam ediyor. En korkutucu olanı ise, yetişkin insanlardan çok daha hassas olan bebeklerin, hayatlarının henüz ilk günlerinde bu kimyasallara maruz kalması. Yapılan araştırmalar KOK’ların anne sütü yoluyla bebeğe kolayca geçtiğini gösteriyor. Hatta plasenta yolu ile doğrudan fetusa geçip vücutta birikmeye ve böylece çok küçük yaşlardan itibaren zararlarını göstermeye başlıyorlar. Bu nedenle tarımın yaygın olarak yapıldığı bölgelerde koruyucu madde tüketiminin çok dikkatli yapılması ve ihtiyaca uygun ürünlerin bilinçli bir şekilde kullanılması hem üretici hem de tüketici açısından büyük önem arz ediyor.

Öte yandan kalıcı organik kirleticiler, sanayide kasıtlı olarak ya da bir ürünün üretilmesi sırasında istenmeden ortaya çıkabilirler. Bu bağlamda sanayiciler de üretim süreçlerini yeniden değerlendirmeli ve KOK salınımlarını azaltıcı tedbirler almalılar.

Peki biz ne yapabiliriz?

Çevre dostu üretim yapan firmaların ürünleri tercih edebiliriz. Başka? Gereksiz plastik ürün kullanımından yani torba, poşet ve pet şişe kullanımından kaçınabiliriz. Daha başka? Mümkün olduğunca ekonomik değeri olan atıkları organik atıklardan ayrı biriktirebiliriz.

Tabii bunların hiçbirisi tek başına yeterli değil. Organik kalıcı kirleticilerle küresel ölçekte mücadele edilebileceğinden bahsetmiştik. Buradan hareketle imzalan “Kalıcı Organik Kirleticilere (KOK) İlişkin Stockholm Sözleşmesi”nden bahsetmeden geçmeyelim. Bu sözleşme, insan sağlığı ve çevre için oldukça tehlikeli olan KOK’ların olumsuz etkilerinden korunmayı, bu kimyasalları kısıtlama veya yasaklamayı; üretimlerini, kullanımlarını, ticaret ve salınımlarını kontrol altına almayı; zararlarını azaltmayı hedefleyen uluslararası bir anlaşmadır.

Daha yaşanılabilir bir dünya için söz konusu hedeflere ulaşılması ve herkesin üzerine düşeni yapması gerekiyor. Evet, bu hafta da çevremiz ve dolayısıyla sağlığımızla ilgili önemli bir konuya dikkat çekti. Haftaya yepyeni bir konuyla karşınızda olmayı ümit ediyoruz. Hoşça kalın!

Matnni o ‘zbek tiliga tarjima qiling va terminlar tarjimasiga e’tibor bering.

TÜRKÇE YAZ OKULU

Yunus Emre Enstitüsü’nün Türkiye’de her yıl düzenlediği Türkçe Yaz Okulu, 25 Temmuz - 28 Ağustos 2016 tarihleri arasında gerçekleştiriliyor. Bu kapsamda Sakarya Üniversitesi TÖMER’de de 35 kültür elçisi yabancı uyruklu öğrenci, Türkçeyi ve Türk kültürünü yerinde öğreniyor.

25 Temmuz'dan bu yana Türkçe dersi alan kültür elçisi öğrencilere, hafta sonları da Sakarya ve yakın civarlar başta olmak üzere Türkiye'nin önemli tarihi ve kültür merkezlerine geziler düzenleniyor.

Sakarya Üniversitesi TÖMER Müdürü Doç. Dr. Alpaslan Okur, yaptığı açıklamada, bu vesileyle Yunus Emre Enstitüsü'nün dünya çapında yayın yapan Türkçenin Sesi Radyosu'nun canlı yayın yapmak üzere 16 Ağustos 2016 Salı günü Sakarya Kent Meydanı'na geleceğini bildirdi. Kent Meydanı'ndaki canlı yayına kültür elçisi yabancı öğrencilerin yanı sıra vatandaşların da katılabileceğini, canlı yayında yabancı öğrenciler ve vatandaşlarla çeşitli etkinlik ve programların yapılacağını belirtti. Ayrıca canlı yayın programına programlarının uyması halinde; Sakarya Valisi Hüseyin Avni Coş, Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanı Zeki Toçoğlu, Sakarya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Muzaffer Elmas ve Yunus Emre Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. Şeref Ateş ile de röportaj yapılacak.

Kent Meydanı'ndaki Türkçenin Sesi Radyosu canlı yayın programı, Sakarya Valiliği ve Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin destekleriyle gerçekleşecek.

Temelde yurt dışında yapılan Türkçe öğretiminin devamı niteliğinde olan ve sürecin Türkçe öğrenen yüzlerce öğrencinin Türkiye'yi yakından tanıma ve bilme faaliyetleri ile desteklenmesi şeklinde sürdürülmesini esas alan Türkçe Yaz Okulu; Türkçe kursu, Türk kültürünü ve sanatını tanıtan gezi ve faaliyetlere katılım, sosyal içerikli ve keşif odaklı tanıma etkinlikleriyle destekleniyor.

Türkçe Yaz Okulu Programları, yurt dışında faaliyet gösteren Yunus Emre Enstitüleri ile yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinde öğrenim gören farklı ülkelerden misafirlerin katılımıyla başladı. İletişim dili olarak Türkçenin kullanıldığı bu organizasyonda, öğrenciler hem Türkçe eğitimi alma hem de bulundukları ve ziyaret ettikleri şehirlerin öne çıkan tarihî ve turistik yapılarını gezme imkanı buluyor.

Türkçe Yaz Okulu, Türkiye'nin farklı illerinde eğitim veren ve Yunus Emre Enstitüsünce koordine edilen üniversitelerimizin katılımıyla düzenleniyor. Gruplar halinde yaklaşık 45 gün boyunca Türkiye'nin çeşitli illerindeki üniversitelerde eğitim programlarına katılacak olan misafirler bu zaman zarfında hem bulundukları şehir merkezleri hem de civardaki tarihi ve turistik alanları gezerek, Türkçeyi yerinde öğrenme ve Türk kültürünü tanıma fırsatı bulacaklar. 2016 Türkçe Yaz Okulu programının sonunda İstanbul'da bir araya gelecek olan konuklar görkemli bir Yunus Emre Enstitüsü organizasyonu olan "Türkçe Bayramı" etkinliği sonunda ülkelerine geri dönecekler.

46 ülkeden 540 kişinin katılımıyla gerçekleşen 2016 Türkçe Yaz Okulu'na bu yıl Türkiye çapında 16 ildeki 20 üniversite ev sahipliği yapıyor ve Sakarya Üniversitesi'nde bu program kapsamında 35 öğrenci ağırlanıyor.

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling va terminlar tarjimasiga e’tibor bering.

TURİZM

Turizm, modern dünya ekonomilerinde giderek daha önemli bir rol oynamaktadır. Bir ülkenin kalkınmasında turizmin rolü, ekonomik büyüme, istihdam yaratma, kültürel etkileşim, altyapı gelişimi ve sürdürülebilir kalkınma gibi bir dizi boyutta etkili olmaktadır.

Bir ülkenin ekonomik büyümesine katkı sağlamak açısından turizm, önemli bir itici güçtür. Turistlerin harcamaları, yerel ekonomileri canlandırır ve çeşitli sektörlerle ivme kazandırır. Konaklama, yeme içme, ulaşım, rehberlik ve alışveriş gibi turizmle ilgili hizmetler, bir ülkenin gayri safi yurt içi hasılasına (GSYİH) önemli katkılarda bulunur. Bu harcamalar, yerel işletmelerin büyümesini destekler ve geniş bir ekonomik döngü yaratır.

Turizmin istihdam yaratma potansiyeli, bir ülkenin işgücü piyasasında olumlu bir etki bırakır. Turistik destinasyonlar, oteller, restoranlar, tur rehberlik hizmetleri ve yerel zanaatkârlar gibi bir dizi

sektörde istihdam sağlar. Bu, genç nüfusun işgücüne katılımını artırır ve işsizlik oranlarını düşürerek toplumsal refahı artırır. Aynı zamanda, turizm sektörü, farklı beceri ve yeteneklere sahip birçok kişiye çeşitli iş fırsatları sunar.

Turizm aynı zamanda kültürel alışverişi teşvik eder. Turistler, farklı kültürleri deneyimleyerek, yerel gelenekleri tanıyarak ve yeni insanlarla etkileşime geçerek kültürel anlayışlarını genişletirler. Bu, dünya genelinde insanlar arasında hoşgörüyü artırabilir, önyargıları azaltabilir ve kültürel çeşitliliği destekleyerek küresel bir anlayış oluşturabilir.

Turizmin ülkelerin kalkınmasındaki bir diğer önemli yönü de altyapı gelişimini teşvik etmesidir. Turistik destinasyonlara gelen ziyaretçiler, yollar, havaalanları, enerji altyapısı ve su temini gibi temel altyapı hizmetlerine olan talebi artırır. Bu talep, yerel yönetimleri ve özel sektörü altyapı yatırımları yapmaya teşvik eder. Yapılan altyapı iyileştirmeleri, sadece turizme değil, aynı zamanda yerel halkın yaşam kalitesini artırmaya da hizmet eder.

Ancak, turizmin olumsuz etkileri de göz ardı edilmemelidir. Aşırı turizm, çevresel sorunlara, kültürel homojenizasyona ve yerel kaynakların aşırı tükenmesine neden olabilir. Bu nedenle, sürdürülebilir turizm uygulamaları ve planlamaları, turizmin olumlu etkilerini artırırken olumsuz etkilerini minimize etmeye yönelik önlemleri içermelidir.

Sonuç olarak, turizm, bir ülkenin kalkınmasında önemli bir faktördür. Ekonomik, sosyal ve kültürel etkileriyle birlikte, turizm sektörü, dünya genelinde birçok ülkenin kalkınma stratejilerinde merkezi bir rol oynamaktadır. Ancak bu avantajların sürdürülebilir bir şekilde elde edilebilmesi için dikkatli planlama, yönetim ve sürdürülebilir turizm uygulamaları gereklidir. Unutulmamalıdır ki turizm, bir ülkenin zenginliklerini koruma ve gelecek nesillere aktarma sorumluluğunu da içermelidir.

Matnni o'zbek tiliga tarjima qiling va terminlar tarjimasiga e'tibor bering.

ÖĞRENMEYİ GÜÇLENDİREN TEMELLER

Eğitim, bireylerin potansiyellerini keşfetmeleri, bilgi edinmeleri ve becerilerini geliştirmeleri için kritik bir araçtır. Ancak, etkili bir öğrenme ortamı oluşturmak ve öğrencilere sürdürülebilir bir başarı sağlamak için belirli ilkelere odaklanmak zorunludur.

Bireyselleştirilmiş Öğrenme:

Her öğrenci eşsizdir ve farklı öğrenme tarzlarına, hızlara ve güçlü/zayıf yönlerine sahiptir. Bireyselleştirilmiş öğrenme, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına ve öğrenme stillerine uygun olarak ders planlarını ve öğretim yöntemlerini adapte etmeyi içerir. Bu, öğrencilerin daha etkili bir şekilde öğrenmelerini sağlayarak öğrenme motivasyonunu ve başarısını artırabilir.

Etkileşimli Katılım:

Eğitimde etkileşimli katılım, öğrencilerin pasif gözlemciler olmaktan ziyade aktif katılımcılar olmalarını teşvik eder. Sınıf içi tartışmalar, grup çalışmaları ve uygulama alıştırmaları gibi etkileşimli öğrenme yöntemleri, öğrencilerin konuları derinlemesine anlamalarına ve bilgiyi uygulamalarına olanak tanır. Bu, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur.

Öğrenci Merkezli Öğretim:

Eğitimde öğrenci merkezli bir yaklaşım benimsemek, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönetmelerine ve sorumluluk almalarına olanak tanır. Bu ilke, öğrencilere kendi öğrenme hedeflerini belirleme ve ilgi alanlarına dayalı olarak öğrenme fırsatı verir.

Bağlam ve Gerçek Dünya Bağlantısı:

Öğrencilerin öğrendikleri konuların günlük yaşamlarıyla bağlantılı olması, öğrenmeyi daha anlamlı hale getirir. Gerçek dünya bağlantısı, öğrencilere öğrendikleri bilgilerin pratik uygulamalarını

anlama şansı verir ve öğrenilen bilgilerin günlük yaşamlarında nasıl kullanılabileceğini kavramalarına yardımcı olur.

Değerlendirme ve Geri Bildirim:

Eğitimde değerlendirme ve geri bildirim, öğrencilerin gelişimini izlemek ve öğrenme süreçlerini iyileştirmek için önemlidir. Sürekli geri bildirim, öğrencilere hangi konularda güçlü olduklarını ve hangi alanlarda gelişmeleri gerektiğini anlama şansı verir. Bu, öğrencilere sürekli motivasyon sağlar ve öğrenmeyi destekler.

Teknoloji, eğitimde güçlü bir araçtır. Akıllıca kullanıldığında, teknoloji öğrencilere etkileşimli içeriklerle tanıştıracaktır, öğretmenlere öğrenci ilerlemesini izleme konusunda yardımcı olabilir ve öğrenme deneyimini zenginleştirebilir.

Çeşitliliği ve Kapsayıcılığı Teşvik:

Eğitimde çeşitliliği teşvik etmek ve kapsayıcı bir ortam oluşturmak, öğrencilerin farklı kültürlerden, yeteneklerden ve arka planlardan geldiğini kabul etmeyi içerir. Bu, öğrenciler arasında hoşgörüyü artırabilir ve eğitimde adil bir ortam sağlar.

Eğitimde bu temel ilkelerin benimsenmesi, öğrencilerin daha etkili bir şekilde öğrenmelerini ve gelişmelerini sağlamak açısından kritik öneme sahiptir. Bu ilkeler, eğitim sisteminin sürekli olarak gelişmesine ve öğrencilerin gelecekteki zorluklara hazırlanmalarına yardımcı olabilir. Unutulmamalıdır ki, eğitimde başarı, öğrencilerin sadece bilgi edinmelerinden ziyade öğrenmeyi bir yaşam tarzı haline getirmeleriyle mümkündür.

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling va terminlar tarjimasiga e’tibor bering.

SAMSUN: TARİH, DOĞA ve KÜLTÜRÜN

BULUŞTUĞU ŞEHİR

Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi'nde yer alan ve tarihi, kültürel zenginlikleri ile öne çıkan Samsun, ülkemizin önemli şehirlerinden

biridir. Karadeniz'in kuzey sahilinde konumlanan bu şehir, tarihiyle, doğasıyla ve gelişen yapısıyla dikkat çekmektedir.

Tarihî Kökenleri:

Samsun, tarihi zenginlikleriyle Anadolu'nun önde gelen şehirlerinden biridir. Antik dönemlere uzanan geçmişi, şehri arkeolojik açıdan da önemli kılmaktadır. Amisos olarak bilinen antik dönemdeki adıyla, Pontus Krallığı'na başkentlik yapmış olan Samsun, Roma ve Bizans dönemlerinde de önemli bir yerleşim yeri olmuştur. Ayrıca, Türk tarihinde büyük bir dönemeç olan Kurtuluş Savaşı'nın başlangıcına ev sahipliği yaparak ulusal bağımsızlığın sembolü olmuştur.

Kültürel Zenginlikleri:

Samsun, kültürel çeşitliliğiyle de dikkat çeker. Şehirdeki müzeler, tarihi eserler ve festivaller, ziyaretçilere zengin bir kültür mirası sunar. Bandırma Vapuru Müzesi, Amisos Tepesi Kazı Evi ve Atatürk Caddesi üzerinde yer alan tarihi binalar, Samsun'un tarihî dokusunu ziyaretçilere görsel bir şölen sunar.

Doğal Güzellikleri:

Samsun, sadece tarihî ve kültürel açıdan değil, aynı zamanda doğal güzellikleriyle de büyüleyicidir. Şehir, sahil şeridi boyunca uzanan plajları, yeşil ormanları ve temiz havasıyla doğa severleri cezbetmektedir. Gököy, Atakum Sahili ve Kızılırmak Deltası gibi doğal alanlar, Samsun'u ziyaret edenlere eşsiz bir doğa deneyimi sunar.

Yemek Kültürü:

Samsun mutfağı, Karadeniz'in taze ürünlerini ve deniz mahsullerini içeren zengin bir yelpazeye sahiptir. Hamsi, mısır ekmeği, kuymak gibi lezzetler, Samsun'un kendine özgü yemek kültürünü oluşturur. Şehirdeki yerel pazarlar ve restoranlar, ziyaretçilere bu lezzetleri deneme fırsatı sunar.

Eğitim ve Sanayi:

Samsun, gelişmiş eğitim kurumları ve sanayisi ile de bilinir. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, şehrin eğitim hayatına önemli bir katkı

sağlar. Ayrıca, Samsun, Karadeniz Bölgesi'nin önemli sanayi merkezlerinden biridir. Tekstil, tarım ve lojistik sektörlerindeki gelişmeler, şehri ekonomik açıdan güçlendirmiştir.

Sonuç:

Samsun, tarihi geçmişi, kültürel zenginlikleri, doğal güzellikleri ve gelişmiş yapısıyla Türkiye'nin önemli şehirlerinden biridir. Her yıl binlerce ziyaretçiyi ağırlayan bu şehir, geçmişle geleceği birleştirerek zengin bir deneyim sunar. Tarihi yapıları, doğal güzellikleri ve sıcakkanlı insanlarıyla Samsun, Karadeniz'in incisi olma özelliğini taşır

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling va terminlar tarjimasiga e’tibor bering.

UZAYDA HAYAT NASIL?

İnsanların uzayda yaşaması günümüzde bir hayal gibi görünse de bir süredir Uluslararası Uzay İstasyonunda insanlar yaşıyor. Uzayda yaşayan insanların konaklaması ve çalışması için hazırlanan Uluslararası Uzay İstasyonu bir laboratuvar ve gözlemevi olarak tasarlanmış ve yapımı 2011 yılında tamamlanmıştır. İstasyonda aynı anda en fazla altı kişi kalabilmektedir. Peki, bugüne kadar on dokuz ülkeden toplam 239 astronot ve kozmonotun ziyaret ettiği Uluslararası Uzay istasyonundaki hayat nasıl?

Astronotlar için gerekli hava onların nefesinden, terinden ve idrarından elde edilir. İstasyondaki bir makine ile astronotların nefesindeki su buharı ve elbiselerindeki ter emilir. Sonrasında hidrojen ve oksijene dönüştürülür ve tekrar kullanılır. Peki ya su nasıl elde edilir? Uzay istasyonu mühendislerinin geliştirdiği harika çözümler sayesinde istasyonda kullanılan su %80 oranında, geri dönüştürülebilir.

Aslında astronotların kullanacakları kadar su uzay araçlarıyla taşınabilir fakat istasyonda yeteri kadar saklama alanı yoktur ve suyun

istasyona taşınması masraflıdır. Geri dönüşüm sistemi hiç değilse taşıma masraflarından tasarruf edilmesini sağlar.

Mademki Güneş en temel enerji kaynağı, bu enerjiyi uzay istasyonunda da kullanmak çok doğal.

Güneş uzay istasyonunun tek enerji kaynağıdır. İstasyonun etrafında dev güneş panelleri bulunur. Bu paneller Güneş'ten aldığı ısı ve ışığı elektrik enerjisine çevirir. İstasyonun tüm elektrik ihtiyacı bu paneller sayesinde karşılanır. Ancak Güneş'in, Dünya'nın ve istasyonun sürekli hareket etmesi birtakım sorunlar ortaya çıkarmıştır. Güneş enerjisini kullanmak için güneş panellerinin her zaman Güneş'e doğru bakması gerekir. Bu sorunu ortadan kaldırmak için bilim insanları bir sistem geliştirerek panel lerin Güneş'i takip etmesini sağlamışlardır.

Uzay istasyonunda, Dünya'daki gibi bir yer çekiminin olmadığı düşünülür fakat bu düşünce yanlıştır. Bir asansörde olduğu nuzu hayal edin. Asansör yukarı çıkarken kendinizi daha ağır, aşağıya doğru inerken ise daha hafif hissedersiniz, değil mi?

Şimdi ise asansörün halatının koptuğunu ve düştüğünüzü hayal edin, işte uzay istasyonundaki astronotlar kendilerini tıpkı sürekli düşen asansördeymiş gibi hissederler. Her ne kadar eğlenceli görünse de bu ortam astronotlar için tehlikelidir çünkü bu durumda kaslar neredeyse hiç çalışmaz. Bu da astronotların kaslarının erimesine ve kemiklerinin kalsiyum kaybetmesine yol açar. Nitekim astronotlar bunu engellemek için günde en az iki saat spor yapmak zorundadır.

Birçok astronot, uzay yemeklerinin lezzet açısından Dünya'dakinden çok da farklı olmadığını belirtiyor. Zaten bu yiyecekler dünyada hazırlanıp istasyona gönderiliyor. Fakat bu yiyeceklerin fiziksel görünüşleri ve paketlemeleri biraz farklı çünkü hem daha fazla alan kazanmak hem de bozulmayı engellemek için yiyecek paketlerinin içindeki hava alınır. Bu yiyecekler uzay istasyonuna geldiğinde içerisine önce sıcak su eklenir, güzelce karıştırılır, sonrasında afiyetle yenir.

Matnni o‘zbek tiliga tarjima qiling va terminlar tarjimasiga e’tibor bering.

GÜNÜMÜZDE TEKNOLOJİ

Günümüzde teknoloji, hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Sadece iş dünyasında değil, günlük yaşantımızın hemen her alanında teknolojinin etkilerini görmekteyiz. İletişimden eğlenceye, eğitimden sağlığa kadar geniş bir yelpazede hayatımızı şekillendiren teknolojinin, bu değişimde oynadığı rol büyük ve karmaşıktır.

İlk olarak, teknolojinin en belirgin etkilerinden biri iletişimdeki devrimdir. Eskiden mektuplarla iletişim kurulan günler geride kaldı. Şimdi, anlık mesajlaşma uygulamaları, sosyal medya platformları ve e-posta ile dünyanın öbür ucundaki birisiyle anında iletişim kurabiliyoruz. Bu, insanların birbirleriyle daha sık ve etkileşimli iletişim kurmalarını sağlamış, dünyayı küçük bir köy haline getirmiştir.

Teknolojinin hayatımıza getirdiği bir diğer önemli değişim ise eğitim alanında yaşanmaktadır. Artık bilgiye ulaşmak, öğrenmek eskisinden çok daha kolay. İnternet sayesinde her türlü bilgiye hızla erişim sağlanabiliyor. Eğitim materyalleri dijitalleşmiş durumda ve online eğitim platformları sayesinde uzaktan eğitim mümkün hale gelmiştir. Teknolojinin eğitimdeki bu gelişmeleri, öğrencilerin daha etkili ve kişiselleştirilmiş bir öğrenme deneyimi yaşamalarına olanak tanımaktadır.

Sağlık sektöründe de teknolojinin etkileri gözlemlenmektedir. Tıp alanındaki teknolojik yenilikler sayesinde teşhisler daha hızlı ve doğru konulabilmekte, tedavi yöntemleri gelişmektedir. Uzaktan hasta takibi, telemedicine gibi uygulamalar hastaların sağlık durumlarını izlemelerine ve uzaktan sağlık hizmeti almalarına olanak sağlamaktadır. Bu da hastaların daha hızlı ve etkili bir şekilde sağlıklarını korumalarına yardımcı olmaktadır.

Ancak, teknolojinin hayatımızdaki artan rolüyle birlikte bazı sorunlar da ortaya çıkmıştır. Özellikle dijital bağımlılık, bilgi kirliliği

ve gizlilik endişeleri gibi konular ön plana çıkmaktadır. Ayrıca, teknolojik gelişmelerin sosyal ilişkileri zayıflattığı, insanların birbirleriyle daha az yüz yüze iletişim kurduğu yönündeki eleştiriler de mevcuttur.

Sonuç olarak, teknolojinin hayatımızdaki yeri her geçen gün artmaktadır. İletişimden eğitime, sağlıktan iş dünyasına kadar geniş bir alanda etkileri olan teknoloji, hayatımızı kolaylaştırmakla kalmayıp aynı zamanda önemli bir dönüşüme de öncülük etmektedir. Ancak bu dönüşümün getirdiği sorumlulukları ve beraberinde gelen zorlukları da göz ardı etmemek, teknolojiyi bilinçli bir şekilde kullanmak önemlidir.

O‘ZBEK TILIDAN TURK TILIGA TARJIMA

Matnlarni turk tiliga tarjima qiling.

TOSH SHAHRIM–BOSH SHAHRIM

Men O‘zbekistonning serquyosh poytaxti – Toshkent shahrida yashayman. U juda qadimiy, ayni paytda navqiron shahar. Qadimda uni Choch, Shosh deb ataganlar.

Toshkent „Tosh shahar“ degani. Shahrimiz juda go‘zal. Hozirda u katta qurilish maydoniga aylangan. Shahrimiz ko‘chalari kengaytirilib, yangi yo‘llar, ko‘priklar qurilmoqda, bog‘lar barpo etilmoqda.

Shaharda qad rostlagan Temuriylar tarixi Davlat muzeyi, Milliy akademik drama teatri binosi, Milliy bank, yangi konservatoriya binosi, Toshkent sity, Anjumanlar saroyi uning husniga husn qo‘shgani shubhasiz. Birinchi Prezidentimiz tashabbusi bilan tashkil etilgan Xotira maydoni va Shahidlar xotirasi xiyoboni xalqimizning ziyoratgohlariga aylanib ulgurdi.

Toshkentga har kuni minglab sayyohlar tashrif buyuradi. Ular mamlakatimizning bosh shahriga qarab, yurtimizdagi bunyodkorlik

ishlari haqida fikr yuritadilar. Toshkent mustaqil o'zbek diyorining yuzi, uning faxridir.

VATAN

Vatan. Bir qarashda oddiy bir so'z. Lekin bu so'z yurak tafti bilan yo'g'rilgan. Shu so'zni dilda armon qilib o'tganlar ozmi?!

Biz kindik qonimiz to'kilgan joyni Vatan deymiz. Barchamizning yagona va ulkan Vatanimiz – O'zbekiston . Biroq har birimiz uchun eng muqaddas bo'lgan shahar yo qishloq borki, u bizning jonajon makonimizdir.

Vatan. Shu so'zni eshitsam, ko'zim oldiga eshigimiz yonidagi bobom ekib qoldirgan, yuz yoshdan oshgan chinor keladi. U men uchun Vatan ramziga aylangan. Axir mening bolaligim – hayotimning eng beg'ubor davri shu chinor ostida o'tdi...

Qishlog'imiz o'rtasidan oqib o'tgan soy, uning bo'yidagi katta bog'–qayerda bo'lsam ham, ularni qo'msayman. Qishlog'im bag'riga talpinaman.

O'qishni tamomlab, shu qishlog'imni yanada obod qilish ni- yatida mehnat qilmoqchiman. Zero har bir qishloq, har bir shahar obod bo'lar ekan, aziz O'zbekistonimiz yanada chiroy ochaveradi.

SEVIMLI KITOBIM

Mashhurlardan biri „O'zimdagi barcha yaxshi xislatlar uchun kitobdan minnatdorman”,- degan ekan.

Men ham kitob o'qishni yaxshi ko'raman. Tarixiy romanlarni o'qish menga yoqadi. Ulardan buyuk shaxslar hayoti haqida bilib olaman.

Men o'zbek tilini yaxshi bilaman. Shuning uchun o'zbek tilida ham kitoblar o'qiyman. Hozir men Pirimqul Qodirovning „Yulduzli tunlar” romanini o'qiyapman. Bu kitob menga juda yoqdi. Unda shoh va shoir Zahiriddin Muhammad Bobur hayoti va faoliyati an-cha keng

yoritib berilgan. Menga, ayniqsa, uning sadoqatli va irodali ekani yoqdi. Vatanni sevishni undan o'rganish kerak. Kitobni qo'linga olsam, hamma narsani unutam. Uni qo'ldan qo'ygim kelmaydi. Chunki u juda chiroyli yozilgan. Uning davomi ham bor – „Avlodlar dovoni“. Men bu kitobni ham, albatta, o'qib chiqaman.

YAXSHI FAZILAT–INSON KO'RKI

Xalqda „Bola aziz, odobi undan aziz“ degan naql bor. U bejiz aytilmagan. Odobli bolalarnigina katta-yu kichik yaxshi ko'radi, hurmat qiladi.

Odobli bola, eng avvalo, xushmuomala bo'ladi, o'zidan kattaga salom beradi. Jamoat transportida, boshqa yerlarda o'zidan kattalarga joy beradi. Biror keksa odamga yukini olib borib berish, yo'lni kesib o'tishda yordamlashish ham odobning bir ko'rinishi.

Odobli kishi izzattalab ham bo'lmaydi. U katta-yu kichikka birdek yaxshi muomalada bo'ladi.

Odob salomdan boshlanadi. Uning ko'rinishlari ko'p. Suhbat, kiyinish, ovqatlanish, nutq odobi va boshqalar. Bularni o'rganish, bilish va amal qilish esa har kimning vazifasi bo'lmog'i lozim.

OLAMNING YETTI MO'JIZASI

Olamning yetti mo'jzasidan oltinchisi Iskandar Zulqarnayn nomi bilan bog'liq Iskandariya minorasidir.

Iskandariya shahri Nil daryosining quyilish joyida, misrliklarning Rakotis shaharchasi o'rnida bunyod etilgan. Bu o'z davrining yagona loyihasi asosida qurilgan eng dastlabki shaharlardan biri edi. Iskandariyada Buyuk Iskandarning tobuti saqlangan, san'at va fan markazi ham bo'lgan. Museyon saroyi shu yerda mujassamlashgan edi. Hozirgi „muzey“ so'zi ham shu saroy nomidan kelib chiqqan. Museyon ayni vaqtda fanlar akademiyasi, olimlar uchun yotoqxona,

texnika markazi, maktab, qolaversa, xazinasida yarim million kitob bo‘lgan yirik kutubxona ham edi.

VATAN MAHALLADAN BOSHLANADI

O‘zbeklarda „Mahallang–otang-onang“ degan gap bor. Bu qadimdan shakllanib kelgan, boshqa davlatlarda uchramaydigan mahallachilik bilan bog‘liq.

Mahallada begonalar bo‘lmaydi. Hamma inoq , ahil yashaydi. Har xil masalalar bamaslahat hal qilinadi. To‘ylar, ma‘rakalar mahalla ahlisiz o‘tmaydi. Ayniqsa, mahallaning keksalari bu ishlarga bosh- qosh bo‘ladilar, yoshlarga maslahatlar berib turadilar.

Mahalla – tarbiya o‘chog‘i. U yerda nafaqat yoshlar, kerak bo‘lsa, kattalarga ham tarbiya berib qo‘yishadi. Mahalla kattalarining nasihatlari yoshlar uchun katta boylik.

Mahallalar hududini obodonlashtirish uchun hasharlar uyushtirib turiladi. Unda katta-yu kichik birdek qatnashadi. Ariqlar, ko‘chalar tozalanadi, axlatlar olib ketiladi. Mahalla obod bo‘ladi. Mahalla obodligi esa yurt obodligidir.

BIZNING MAHALLA

Men Toshkent shahri Mirzo Ulug‘bek tumanida yashayman. Mahallamiz ham buyuk olim Mirzo Ulug‘bek nomi bilan ataladi. Unda 542 ta oila, jami 2392 nafar kishi istiqomat qiladi.

Mahallamiz odamlari juda ahil. Har bir uydagi to‘y va boshqa marosimlarda hamma birdek xizmat qiladi. Qariyalar esa yo‘l-yo‘riq ko‘rsatib turadilar.

Mahallamiz hududida maktab, bolalar bog‘chasi, poliklinika, 4 ta kichik korxona bor. Ular asosan xizmat ko‘rsatish sohasida faoliyat yuritadi.

Yaqinda mahallamizda yana bir yog‘ qadoqlovchi korxona ishga tushirildi. Mahalla guzari qurilishi ham qizg‘in bormoqda. Guzar ham

hashar yo‘li bilan qurilmoqda. U yerda sartaroshxona, novvoyxona, otalar choyxonasi bo‘ladi. Umuman, mahallamiz obod va ko‘rkam bo‘lib bormoqda.

HIKOYAT

Xalq orasida bir ishyoqmas, tanbal kishi bor edi. Odamlar uning g‘ayratsizligidan hayron qolar edilar. U odamlardan shapaloq yoki tepki yer, buning evaziga ulardan bir burda non yoki taom olib kun ko‘rardi. Kishilar uni quvib yuborsalar ham, hech qayerga ketmay, o‘zining yomon qiliqlarini tark etmasdi. U tortadigan jazolariga ma’lum bir narx belgilab qo‘ygan edi. Qaysi bir kishi uni bir tepsa yoki ura , o‘sha kishidan buning haqini talab qilib olar, qo‘liga tushgan narsasini darhol og‘ziga solar edi.

Kunlardan bir kun kimdir uning qo‘liga bir parcha non berib, shunday musht tushirdiki, natijada tanbal yer tishlab qoldi. Garchi shapaloqlar yeb, qornini to‘ydirib yurgan bo‘lsa-da, bir musht bilan qayta o‘rnidan turmaydigan bo‘ldi.

RIVOYAT

Rivoyat qilishlaricha , bir donishmand farzandlariga shunday nasihat qilar edi: „Aziz o‘g‘lonlarim, kasb-hunar o‘rganinglar, zero mol-u dunyoga ishonch yoq va oltin-kumush safarda xatarlidir. Qaroqchi o‘g‘irlab ketadi yoki egasi yeb-ichib tamomlaydi. Ammo tanlagan kasbingiz, hunaringiz qaynar buloq, bitmas-tuganmas davlatdir. Agar hunarmand molidan mahrum bo‘lsa, hunarining o‘zi davlatdir. Shuning uchun o‘zingiz yoqtirgan kasb-hunarni o‘rganishingiz lozim. U sizni baxt-saodatga boshlaydi”.

Kasb-hunar o‘rganish uchun aql, orzu, mehnat, iroda, sabr-toqat, zehn hamjihat bo‘lsa, inson o‘z kasbi va hunarining ustasi bo‘la oladi.

HIKOYAT

Aytishlaricha, bir badavlat kishining yakka-yu yagona o'g'li bo'lib, u nihoyatda isrofgar va behuda sarflovchi edi.

Ota o'z o'g'lining noqobil ekanini bilgani uchun oldindan chora ko'rib, o'lar paytida unga nasihat qilib dedi:

–Ey o'g'lim, men o'lganimdan keyin boyliklarimning bari senga qoladi. Ishonchim komilki, sen ularning barini behuda sarflab bitirasan. Qo'lingda hech narsa qolmay, ochlik va nochorlik bilan oxiri o'limingga rozi bo'lasan.

Ota shu gaplarni aytib jon berdi. Noqobil o'g'il ko'p o'tmay, barcha pullarni sarflab tamomladi. Puli bor chog'ida ulfat bo'lganlar endi undan yuz o'girdilar, ishlarini yurgizay desa nodonligi tufayli bor sarmoyasini sovurgan edi. U och, yalang'och, xor bo'lib qoldi. Oxiri gadoylik qilishdan or qilib, o'zini o'ldirishga qaror qildi. Uyga kirib, arqonning uchini bo'yniga solib, o'zini osdi. Tom to'sini uni ko'tarolmay sinib yerga tushdi. Shu on tuproq aralash otasi ataylab o'g'li uchun bekitib ketgan boyliklar yerga tushdi.

Qiyinchilik va azoblarni ko'rgan o'g'il topilgan pulni isrof qilmay ishlatishga qaror qildi.

HIKOYAT

Bir xalqning toleyi past, qallob kishisi bor edi. U bir shaharga borib, o'ziga „qimmatbaho toshlarni ajratuvchi“ deb ot qo'yib oldi. O'zi esa eshakmunchoqni feruzadan ajrata olmasdi. O'ziga pul kerak bo'lganda, soxta gavharlar yasab, o'zini nochorlikdan xalos etdi. Shishaga har xil ranglar surtib, ularni qimmatbaho toshlar, deb qalbakilik qildi. Xalq uning soxta ishlarini chin deb o'ylardi. Bir kuni o'sha qallob shu tarzda hunar ko'rsatib, bir boyga oddiy toshni bo'yab juda katta pulga sotdi. Ko'p o'tmay bu pulni ishlatib yubordi.

Gavhar olgan kishi qalbaki ishdan voqif bo'ldi: bir tillalik billurni yuz ming tillaga sotgan ekan o'sha muttaham! Gavhar egasi savdodan

fikri qaytib , soxta zargarni ushlattirdi va pulini qaytarib berishni talabqildi. Zargarning to‘lashga hech narsasi yoq edi. Shuning uchun u muttahamni qiynab o‘ldirdilar.

KITOB

O‘tgan zamonda bir podsho vazir-u ulamolarini yonigachaqiribdi. Podsho ularga: „Dunyoda eng zo‘r, kerakli va hammanarsadan xabardor qiluvchi nima?”- deb savol beribdi. Ulamolarning biri dunyoda eng zo‘ri qilich desa, ikkinchisi hamma narsadan xabar beruvchi narsa– oynayi jahon, debdi.

– Uch kun muhlat beraman, –debdi podsho hech kimning javobi yoqmaganligidan darg‘azab bo‘lib.

Qo‘shni podsholikda ta‘rifi yetti iqlimga ketgan donishmand yashar ekan. Vazir podshoning savoliga shu donishmand javob bera olishiga aqli yetibdi va uni izlab topibdi. Unga podshoning savolini aytibdi. Donishmand hech ikkilanmay: „Kitob. Chunki kitob bilim beradi. Dunyodagi eng qudratli narsa esa bilimdir”,– debdi. Donishmandning vazirga bergan javobi podshoga ma‘qul tushibdi.

GULZORDA

Anvar yosh bo‘lsa ham, jiddiy va kichkina miyasi o‘tkir edi. Uning bola chog‘idanoq sevgan narsasi gulzor va undagi gullar edi. Anvar Maxdumning oilasiga kelib tura boshlaganidan so‘ng bog‘ning gulzor qismini o‘zi parvarishlaydigan bo‘ldi. Gullarni sug‘orish, o‘tlarni yulib tozalash vazifalarini o‘zi bajarar edi. Gullardan hech kimga uzdirmas, agarda bir bolaning gulni uzib olganini ko‘rsa, o‘zi ham xafa bo‘lardi, bolani ham xafa qilar edi.

Anvar bolalarning daragi bilan har kimning uyidagi yangi gullardan ko‘chat va urug‘ olib, yildan yilga gulzorni boyitardi.

Yoz kunlari kelsa, bolalarni kapalak va tillaqo‘ng‘iz tutib kelishga buyurardi. Qiynamay, ozor bermay, zahasiz kapalak tutib kelganlarini

sabog‘ini o‘qitib qo‘yish bilan mukofotlar edi. Kapalak va tillaqo‘ng‘izlarni gulzorga uchirib yuborardi. Agar ular gullarga qo‘nib qolsalar, o‘zida yo‘q sevinar edi. Yoz kunlari Maxdumning bog‘i oq, nimrang, ola, zangor, malla, lojuvard va boshqa tus kapalaklarning yalt-yult uchishlari bilan alohida bir ko‘rinishga kirar edi. Anvar o‘qishdan bo‘sh paytlarini gullar ichida va shu kapalaklar orasida o‘tkazar edi. Ularni asrab-avaylardi.

Abdulla Qodiriy

„Mehrobdan chayon“ asaridan

DO‘L

Birdan qattiq shamol turdi. Ochiq derazalar sharaqlab yopildi. Qayerdadir oyna sindi. Kurtak chiqargan daraxtlarning ingragan ovozi eshitildi. Simyog‘och simlari g‘uvilladi.

Momaqaldiraqdan butun xona larzaga keldi. Yana dahshatli qar-sillash takrorlandi. Allaqayoqdan qattiq gulduros eshitildi. Osmonni qora bulut qopladi. Birdan xonaga qorong‘ulik cho‘kdi. Qattiq shamol ketidan marvarid donachalari derazaga urildi. Lahza o‘tmadi. Deraza oynasiga tosh tekkanday bo‘ldi. Derazaning ochiq turgan qismining oynasi sindi. Tashqarida shiddat bilan do‘l yog‘ardi. Bir zumda yerni kumush donachalar qopladi.

ILM

Tarixdan ma‘lumki, ilmi va ma‘rifatli kishilar doim izzat va hurmatda bo‘lishgan.

Arablarda shunday maqol bor:

„Yoshlikda olingan bilim go‘yo toshga o‘yilgan naqsh kabidir“. Shunday ekan, foydali ilm olishga barchamiz yoshlikdan harakat qilishimiz kerak. Sizlar bebaho yoshlik davrini g‘animat bilib, bilim olishga tinmay qunt va sabot bilan harakat qilinglar. Payg‘ambarimiz Muhammad alayhissalom bir muborak hadisi shariflarida:

„Ilm sahroda do‘st, hayot chorrahalarda tayanch, yolg‘iz damlarda yo‘ldosh, baxtiyor daqiqalarda rahbar, qayg‘uli onlarda madadkor, odamlar orasida zeb-ziynat, dushmanlarga qarshi kurashda quroldir”,- deganlar.

Donolar deydilarki:

„Aql bilan mol to‘plasa bo‘ladi, ammo mol bilan aql to‘plab bo‘lmaydi”.

YO‘L QOIDASI–UMR FOYDASI

Shahrimiz ko‘chalari gavjum. Hamma biror ish bilan qayergadir shoshiladi. Ba‘zan yo‘l qoidalariga bee’tibor ham bo‘lishadi.

Kichik qoidabuzarlik katta ko‘ngilsizlikka sabab bo‘lishini unutmash kerak. Zero, bizni ko‘rib turgan kichik bolalar bizdan o‘rnak olishlarini hammamiz yaxshi bilamiz. Yo‘llarni belgilangan joylarda kesib o‘tish, svetofor ko‘rsatmalariga rioya qilish ko‘p ham vaqt talab qilmaydi-ku.

To‘xtab turgan avtobusni orqa tomondan aylanib o‘tiladi.

Yo‘lni kesib o‘tishda avval chap, keyin esa o‘ng tomonga qaraladi.

Shu oddiygina qoidalarni bolalikdan bilamiz. Keling, ularga amal qilaylik. Toki yo‘llarda baxtsiz hodisalar ro‘y bermasin. Oq yo‘l sizga, azizim!

OAV XABARLAR TARJIMASI

O‘ZBEKISTONDA AVIAKOMPANIYALAR SONI

11 TAGA YETDI

17 yanvar kuni Fly Khiva mahalliy aviakompaniyasi ilk samolyotini qabul qilib oldi.

Reykyavikdan etib kelgan Boeing 767-304 kargo samolyoti orqali Urganchda joylashgan Fly Khiva Dubay, Istanbul, Dehli va Hongkong yo‘nalishlarida yuk reyslarini amalga oshirishni rejalagan.

Ushbu yangilik fonida Berlindagi Business News Europe nashri O‘zbekistondagi yo‘lovchi tashuvchi aviakompaniyalar ro‘yxatini e‘lon qildi.

«O‘zbekiston uch yilda o‘z aviakompaniyalari sonini 10 barobar ko‘paytirdi», deya yozadi nashr Britaniyaning ECA50 Plc kompaniyasi e‘lon qilgan hisobotga asoslanib.

«O‘tgan bir necha yil davomida, asosan koronavirus pandemiyasi tufayli, dunyo bo‘ylab 64 ta aviakompaniya kasodga uchrab, rekord ko‘rsatkich qayd etildi. Shunday iqtisodiy talafotlar, investorlar o‘z pullarini yo‘qotishi davrida O‘zbekiston aviakompaniyalar tashkil etilishi borasida oldingi o‘rinlarda ketmoqda», deydi ECA50 Plc iqtisodiy tadqiqotlar kompaniyasi asoschisi Alisher Jumanov.

U yangi aviakompaniyalar paydo bo‘lishi, raqobat va aviasayohatlar uchun tanlov ko‘payishini kuzatish quvonarli ekani, O‘zbekiston mintaqada aviasiya habiga aylanish salohiyatiga egaligini ta’kidlagan.

2021 yilgacha mahalliy reyslar va ko‘plab xalqaro yo‘nalishlarda ham faqat bitta aviakompaniya xizmatidan foydalanish imkoniyati bilan cheklangan o‘zbekistonliklar bugun qariyb 11 ta kompaniya xizmatidan foydalanishi mumkin.

Infografikada O‘zbekistondagi faol aviakompaniyalar, ulardagi uchoqlar soni, ularning habi va faoliyatini boshlagan yili ko‘rsatilgan. Ulardan uchtasi davlat, oltitasi xususiy, bittasi chet el kapitali ishtirok etgan aviakompaniyalardir.

O‘zbekistonda ham, boshqa mamlakatlarda ham aviakompaniya tashkil qilish ko‘p xarajatli, murakkab tekshiruv va sinov jarayonlaridan o‘tishni talab etadigan biznesdir. Virgin Atlantic aviakompaniyasi asoschisi, mashhur biznesmen Richard Brenson bejiz «millioner bo‘lmoqchi bo‘lsangiz, milliard dollar pul bilan aviakompaniya oching» demagan edi.

O‘zbekistonda yangi ochilgan aviakompaniyalar o‘z flotlarini kengaytirish bo‘yicha katta maqsadlar qo‘ygan, O‘zbekiston fuqarolik aviasiyasi agentligi yangi ekspluatantlarga lisenziyalar bermoqda.

1990 yilda 20 milliondan ko‘proq aholisi bo‘lgan O‘zbekiston 2024 yil oxirigacha 37 millionlik marraga erishadi. Mamlakatga kelayotgan sayyohlar soni ham oshib bormoqda. Bu albatta aviaqatnovlar uchun yaxshi bozor borligi va kelgusi yillarda shu trend saqlanishini anglatadi. Shu bilan birga, aviasiya sohasida xavfsizlik va nazoratni ta'minlash muhimligicha qolmoqda.

BOLAGA BERAYOTGAN OVQATIMIZDAN HAM MUHIMROQ NARSA UNING ONGIGA TA’SIR QILUVCHI KONTENTLARDIR

Global tarmoq g‘oyaviy qurolga aylangan zamonda yashayapmiz. Bu davrda urushlar jang maydonlaridan ko‘ra ko‘proq raqamli dunyoda yuz beryapti. Endigina hayotni tanitotgan bolalarimiz virtual olamga bog‘lanib qolgan bir davrda atrofda aylanayotgan zamonaviy da'vat va tahdidlarga nisbatan immunitetni shakllantirish uchun nima qilish kerak? Axborotlashgan jamiyatda o‘smirlarga mo‘ljallangan milliy kontent yaratish jarayonida qaysi jihatlarga ko‘proq urg‘u berish lozim?

Mavzu yuzasidan O‘zbekiston Milliy media birlashmasi raisi Sherzodxon Qudratxo‘ja o‘z fikrlari bilan bo‘lishdi.

- Bir narsaga e'tiborni kuchliroq qaratishni istar edim. Bu – bugungi kunda shaxsni bolalikdan shakllantiruvchi omillar. Yoshligimizda universitetimizda o‘smirlar uchun kinostudiya, kino va

multfilmlar bo‘lar edi. Mustaqillik farzandlari qariyb 33 yoshga to‘lyapti, lekin hali, afsuski, bizda bolalar uchun mo‘ljallangan multfilmlar mavjud emas. Xohlaysizmi-yo‘qmi, bolaning qo‘liga ota-onasi telefon, kompyuter, planshet beradi yoki bolalar kuni bo‘yi multfilm ko‘radi, lekin hech qaysi ota-ona “bolam qanday multfilm tomosha qilyapti ekan?” deb o‘ziga savol bermaydi.

Multfilmni ko‘rgan bola, albatta, unga taqlid qiladi. Masalan, “Masha va medved”. Bu multfilm ba’zi mamlakatlarda taqiqlangan ekan. Buning sababini olimlar bilan tahlil qildik. Multfilmdagi katta ayiqni boshqaradigan, uni manipulasiya qiladigan qizchada injiqlik, ayyorlik, takabburlik va o‘z aytganini qildirish degan tushunchalar mavjud. Qiz yig‘laydi, to‘polon qiladi va katta ayiq faqat shu qizchani ovutadi. Buni ko‘rgan farzandlarimiz Mashaga taqlid qiladi va ota-onasiga o‘zining “kaprizi” – injiqligini ko‘rsatadi. Bu bolaning nihoyatda xudbin bo‘lib ulg‘ayishiga ta’sir qiladi.

Ikkinchisi “Peppi cho‘chqachasi”. Mazkur multfilm uni tomosha qilgan odamga yaxshidek tuyuladi. Lekin e’tibor bering, cho‘chqa – tabiatan nopok hayvon. Shuningdek, ovqatlanishi estetika qoidalarga to‘g‘ri kelmaydi. Ushbu multfilm ham bolalarda o‘zini tutish bo‘yicha salbiy fazilatlarni uyg‘otish kuchiga ega.

Hozirgi zamon bolalari ota-ona bilan gaplashmaydi. Uning qo‘lida hamisha planshet, telefon turadi. Nima bo‘lganda ham bola yig‘lamasa bo‘ldi, kattalar shu orqali “oson ovutish yo‘li”ga o‘tib olishgan. O‘smirlar kunining katta qismini virtual dunyoda o‘tkazadi.

Milliy kontent deganda “Zumrad va Qimmat”, Sariq devni minib”, “Hoshimjonning sarguzashtlari” singari mediamahsulotlarni yaratishni ham tushunishimiz lozim. Bolalarning o‘zi tanigan va sevgan milliy yozuvchilari, milliy shoirlari bo‘lishi shart. Farzandlarimizga biror egulik berayotganda shifokordan o‘n martalab, “bolamga qanday mahsulot bersam bo‘ladi?”, “uning tarkibi nimalardan iborat?”, “qanday vitaminlari bor, kalsiysi ko‘pmi, temir moddasimi?” deb so‘raymiz. Bolamizning o‘sishi, sog‘lom rivojlanishini istaymiz shu tarzda. Lekin bugun hech kim o‘ziga savol

bermayapti: “bolam nimani tomosha qilyapti, farzandim ongi qanday shakllanyapti?” deb. O‘ylaymanki, bugungi kunda bolaga berayotgan ovqatimizdan ham muhimroq narsa uning ong osti, dunyoqarashiga ta'sir qiluvchi kontentlardir. Va bu masala bizning milliy xavfsizligimiz uchun eng muhim masala sanaladi.

XXI asr o‘zbek milliy multfilmlari, o‘smirlar va bolalar kinoindustriyasini yaratish vaqti keldi

Xorijiy seriallarni praym-taym vaqtida namoyish etishimiz aslida noto‘g‘ri. Hech qaysi davlat bunday qilmaydi.

Qani O‘zbekiston rejissyorlari, qani O‘zbekiston kinochilari? Nimaga yaxshi filmlar, multfilmlar yaratmaysizlar? Biz 40 millionga yaqinlashayotgan mamlakatmiz. Dunyoda 50-60 million o‘zbek bor. O‘zimizning XXI asr milliy multfilmlarimiz, o‘smirlar va bolalar kinoindustriyasini yaratishimiz kerak, axir.

Amerika kinolarini ko‘p tomosha qilgan odam sifatida shuni aytamanki, u mamlakat kinolarida doim 25-kadrdan Amerika bayrog‘i, Amerika prezidenti, Amerika davlati bo‘ladi. Masalan, «Blue Ray» degan filmdagi bir askarni qutqarish bo‘yicha operatsiyani misol sifatida olaylik. Bir dona askarni qutqarish uchun butun boshli Amerika Qo‘shma Shtatlari armiyasi kurashadi. Bu kabi kontent orqali Amerika fuqarolari o‘zining bayrog‘i, o‘zining davlatidan g‘urur hissini orttiradi.

O‘ylaymanki, milliy kontentimizda shonli tariximiz, bizning bugungi kunimiz to‘liq aks etishi kerak.

PREZIDENTGA SPORTDAGI NATIJALAR VA REJALAR BO‘YICHA AXBOROT BERILDI

Davlat rahbari sport ta'limini rivojlantirish, sportchilarni xalqaro musobaqalarga tayyorlashda ilg‘or yondashuvlarni qo‘llash bo‘yicha ko‘rsatmalar berdi.

22 yanvar kuni prezident Shavkat Mirziyoevga sport sohasida erishilgan natijalar va xalqaro musobaqalarga koʻrilayotgan tayyorgarlik boʻyicha axborot berildi.

Qayd qilinishicha, 2023 yilda «Besh tashabbus olimpiadasi» doirasidagi musobaqalarda 6 milliondan ortiq yoshlar qamrab olindi. Sport infratuzilmasi yaxshi rivojlanmagan, olis va chekka hududlardagi mahallalarda 449 ta namunaviy sport maydonchasi barpo etildi.

Besh bosqichli ommaviy musobaqalarda qariyb 12 ming nafar iqtidorli yoshlar tanlab olinib, sport maktablariga yoʻnaltirildi. Sohadagi har bir maktab muayyan sport turlariga ixtisoslashtirilib, yangi inventar va anjomlar bilan taʼminlandi.

Professional sportchilarni xalqaro musobaqalarga tayyorlash boʻyicha ham zarur choralar koʻrilmoqda. Ayni kunlarda Janubiy Koreyada oʻtayotgan oʻsmirlar oʻrtasida IV qishki olimpiya oʻyinlarida togʻ changʻisi boʻyicha oʻzbekistonlik sportchilar ishtirok etmoqda.

Bu yil Parij shahrida toʻrt yillikning eng nufuzli musobaqasi – yozgi Olimpiya va Paralimpiya oʻyinlari boʻlib oʻtadi. Hozirga qadar atletlar ularga, mos ravishda, 17 ta va 34 ta yoʻllanmani qoʻlga kiritgan.

2025 yilda Toshkentda oʻtkazilishi rejalashtirilgan yoshlar oʻrtasida Osiyo va Paraosiyo oʻyinlariga ham tayyorgarlik koʻrilmoqda. Olimpiya shaharchasi qurilishi jadal davom etmoqda.

2024 yilda ijtimoiy dasturlar doirasida 42 ta sport inshooti qurish va rekonstruksiya qilish rejalashtirilgan. «Besh tashabbus olimpiadasi» qamrovini yanada kengaytirgan holda, ishtirokchilar sonini 7 millionga etkazish moʻljallangan. Sport maktablarida qoʻshimcha mingdan ortiq guruhlar ochish koʻzda tutilgan.

Davlat rahbari sport taʼlimini rivojlantirish, sportchilarni xalqaro musobaqalarga tayyorlashda ilgʻor yondashuvlarni qoʻllash boʻyicha koʻrsatmalar berdi.

2023-YILDA DUNYO BO‘YLAB YASHIL ENERGIYA QUVVATLARI 50 FOIZGA OSHDI

2023 yilda yangi quyosh va shamol quvvatlarining 96 foizida xarajatlar yangi ko‘mir va gaz elektr stansiyalariga qaraganda kamroq bo‘lgan. Shamol va quyosh stansiyalari 2025-2026 yillarda AESlarni ortda qoldirishi kutilyapti. Germaniyada qayta tiklanuvchi manbalardan olinadigan energiya ulushi allaqachon 60 foizga yaqinlashgan; shuningdek, Xitoy ham katta o‘shishni ko‘rsatmoqda.

2023 yil davomida qayta tiklanadigan energiya global quvvati 2022 yilga nisbatan 50 foizga oshib, qariyb 510 GW'ga etgan. Bu so‘nggi 20 yildagi eng yuqori o‘shish ko‘rsatkichidir. Bu haqda Xalqaro energiya agentligi hisobotida keltirib o‘tilgan.

Evropa, Qo‘shma Shtatlar va Braziliyada qayta tiklanadigan quvvatlarning o‘shishi barcha vaqtlardagi eng yuqori natijani qayd etgan bo‘lsa-da, Xitoydagi o‘shish favqulodda darajada yuqori bo‘lgan. Xususan, o‘tgan yilda Xitoyda butun dunyo 2022 yilda ishga tushirgan quyosh fotoelektr stansiyalaridan ham ko‘proq quvvatlar ishga tushirilgan, shamol elektr stansiyalarining quvvati ham 66 foizga oshgan.

Mavjud siyosat va bozor sharoitlariga ko‘ra, global qayta tiklanadigan energiya quvvati 2028 yilga borib 7300 GW'ga etishi mumkin.

Hisobot mualliflari prognozlariga ko‘ra, kelgusi 5 yilda qayta tiklanadigan energiya manbalari bo‘yicha bir nechta muhim natijalarga erishilishi kutilmoqda:

- 2024 yilda shamol va quyosh energiyasi birgalikda gidroenergetikadan ko‘ra ko‘proq elektr energiyasi ishlab chiqara boshlaydi;

- 2025 yilda barcha qayta tiklanadigan energiya manbalari quvvati ko‘mirda ishlaydigan quvvatlarni ortda qoldiradi va eng yirik elektr energiyasi manbaiga aylanadi;

- Shamol va quyosh elektr stansiyalarining har biri mos ravishda 2025 va 2026 yillarda atom elektr stansiyalarini ortda qoldiradi;

- 2028 yilda qayta tiklanadigan energiya manbalarining ulushi global elektr energiyasi ishlab chiqarishining 42 foizdan ortig'ini tashkil qiladi, shamol va quyosh energiyasining ulushi esa 25 foizga etadi.

Qayd etilishicha, 2028 yilga borib jahon miqyosida ishga tushirilishi kutilayotgan yangi qayta tiklanadigan quvvatlarning deyarli 60 foizi Xitoy hissasiga to'g'ri keladi. Bu mamlakatda 2020 va 2021 yillarda milliy subsidiyalar bosqichma-bosqich to'xtatilishiga qaramay, texnologiyalarning iqtisodiy jozibadorligi sababli shamol va quyosh stansiyalarini qurish tezlashib bormoqda.

2023 yilda quyosh panellarining narxi yillik hisobda qariyb 50 foizga pasaygan va ularning dunyoda ishlab chiqarish hajmi 2021 yilga nisbatan uch barobarga oshgan. Qurilayotgan hozirgi ishlab chiqarish quvvati shuni ko'rsatadiki, 2024 yil oxirida quyosh stansiyalarining global ta'minoti 1100 GW'ga etadi va potensial ishlab chiqarish talabning joriy prognozidan uch baravar ko'p bo'ladi.

Shuningdek, 2023 yilda yangi quyosh va shamol quvvatlarining 96 foizi yangi ko'mir va gaz elektr stansiyalariga qaraganda ishlab chiqarish xarajatlari pastligini ko'rsatgan.

Germaniyada QTMlardan olinadigan energiya ulushi 60 foizga yaqinlashgan

Fraunhofer jamiyatining nemis quyosh energiyasi tizimlari instituti ma'lumotlariga ko'ra, 2023 yilda Germaniyada qayta tiklanadigan energiya manbalari ishlab chiqarilgan elektr energiyasining qariyb 60 foizini tashkil qilgan.

O'tgan yilda shamol elektr stansiyalarida 140 TWh elektr energiyasi ishlab chiqardi, bu 2022 yilga nisbatan 14 foizga ko'p. Shu tariqa Germaniya elektroenergetika sanoatining umumiy tarkibida shamol turbinalarining ulushi 32 foizga etgan.

2023 yil quyosh elektr stansiyalarida energiya ishlab chiqarish 30 foizga, 46 TWh'dan 60 TWh'gacha ko'paygan. Germaniya hukumati

9 GW quvvatga ega yangi quyosh elektr stansiyalarini ishga tushirishni rejalashtirgan edi, biroq yakunda umumiy miqdor ikki baravarga oshirilgan.

Yil yakunida mamlakatdagi qayta tiklanadigan energiya manbalarining umumiy quvvati 260 TWh'ni tashkil etib, 2022 yilga nisbatan 7,2 foizga o'sgan. Shu tariqa etkazib beriladigan "yashil" energiya ulushi 50,2 foizdan 57,1 foizga etgan.

Bundan tashqari, Germaniyada qo'ng'ir ko'mirdan elektr energiyasi ishlab chiqarish 27 foizgacha (1963 yildagi daraja), tosh ko'mirdan elektr energiyasi ishlab chiqarish 35 foizgacha (1955 yildagi daraja) kamaygan.

SUN'IY INTELLEKT ISH O'RINLARINING 60 FOIZIGA TA'SIR QILADI

XVJ hisob-kitoblariga ko'ra, rivojlangan mamlakatlar orasida sun'iy intellekt ta'sir ko'rsatadigan ish o'rinlarining ulushi 60 foizni tashkil qiladi. Ularning yarmi texnologiyalar sohasiga taalluqli.

Davosda bo'lib o'tadigan Jahon iqtisodiy forumi oldidan 14 yanvar kuni Xalqaro valyuta jamg'armasi (XVJ) tomonidan e'lon qilingan tadqiqotga ko'ra, sun'iy intellekt (SI) texnologiyalari ilg'or mamlakatlardagi ish o'rinlarining 60 foiziga ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Tadqiqot mualliflarining fikricha, ish joylarining qariyb yarmi sun'iy intellektga salbiy ta'sir ko'rsatadi, qolganlari esa yangi texnologiyalarni joriy etishdan foyda ko'rishi mumkin.

«Sizning ishingiz butunlay yo'q bo'lib ketishi mumkin - bu yomon - yoki sun'iy intellekt ishingizni yaxshilashi mumkin, shunda siz haqiqatan ham samaraliroq bo'lasiz va daromadingiz ko'tariladi», dedi XVJ boshqaruvchi direktori Kristalina Georgieva AFP'ga.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda ta'sir kamroq bo'ladi

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, rivojlanayotgan iqtisodiyotlar va kam daromadli mamlakatlar orasida sun'iy intellekt ta'sir qilishi mumkin bo'lgan ish o'rinlarining ulushi mos ravishda 40 foiz va 26

foizni tashkil qiladi. Garchi bu mehnat bozorlari sun'iy intellektdan kamroq boshlang'ich ta'sirga ega bo'lsa-da, ular SI va'da qilgan samaradorlik nuqtayi nazaridan potensial pastroq foyda ko'radi.

«Biz ayniqsa, past daromadli mamlakatlar sun'iy intellekt beradigan imkoniyatlardan foydalana olish uchun tezroq harakat qilishga yordam berishga e'tibor qaratishimiz kerak», dedi Georgieva. XVJ rahbari sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi «biroz qo'rqinchli» ekanligini tan oldi, lekin uning so'zlariga ko'ra, bu hamma uchun «katta imkoniyatlar»ni ochadi.

“SOG‘LIQNI SAQLASH LOYIHALARI MARKAZI” TASHKIL ETILADI

Prezident Shavkat Mirziyoev 22 yanvar kuni sog‘liqni saqlash sohasidagi islohotlarni jadallashtirish bo‘yicha takliflar taqdimoti bilan tanishdi.

Qayd qilinishicha, Sog‘liqni saqlash vazirligi tuzilmasida davlat muassasasi shaklida «Sog‘liqni saqlash loyihalari markazi»ni tashkil qilish taklif etilmoqda. U davlat tibbiy sug‘urtasi tizimini hamda davlat tomonidan kafolatlangan bepul tibbiy xizmatlar va dori vositalari paketini to‘liq joriy etish, tibbiy xizmatlar sifati va xavfsizligi ustidan nazorat tizimini kuchaytirish, kadrlar salohiyatini oshirish, tibbiy ta'lim tizimi va ilm-fan sohasini xalqaro standartlar asosida rivojlantirish kabi yo‘nalishlarga mas'ul etib belgilanadi. Shuningdek, bu markaz raqamli texnologiyalarni keng joriy qilish, davlat-xususiy sheriklik loyihalarini jadallashtirish, xususiy sektorni kengaytirish, davlat xaridlari shaffofligini oshirish, farmasevtika sohasini isloh qilishga ko‘maklashadi.

Loyiha ofisi faoliyatiga ixtisoslashtirilgan tibbiyot markazlari, oliy ta'lim va ilmiy-tadqiqot muassasalarining tajribali mutaxassislari, shuningdek, xorijiy ekspert va maslahatchilar shartnoma asosida jalb qilinadi.

Sogʻliqni saqlash sohasida belgilangan islohotlar etuk kadrlar salohiyatini talab etadi. Shu bois bu borada bir qancha chora-tadbirlar koʻzda tutilmoqda.

Jumladan, Toshkent tibbiyot akademiyasining ta'lim dasturlari xalqaro akkreditasiyadan oʻtkaziladi. Unda jamoat salomatligi, profilaktik tibbiyot, jismoniy faollik ixtisosliklari boʻyicha magistrlik yoʻnalishlari ochiladi. Tibbiyot yoʻnalishidagi talabalar bilimni xalqaro tan olingan tizim asosida, ikki bosqichda davlat imtihonlari orqali baholash yoʻlga qoʻyiladi.

Kelgusi oʻquv yilidan boshlab, hududlardagi ehtiyojdan kelib chiqib, tibbiyot oliygohlarining 200 nafar bitiruvchisi magistratura va klinik ordinatura dasturlari asosida etakchi xorijiy ta'lim muassasalarida oʻqitiladi.

Shuningdek, ixtisoslashtirilgan xirurgiya, kardiologiya, endokrinologiya, dermatovenerologiya va kosmetologiya markazlari, Bolalar milliy tibbiyot markazi hamda Milliy tibbiyot markazi xalqaro akkreditasiyadan oʻtkaziladi.

Joriy yilda amaldagi 40 ta sanitariya qoida va normalari qayta koʻrib chiqilib, xalqaro standartlarga muvofiqlashtiriladi.

Davlat rahbari bu takliflarni ma'qullab, mazkur ustuvor yoʻnalishlarni amalga oshirish boʻyicha «yoʻl xaritasi»ni tasdiqlash boʻyicha topshiriq berdi.

TALABALARGA TAVSIYA ETILADIGAN ADABIYOTLAR

1. Aminova L. «Turk tili»dan tarjima amaliyoti. -Toshkent: ToshDSHI, 2010.
2. Atamuradov Sh. Turk tili.I.- Toshkent, 2011
3. Aziz Nesin «G‘aroyib bolalar» roman va hikoyalar to‘plami, Toshkent:1998
4. Banguoğlu T. Türkçenin Grameri. Ankara, 1998.
5. Baysal, Faik. Sarduvan. İstanbul, Can Yayınlar., 1993.
6. Berdak Yusuf, «Turkcha-o‘zbekcha va o‘zbekcha-turkcha lug‘at», Toshkent, 2012.
7. Berdak Yusuf, «Turkcha-o‘zbekcha «aldoqchi» so‘zlar lug‘ati», Toshkent, «Voriz-nashriyot», 2009.
8. Büyük Rusça-Türkçe Sözlük, Moskva, «Russkiy yazık», 1977. Multilingual, İstanbul, 1995.
9. Büyük Türkçe-Rusça Sözlük, Moskva, «Russkiy yazık», 1977. Multilingual, İstanbul, 1994.
10. Güntekin R.N. Çalıkuşu. İstanbul, 38. baskı.
11. Hamidov X., Tilavov A. Turk tilidan mashqlar to‘plami, Toshkent: «Voriz-nashriyot», 2009.
12. Hamidov X. Turk tili. Mavzulashtirilgan testlar to‘plami. Toshkent: ToshDSHI, 2009.
13. Hamidov X., Turk tili : morfologiya.-Toshkent: ToshDSHI, 2011.
14. Hamidov X. Turk tilidan amaliy mashg‘ulotlar uchun matnlar.-Toshkent: ToshDSHI, 2007.
15. Hamidov X., Turk tili grammatikasi.-Toshkent: ToshDSHI, 2006.
16. Karay, Refik Halid. Nilgun. İstanbul, 1986.
17. Kenjayeva P.U., Turk xalq og‘zaki poetic ijodi. Monografiya.-T.:”Effect-D”, 2021.-102 b.
18. Rusça-Türkçe İsimler ve Fiiller Sözlüğü. Multilingual, İstanbul, 1998.
19. Savash Y., Kenjayeva P. Kutilmagan mehmon. Toshkent, 2011
20. Shabanov J., Hamidov X. Turk tilining imlo qoidalari. Toshkent: ToshDSHI 2011

21. Taner, Haldun. Keshanlik Ali dostoni. Tarjimon Kayumova M., T.: TDSHU, 2021.
22. Türkçe Sözlük. Tempo 1-4. ciltler. Dil Derneği. İstanbul, 1997.
23. Xudayberganova Z., Hamidov X., Turk tilining amaliy grammatikasi.-Toshkent: ToshDSHI , 2010.
24. Zamonaviy turk she'riyati. A.Abdullayev tarjimasi. Toshkent, 2006 .
25. Yo'ldoshev I., O'zturk T., O'zturk Y., «O'zbek-turk maqollari va iborolari lug'ati» . –Toshkent,1998
26. Qayumova M.M., Turk tilidan praktikum. 1-2-kurslar uchun. Toshkent:"Mumtoz so'z", 2012.
27. Qayumova M.M., Turk tilidan praktikum. 3-kurslar uchun. Toshkent:"Mumtoz so'z", 2012.
28. Kayumova M., Haldun Taner dramalarida xalq og'zaki ijodi namunalarining in'ikosi. Folklore of the Peoples of the East-are Reflection of National Values, October of 16, 2021 T.:TSUOS, p.141-147.
29. Каюмова М. Халдун Танернинг “Кешанлик Али достони” таҳлили. Филологиянинг умумназарий масалалари (Республика миқёсидаги илмий-амалий конференция материаллари.) ISBN 978-9943-4235-3-8 Т.: “VNESHIN-VESTPROM”, 2020, Б.346-349.

MUNDARIJA

<u>TURK TILIDAN O‘ZBEK TILIGA TARJIMA</u>	3
Hayata farkli bir bakiş açısı.....	
Yolumuzdaki engeller	3
Bakışını değiştirmek	4
Gül bahçesi	6
Ünlü seyyahlar	7
Kültürden kültüre	8
Tuz ve su	9
Yedi kutsal gerçek	10
Kuş cenneti	13
Mevlânâ Celâleddin Rumî	14
Medenî olabilmek	15
Acaba nereliyiz?	16
İlim ve müzik... Ya sonra?	17
Bünyan halıları	19
İmdat	21
Milli bayramlar	22
Aşkın sırrı	24
Tuzlu kahve hikayesi	27
Peri bacaları	30
Çok gülün, çok yaşayın	31
Taç mahal	32
Bunlari biliyor musunuz?	34
Sebze, meyve, bitki ve dahası	35
Ne yapmalı?	37

Nasrettin hoca'dan hayat ekonomisine dair fıkralar	39
Ünlü soygunlar	40
Televizyon dizileri	42
Taşkent	44
Semerkant	45
Buhara	47
Özbekistan'da bayram ve tatil günleri	48
Özbek milli kıyafetleri	49
Bağımsız Özbekistan bayrağı	51
Özbekistan'ın milli arması	52
Özbek sofra kültürü	52
Türkiye	54
İstanbul	56
Ankara	58
Türkiye'nin resmi tatil günleri	59
Türk tatlıları	60
Türklerde düğün geleneği	61
Arkadaşlığın kaç türü vardır?	62
Helen Keller	65
Moda tarihi: geçmişten günümüze	67
Yapay zeka ve tıp alanındaki gelişmeler	69
Sessiz ve derinden	73
Dünya eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı incelemesi	75
Meslek seçiminde çeşitli faktörler.....	77
Enerji tasarrufu	80

Kitap eleştirisi.....	84
Ya sizin aileniz?	88
Müziğin tarihi: ritmin ve melodinin zaman yolculuğu	90
Kentleşme	91
Ekonomik krizler	93
Kimyasalların insan sağlığı ve çevreye etkisi	95
Türkçe yaz okulu.....	97
Turizm	99
Öğrenmeyi güçlendiren temeller	101
Samsun: tarih, doğa ve kültürün buluştuğu şehir	102
Uzayda hayat nasıl?	104
Günümüzde teknoloji	106
<u>O‘ZBEK TILIDAN TURK TILIGA TARJIMA</u>	107
Tosh shahrim–bosh shahrim	108
Vatan	108
Sevimli kitobim	108
Yaxshi fazilat–inson ko‘rki	109
Olamning yetti mo‘jizasi	109
Vatan mahalladan boshlanadi	110
Bizning mahalla.....	110
Hikoyat	111
Rivoyat	111
Hikoyat	112
Hikoyat	112
Kitob	113
Gulzorda	113

Do‘l	114
Ilm	114
Yo‘l qoidasi–umr foydasi	115
<u>OAV XABARLARI TARJIMASI</u>	116
O‘zbekistonda aviakompaniyalar soni 11taga yetdi	116
Bolaga berayotgan ovqatimizdan ham muhimroq narsa uning ongiga ta’sir qiluvchi kontentlardir.....	117
Prezidentga sportdagi natijalar va rejalar bo‘yicha axborot berildi ...	119
2023-yilda dunyo bo‘ylab yashil energiya quvvatlari 50 foizga oshdi	121
Sun’iy intellekt ish o‘rinlarining 60 foiziga ta’sir qiladi	123
“Sog‘liqni saqlash loyihalari markazi” tashkil etiladi	124
Talabalarga tavsiya etiladigan adabiyotlar	126